39- SELÂM BAHSI

1- «Binek Giden Yürüyene, Az Olan Çok Olanlara Selam Verir- Hadisi Babi
2- Yol Üstüne Oturmanin Haklarindan Biri Selam Almak Olmasi Babi
3- Müslümanin Müslümandaki Haklarindan Biri Selam Almak Oldugu Babi
4- Kitap Ehli Olanlara Evvela Müslümanin Selam Vermesinin Yasaklanmasi ve Onlarin Selaminin Nasil Alinacagi Babi
Bu Rivayetlerden Su Hükümler de Çikarilmistir:
5- Çocuklara Selam Vermenin Müstehab Olusu Babi
6- Perde Kaldirmak ve' Benzeri Alametleri Îzin Saymanin Cevazi Babi
7- Insanin Hacetini Görmek Için Kadinlarin Disariya Çikmalarinin Mubah Kilinmasi Babi
Hadis-i Seriften Su Hükümler Çikarilmistir:
8- Yabanci Bir Kadinla Basbasa Kalmanin ve Onun Yanina Girmanin Haram Kilinmasi Babi
9- Bir Kimse Bir Kadinla Basbasa Görülür de O Kadin Zevcesi Yahut Mahrem Akrabasi Olursa, Sü-i Zanni Gidermek Için: Bu Kadin Filancadir, Demesinin Müstehab Oldugunu Beyan Babi
Bu Rivayetlerden Çikarilan Hükümler:
10- Bir Meclise Gelip de Bir Aralik Bulan Kimsenin Oraya Oturacagini, Aksi Takdirde Cemaatin Arkalarina Oturmasi Lazim Geldigini Beyan Babi
Bu Hadisten Çikarilan Hükümler:
11- Bir Insani Önceden Oturdugu Mubah Yerinden Kaldirmanin Haram Kilinmasi Babi
12- Oturdugu Yerden Kalkip de Sonra Oraya Dönen Kimsenin, O Yerde Hak Sahibi Olmasi Babi
13- Kadin Tabiatli Kimsenin Yabanci Kadinlarin Yanina Girmesinin Men Edilmesi Babi
14- Ecnebi Bir Kadin Yolda Kötürümledigi Vakit Onu Hayvanin Terkisine Almanin Cevazi Babi
Bu Rivayetlerden Çikarilan Hükümler :
15- Üçünün Rizasi Olmaksizin Üç Kisinim Gizli Konusmalarinin Haram Kilinmasi Babi
16- Tib Hastaalik ve Hasta Okuma Babi
19- Hastaya Okumanin Müstehab Olusu Babi
20- Hastaya Muavvizzati Okumak ve Üfürmek Suretiyle Rukye Yapmak Babi
22- Içerisinde Sirk Olmamak Sartiyla Rukye Yapmakta Beis Görülmemesi Babi
23- Kur'an ve Ezkarla Yapilan Rukyeye Karsilik Ücret Almanin Cevazi Babi
Bu Rivayetlerden Çikarilan Hükümler:
25- Namazda Vesvese Seytanindan Allah'a Siginma Babi
27- Ledüdle Tedavinin Keraheti Babi
28- Ud-i Hindi –ki Kustdur- Ile Tedavi Babi
29- Çörek Otu Ile Tedavi Babi
30- Bulamacin Hastanin Kalbini Rahatlandirmasi Babi
31- Bal Serbeti Ile Tedavi Babi
32- Taun, Tese'üm, Kehanet ve Benzerleri Babi
Hadis- i Serif'ten Çikarilan Hükümler
33 – Hastalik Bulasmasi, Tese'üm, Hame, Safer, Yildiz Batmasi ve Gul Olmadigi Hasta Develerin Sahibi Saglam Develerin Sahibi Üzerine Deve Getirmeyecegi Babi
34 – Tese'üm, Fal ve Kendisinde Ugursusuzluk Olan Sey Babi
35- Kehanetin ve Kahinlere Gitmenin Haram Kilinmasi Babi
36- Cüzzamli Ile Benzerinden Sakinma Babi
37- Yilanlarin ve Onlardan Baskalarinin Öldürülmesi Babi
38- Kertenkele Öldürmenin Müstehab Olusu Babi
39- Karinca Öldürmenin Yasak Edilmesi Babi

41- Dokunulmaz Hayvanlari Doyurup Sulamanin Fazileti Babi
Bu Rivayetlerden Çikarilan Hükümler:

39- SELÂM BAHSI

1- «Binek Giden Yürüyene, Az Olan Çok Olanlara Selam Verir- Hadisi Babi

1- (2160) Bana Ukbe b. Mükrem rivayet etli. (Dedi ki) : Bize Ebû Âsim, .Ibnü Cüreyc'den rivayet etti. H.
Bana Muhammed b. Merzuk da rivayet etti. (Dedi ki) : Bire Ravh rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibni Cüreyc rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Ziyad haber verdi. Ona da Abdurrahman b. Zeyd'in azatlisi Sabit haber vermis ki, kendisi Ebû Hüreyre'yi sunu söylerken isitmis: Resûlüllali (Sallaltahü Aleyhi ve Sellem):
«Binek giden yürüyene, yürüyen oturana ve az oian çok olana selâm verir.» buyurdular.
Bu hadîsi Buhârî «Istizan» bahsinde tahrîc etmistir. Tirmizî onu:
«Atli giden yayaya, yaya giden oturana, az olan çok olana selâm verir...» seklinde rivayet etmis ve: «Bu hadîs sahihtir.» demistir. Hadis-i serîf selâmin adabini beyan etmektedir. Selâm vermek sünnet, almasi ise farzdir. Selâm verenler kalabalik ise bunlar hakkinda selâm sünnet-i kifayecür. Yâni içlerinden bazisinin selâm vermesiyle bu vazife hepsinden sakit olur. Selâm verilen kimse bir kisi ise, selâmi almasi farz-i ayn bir cemâat iseler selâmi almak farz-i kifâye olur. Efdal olan iki cemâat karsilastigi zaman bütün cemâatin selâm vermesi ve bütün cemâatin selâm almasidir. Imam-i Ebû Yûsuf 'dan bir rivayete göre bütün cemâatin selâm almasi farzdir.
Nevevî diyor ki: «Ibni Abdilberr ve baskalari selâm vermenin sünnet, almamnsa farz olduguna müslümanlarin icmaini nak-letmislerdir.»
Selâmin en azi «Esselâmüaleyküm» demektir. Selâm verilen kimse bir kisi ise ona en azindan «Esselâmüaleyke» denilir. Fakat efdal olan yanindaki meleklere de samil olmasi Için «Esselâmüaleyküm» demektir. Bundan daha mükemmeli : «Esselâmüaleyküm verahmeîü!!ah;> daha mükemmeli :
«Esselâmüaieyküm ve rahmetullahI ve berakâlüh» dür. Maamafih «Selâmünaleyküm» demek de kâfidir.
Selâm veren kimsenin «Aleykümselam» demesi mekruhtur. Maamafih sahîh ve meshur olan kavle göre bununla yine de selâm almayi haketmis olur. Bâzilarina göre selâm almayi hak eimez. ResûlüIIah (SallalIahü Aleyhi veSeilem) Efendimizin:
«Aleykesselâm deme, çünkü aleykesselâm ölülerin selâmidir.» buyurdugu sahih rivayetle sabit olmustur. Efdal olan selâm alma sekli :
«Ve aleykümüsselâmü ve rahmetullahI ve berakâKIhü» diyerek (vav) ile baslamaktir. (Vav)'m hazfi da caiz ise de efdal terkedilmis olur. Selâmi alan kimse sadece «Ve aleykümüssefâm» yahut «AleykümüsseIâm» dese kâfidir. Fakat sadece «Aleyküm» demesi bilittifak caiz degildir. Selâmin verirken olsun, alirken olsun en asagi derecesi onu karsisindakine isittirmektir. Bundan asagisi kâfi degildir. Verilen selâmi hemen almak sarttir. Uzaktan biri vasitaayle yahut mektupla gönderilen selâmi dahî derhal kabul gerekir. Hadîs-i serifte buyurulan; binek gidenin yürüyene, ayakta olanin oturana ve azin çoga selâm vermesi müstehab manasinadir. Binâenaleyh aksine hareket edilse caiz, fakat efdalin hilâfina olur.
Mânâsina gelince ukmadan bâzilarina göre selâm Allah'in ismidir. Esselâmu aleyküm dernek Allah'in ismi sizin üzerinize olsun manasinadir. Bundan da : «Allah'in muhafazasi altinda olasiniz» mânâsi kasdedilir. Nitekim yine bu mânâda Arablar «Allahumeak- ve «Allahuyeshabük» derler. Diger bazi ulemaya göre selâm selâmet manasinadir ve cümle, selâmet sizin üzerinize olsun, sizden ayrilmasin manasinadir.

2- Yol Üstüne Oturmanin Haklarindan Biri Selam Almak Olmasi Babi

2- (2161) Bize Ebû Bekir b. Ebî Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Affân rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdül-Vahid b. Ziyad rivayet etti, (Dedi ki) : Bize Osman b. Hakim, Ishâk b. Abdillah b. Ebî Talha'dan, o da

babasindan naklen rivayet etti. (Demis ki) : Ebû Talha sunlari söyledi : BIz avlu içlerinde oturup konusuyorduk, derken Resûlüllah (SaliaIlahü Aleyhi ve Seliem) gelerek basimizda durdu ve:
«Size ne oluyor ki, yollarda oturuyorsunuz. Yollarda oturmaktan kaçinin!» buyurdular.
— Biz ancak zararsiz seyler için oturduk müzakere ediyor ve konusuyoruz, dedik.
«Eger birakrmyacaksamz hakkini bâri verin! (Onun hakki) Gözü yummak, selâmi almak ve güzel sözdür.;) buyurdular.

3- (2121) Bize Süveyd b. Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hafs b. Meysera, Zeyd b. Eslem'den, o da Atâ' b. Yesâr'dan, o da Ebû Saîd-i Hudrî'den, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Seilem) 'den naklen rivayet etti :
«Yollarda oturmaktan sakinin!» buyurmuslar. Ashâb:
__ Yâ Resûlüllah! Oturmaktan baska çaremiz yoktur. Biz oralarda
konusuyoruz, demisler. Resûlüllah (Sallalahü Aleyhi ve Seltem):
«Oturmaktan baska bir sey yapmiyacaksamz, yolun hakkini bari verin!» buyurmuslar. Ashab :
— Onun hakki nedir? diye sormuslar:
«Gözü yummak, ezayi def etmek, selâmi almak, iyiligi emir ve kötülügü yasak etmektir.» buyurmuslar.

(...) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdü'1-Aziz b. Muhammed El-Medenî rivayet etti. H.
Bize Muhammed b. Râfi' de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize îbni Ebî Füdeyk, Hisam'dan (yâni îbni Sa'd'dan) rivayet etti. Her iki râvi Zeyd b. Eslem'den bu Isnadla rivayette bulunmuslardir.
Bu hadîsin serhi evvelce 2121 numarali hadîste görülmüstü. Maksat yol üstlerine oturarak muhabbet etmekten vaz geçirmektir. Resûlüllah (Sallaîîahü Aleyhi ve Sellem) bunun sebebine de isaret buyurmustur. Yol üstünde oturup muhabbet etmek çok defa fitneye ve günaha girmeye sebep olur. Oturanlar yoldan geçen kadinlara bakabilir ve onlar hakkinda kötülükler düsünebilirler. Sair yoldan geçenleri tahkir veya giybet edebilirler. Bazen selâm almayi ve emri bil ma'rufa ihmal edebilirler: Iste oralarda oturmak bu gibi seylerden dolayi yasak edilmistir. Mutlaka oturmadan olmayacaksa yolun hakkini vermek gerekecektir. Ö da gözü yummak, selâmi almak ve güzel sözdür. Gözü yummaktan maksat harama bakmamaktir. Bugün maalesef ekseriyetle cadde üzerlerinde bulunan kahvelere oturup güzel kadin gözetmek moda haline gelmistir. Bu maksatla caddelerde, sokaklarda, pazar yerlerinde dolasanlar sayisizdir. Gerçi kadinlarin da begenilmek maksadiyle süslenip püslenip sokaklara çikmalari moda olmussa da, her iki cinsin müslüman olanlari unutmamalidirlar ki, bu yaptiklari haramdir. Günah, hem de büyük günahtir. Çünkü devamlidir. Güzel sözden maksat din ve dünyaya ait faydali seyler konusmaktir. Bu gibi yerlerde zem, giybet, koguculuk ve yalan pek geçer akçe oldugu için bunlardan sakinmalidir. Yollarda oturanlarin geçenlere yol göstermesi, onlarin selâmini alarak kendileriyle terbiye ve nezâket dairesinde konusmalari dahî güzel sözde dahildir.

3- Müslümanin Müslümandaki Haklarindan Biri Selam Almak Oldugu Babi

4- (2162) Bana Harmele b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibni Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bana Yûnus, Ibni Sihab'dan, o da Ibni MU-seyyeb'den naklen haber verdi ki, Ebû HÜreyre söyle demis: Resûlüllah (Saüaüahu Aleyhi ve Seltem):
«Müslömanin müsluman üzerindeki hakki bes haslettir.» buyurdular. H.
Bize Abd b. Humeyd de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdurrezzâk haber verdi. (Dedi ki) : Bize Ma'mer, Zührî'den, o da Ibnî Müseyyeb'den, o da Ebû Hüreyre'den naklen haber verdi. Ebû HÜreyre söyle demis: Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seilem):
«Bir müsluman için din kardesine vâcib olan bes haslet vardir. Selâmi almak, ekstrana tesmît, davete Icabet, hastayi dolasmak ve cenazelerin arkasindan gitmek...» buyurdular.
Abdûrrezzâk demis ki: Ma'mer bu hadîsi Zührî'den mürsel olarak rivayet ederdi. Onu bir defa Ibni

Müseyyeb'den, o da Ebû Hüreyre'den nakletmis olmak üzere müsned rivayet etti.

5- (...) Bize Yahya b. Eyyûb ile Kuteybe ve Ibni Hucr rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ismail (bu zat îbni Ca'fer'dir), Alâ'dan, o da babasindan, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti ki, Resûlüllah (Saiiallahü Aleyhi ve Setlem):
«Müslümanin müslüman üzerindeki hakki altidir.» buyurmus. (Kendisine) :
— Nedir onlar ya Resûlallah? denilmis :
«Ona rastladigin zaman selâm ver, seni çagirirsa icabet et, senden nasihat dilerse ona nasihat et, aksinr da Allah'a hamdederse ona tesmit et, hastalanirsa onu dolas, öldügü vakit de arkasindan git.» buyurmuslardir.
Bu hadîsin serhi «Libâs» bahsinde ve bu bahsin baslarinda görülmüstür. Tesmit yahut tesmit, aksirip da elhamdülillah diyen kimseye yerha-mükellah demektir. Davete icabetten murad ekseriyetle dügün davetidir. Mâni bulunmamak sartiyle bu davete icabet vâcib derecesinde lüzumludur. Çalgi, oyun ve içki gibi seyler davete icabete mânidirler. Dügünden baska davetlere icabet müstehabdir. Hasta dolasmak da ayni hükümdedir. Yalniz hastanin yaninda fazla oturmamalidir. Cenazenin arkasindan gitmek vazifesi onun namazini kilmakla sona ererse de, kabrine indirilince-ye kadar yaninda bulunmak daha faziletlidir.
Nasîhatm birçok mânâlar ifade eden cemiyetli bir kelime oldugunu evvelce görmüstük. Burada ondan murad ögüttür. Yâni din kardesin senden herhangi bir hususa dair ögüt isterse, kendisine müdahenesiz, yalansiz olarak dogru dürüst nasihatta bulun, demektir.

4- Kitap Ehli Olanlara Evvela Müslümanin Selam Vermesinin Yasaklanmasi ve Onlarin Selaminin Nasil Alinacagi Babi

6- (2163) Bize Yahya b. Yahya rivayet «tti; (Dedi ki) : Bize Hüseym, Ubeydullah b. Ebî Bekir'den naklen haber verdi. (Demis ki) : Enes'i Resûlüllah (SallaÜahü Aleyhi ve Sellem) söyle buyurdu, derken isittim. H.
Bana Ismail b. Salim de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hüseym rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ubeydullah b. Ebî Bekr, dedesi Enes b. Mâlik'-den naklen haber verdi ki, Resûlüllah (Sallalhhü Aleyhi ve Setlem);
«Size ehl-I kitap olanlar selâm verirlerse ve aleyküm deyiverin!» buyurmuslar.

7- (...) Bize Ubeydullah b. Muâz rivayet etti. (Dedi ki) : Bana babam rivayet etti. H.
Bana Yahya b. Habib de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hâlid (yâni Ibni Haris) rivayet etti.
Her iki râvi, bize Su'be rivayet etti, demislerdir. H.
Bize Muhammed b. Müsennâ ile Ibni Bessâr dahî rivayet ettiler. Lâfz her ikisinindir. (Dediler ki) : Bize Muhammed b. Ca'fer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be rivayet etti. (Dedi ki) : Katâde'yî, Enes'den naklen rivayet ederken dinledim. Peygamber (SatlaUahü Aleyhi ve Sellem)'In ashabi Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'e :
— Ehl-i Kitap hize selâm veriyorlar. Onlarin selâmini nasil alalim? diye sormuslar. (O da) :
«Ve aleyküm deyin!» buyurmuslar.

8- (2164) Bize Yahya b. Yahya Ile Yahya b. Eyyûb, Kuteybe ve Ibni Hucr rivayet ettiler. Lâfiz Yahya b. Yahya'nindir. (Yahya b. Yahya : Ahberanâ, ötekiler: Haddesenâ tâbirlerini kullandilar, dediler ki) :
Bize Ismail (bu zât Ibni Ca'fer'dir), Abdullah b. Dinar'dan naklen rivayet etti. O da Ibni Ömer'i sunu söylerken isitmis. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Süphesiz ki, yahudiler size selâm verdikleri vakit, her biri Essâmu aleykum der. Sen de aleyke deyiver!» buyurdular.

9- (...) Bana Züheyr b. Harb da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ab-durrahmaii, Süfyân'dan, o da Abdullah b.

Dinar'dan, o da Ibni Ömer'den, 6 da Peygamber (Sailallahü Aleyhi ve SeIIem)*den naklen bu hadîsin mislini rivayet etti. Yalniz o :
«Siz de ve aleyke deyiverin!» demistir.

10- (2165) Bana Araru'n-Nâkid ile Züheyr b. Harb rivayet ettiler. Lâfiz Züheyr'indir. (Dediler ki) : Bize Süfyân b. Uyeyne Zührî'den, o da Urve'den, o da Âise'den naklen rivayet etti. Âise söyle demis: Yahudilerden bir cemâat Resûlüllah (SaHaüahü Aleyhi ve Sellem) 'in yanina girmek için izin istediler ve : Essâmualeyküm, dediler. Âise de: Bilâkis sam ve lanet sizin üzerinize olsun, dedi. Bunun üzerine Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Ya Âise! Süphesiz ki, Allah her iste yumusakligi sever!» buyurdular. Âise ;
— Ne söylediklerini isitmedin mi? dedi. «Ben "ve aleyküm" dedim.» buyurdular.

(...) Bize bu hadîsi Hasen b. Ali El-Hulvânî ile Ahd b. Humeyd hep birden Ya'kûb b. Ibrahim b. Sa'd'dan rivayet ettiler. (Demis ki) : Bize babam Sâlih'den rivayet etti. H.
Bize Abd b. Humeyd de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdürezzâk haber verdi. (Dedi ki) : Bize Ma'mer haber verdi. Her iki râvî Zührî'den bu isnadla rivayet etmislerdir. Her Ikisinin hadîsinde de : «Resûlüllab.
(Saüaüahü Aleyhi ve SeltemJ:
«Ben "aleyküm" dedim.» buyurdular» ibaresi vardir. (Vav)'i anmamislardir.

11- (...) Bize Ebû Küreyb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Muâ-viye, Âmes'den, o da Müslim'den, o da Mesrûk'dan, o da Âise'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Peygamber (SallaIlahü Aleyhi ve Seliem) 'e yahudilerden bir takim insanlar geldi. Ve : Essâmu aleyke yâ Ebâ'l-Kâasim! dediler. (O da) :
«Veateyküm...» buyurdu. Âise demis kî: Ben:
— Bilâkis sâm ve zâm sizin üzerinize olsun! dedim. Bunun üzerine Resûlüllah (Sallaüahü Aleyhi ve Seliem):
«Ya Âise! Kötü, konusur olma!» buyurdu. Âise:
— Ne söylediklerini isitmedin mi? dedi. O da :
«Ben onlarin söylediklerine karsilik vermedim mi (saniyorsun)? "V« aleyküm" dedim.» buyurdular.

(...) Bize bu hadîsi Ishâk b. Ibrahim rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ya'la b. Ubeyd haber verdi. (Dedi ki) : Bize A'mes bu isnadla rivayet etti. Yalniz o söyle demistir:
«Âise hemen maksatlarini anladi ve onlara sövdü. Bunun üzerine Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Sus ya Âise! Çünkü Allah çirkin sözü ve çirkin söz söylemeyi sevmez.» buyurdular.»-
Sunu da ziyade etmistir :
«Bunun üzerine Allah (Azze veCelle) sana gelirlerse, sana Allah'in vermedigi selâmi verirler. Ilâh... âyeti kerîmesini indirdi.» [1]

12- (2166) Bana Harun b. AbdIllah ile Haccâc b. Sâir rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Haccâc b. Muhammed rivayet etti. (Dedi ki) : Ibni Cüreyc sunu söyledi : Bana Ebû'z-Zübeyr haber verdi ki, kendisi Câbir b. Abdillah'i söyle derken isitmis. Yahudilerden bâzi kimseler Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) e. selâm verdiler. Ve: Essâmü aleyke yâ Ebâ'I-Kâasim, dediler. O da :
«Ve aleyküm...» buyurdu. Bunun üzerine Âise hiddetlenmis olarak:
— Onlarin ne söylediklerini isitmedin mi? dedi.
«Hayir, Isittim. Onlara cevap da verdim. Onlarin aleyhine bizim duamiz kabul edilir. Fakat bizim aleyhimize onlarin duasi kabul edilmez.» buyurdular.

13- (2167) Bize Kuteybe b. Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ab-dülaziz (yâni Derâverdi), Süheyl'den, o da babasindan, ö da Ebû Hürey-re'den naklen rivayet etti ki, Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seüen; :
«Yahudilerle Hiristiyanlara evvelâ siz selâm vermeyInS Onlardan birine bir yolda rastlarsaniz, onu yolun dar yerine sikistirin.» buyurmuslar.

(...) Bize Muhammed b. Müsennâ da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muhammed b. Ca'fer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be rivayet etti. H.
Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe ile Ebû Küreyb dahî rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Veki', Süfyân'dan rivayet etti. H.
Bana Züheyr b. Harb da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize CerIr rivayet etti. Bu râvilerin hepsi Süheyl'den bu isnadla rivayette bulunmuslardir. Veki'in hadîsinde :
«Yahudilere rastladiginiz vakit.» Ibni Ca'ler'in, Su'be'den rivayet ettigi hadîste :
«Ehl-i kitap hakkinda ded'i kI...» Cerir'in hadîsinde ise:
«Onlara rastladiginiz vakit...» ibareleri vardir. Ama müsriklerden hiç birinin adini söylememislerdir.
Bu babin Enes, Abdullah b. Ömer ve Hz. Âise hadîslerini Buhari «Istizan» bahsinde tahrîc etmistir. Bu rivayetler ehl-i kitap denilen hiristiyanlarla yahudilere rastlandigi zaman selâm hususunda nasil hareket edilecegini onlarin selâminin nasil alinacagini yolda onlarla karsilasildigi vakit kendilerine nasil muamele yapilacagini bildirmektedirler. Ehl-i kitap selâm verdikleri vakit selâmlarinin alinacaginda ulema ittifak etmislerdir. Yalniz onlara: «Ve aleykÜmüsselâm...» denilmez, sadece «aleyküm» sözüyle iktifa edilir. Görülüyor ki : Babimiz rivayetlerinin bazisinda (vav)'la «ve aleyküm», bazisinda da (vav)'siz ola^ rak -aleyküm» denilecegi bildirilmistir. (Vav)'la rivayeti daha çoktur. Bu takdirde cümleye iki türlü mânâ verilir :
1- Yahudiler «essâmüaleyküm» sözleriyle «Ölüm sizin üzerinize olsun» derler. Buna karsilik müslümamn «ve aleyküm» diye cevap vermesi «Sizin üzerinize de» demek olur ki; verilenle alinan selâmin mecmuu söyle olmus olur : Ölüm hususunda siz ve biz müsaviyiz, siz bize Ölüm istiyorsaniz, siz de öleceksiniz, biz de, bu hususta hepimiz müsaviyiz.
2- Bu cümledeki (vav) edati atif ve tesrik için degil, istinaf içindir. Ve cümle söyle takdir olunur : Sizin üzerinize de hak ettiginiz zem ve hakaret gelsin. (Vav)'i hazfedenlerce cümlenin takdiri: «Bilâkis ölüm sizin üzerinize olsun seklindedir. Kaadî Iyâz'in beyânina göre bazi ulema cümleden (vav)'in hazfini tercih etmislerdir. Maksatlari hükümde müslümanlan ehl-i kitapla ortak olmaktan kurtarmaktir. Mâliki1er'den Ibni Habib'in kavli budur. Diger ulema (vav)'i hazfetmeden birakmislardir. Nitekim hadîsin ekser rivayetlerinde bu cümle (vav) ile gelmistir.
Bir takimlari yahudilere «aleykümüssel&m» diye karsilik verilecegini söylemislerdir. Selâm taslar, demektir. Cümlenin mânâsi: «Sizin üzerinize tasîar yagsin.» demek olur. Nevevî bunun zayif oldugunu söylemistir.
Hattâbi umumiyetle hadis ulemâsinin bu cümleyi (vav)'la rivayet ettiklerini, Ibni Uyeyne"nin ise (vav)'siz rivayet ederdigini söylemis. «Dogrusu da budur,* demisse de Nevevî bu görüse katilmamistir. O söyle diyor : «Dogrusu (vav)'m isbati da, hazfi de caiz olmaktir. Nitekim rivayetler böyle gelmistir. Hatta ekser rivayetlerde oldugu gibi (vav)'la rivayet daha güzeldir. Bunda hiç bir zarar yoktur. Çünkü sâm ölüm demektir. Ölüm bize de vardir, onlara da. Su halde (vav)'la atfederek yapilan rivayette bir zarar yoktur.»
Ekser ulemâya göre- yahudilerle hiristiyanlara evvelâ müslüman selâm veremez. Fakat onlar selâm verirse «vealeyküm» yahut «aleyküm» diyerek selâmlarini almak gerekir. Delilleri Resûlüllah (Sallaliahü Aleyhi ve Setlem)'in :
«Yahudilerle HirIstIyanlara evvelâ siz selâm vermeyin...» hadîsiyîe «Ehl-i kitap size selâm verirlerse "ve aleyküm" deyiverin...» hadîsleridir. Ulemadan bir taifenin yahudi ve hiristiyanlara evvelâ müslüma-nin selâm vermesini caiz görmüslerdir. Bu kavil Ibni Abbâs, Ebû Ümâme ve Ibni Ebî Muhayrîz hazeratmdan rivayet olunmustur. Bu zevatin delilleri hadîslerin umumuyla selâmi ifsa hadîsidir. Fakat Nevevî : «Bu hüccet bâtildir. Çünkü âmmdir; yahudilerle hiristiyanlara evvelâ siz selâm vermeyin hadîsîyle tahsis olunmustur,» diyor.

Bazilari Ehl-i kitaba onlardan önce davranarak selâm vermek mekruhtur. Fakat haram degildir, demislerse de Nevevî bunun da zayif oldugunu söylemistir. Çünkü bu husustaki nehiy tahrim ifade eder. Kaadî Iyâz'm beyanina göre ulemâdan bir cemâat ihtiyaç ve zaruret için ,hiristiyanlarla yahudilere selâm verilebilir, demislerdir. Alkame ile Ibrahim Nehaî 'nin mezhepleri budur. Evzâî'nin : «Ehl-i kitaba sen selâm verirsen bilmis ol ki, sulehâ da selâm vermislerdir; sen selâm vermezsen, suleha da selâm vermemistir.» deaigi rivayet olunur. Bu sözün manasi; versen de caiz, vermesen ae, demektir.
Ulemadan bir taife ehl-i kitaba selâm verilemeyecegine kaildir.
lviusiumanla kâfirden mürekkeb bir cemaata veiev Ki, içlerinde bir tek musiuman buiunsun seiam vermek caizdir. tmraoaKi selamdan müs-lüman kasdedilir.
Zara: Ayip ve kusur manasinadir. Resûlüllah (SatlailaJiü Aleyhi ve Seilem)in Hz. Âise'ye:
«Yâ Âise! Kötü konusur olma!» buyurmasindan murad cna rifki mülâyemetie muamelede buiunmasini ögretmek, aceie etmeyip bir seyin na-kikatmi arastirmasi gereKtigmüe tenpinte bulunmak içindir. Tünakika Kesülüilaii [Sailallahu Aleyhi ve Sellem) kufiâra birçok maiiar vererek kaiblenni Islama yatistirmaya çalismistir. Konugunten terbiye ve iiezaKeie dikkat buyurmasi buna nisbeue evieviyette kalir.

Bu Rivayetlerden Su Hükümler de Çikarilmistir:

1- Fazilet sahiplerinin zarar gelmemek sartiyle saskinlarin sefahatine göz yummalari müstehabdir. Imam Safiî: «Tedbirli âkil kendini gafil gösteren zekidir.» demistir.
2- Gayri rmislimler yolun dar tarafindan yürümeye mecbur edilirler. Yoldan geçen müslüman yoksa istedikleri yerden geçebilirler. Ancak bu sikistirma uçuruma düsürecek veya duvar gibi bir se>e çarptiracak mahiyette olmamalidir.
3- Sertlik göstermeye hacet olmadikça rifk-i mülâyemet, sabir vç nezaketle muamelede bulunmak müstehabdir.

5- Çocuklara Selam Vermenin Müstehab Olusu Babi

14- (2168) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hü seym, Seyyâr'dan, o da Sabit El-Bûnânî;den, o da Encs b. Mâlik'den naklen haber verdi ki: Resulü ilah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) bazi çocuklarin yanindan geçmis de onlara selâm vermis.

(...) Bu Hadîsi bana Ismail b. Salim de rivayet etti, (Dedi ki) : Bize Hüseym haber verdi. (Dedi ki) : Bize Seyyar bu isnadla haber verdi.

15- (...) Bana Amr b. Alî ile Muhammed b. Velîd dahî rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Muhammed b. Ca'fer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be, Seyyâr'dan rivayet etti. <Dedi ki) : Sabit El-Bünânî Ue birlikte yürüyordum. Az sonra bir takim çocuklarin yanma ugrayarak onlara selâm verdi. Sabit sunu anlatti ki : Kendisi Enes'le beraber yürüyor-mus. O da bîr takim çocuklarin yanma ugrayarak onlara selâm vermis, Enes de anlatmis ki, kendisi Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'le birlikte yürüyormus. O da bir, takim çocuklarin yanina ugrayarak onlara selâm vermis.
Bu hadîsi Buharî ile Tirmizî «Kitâbu'l-Istizan»'da; Nesâî «Elyevm velleyle» bahsinde tahrîc etmislerdir. Hadîs-i serif çocuklara selâm vermenin ve tevazu göstererek selâmi herkese ifsa etmenin müstehab olduguna delildir. Bu hususta bütün ulema müttefiktir. Içlerinde çocuklar bulunan cemaattan bir çocuk selâm alsa, digerlerinden borç sakit olur mu, olmaz mi? meselesinde Sâfii1er'den iki kavi rivayet olunmustur. Esah kavle göre sakit olur. Cumhura göre bir çocuk, bir adama selâm verse almasi lâzim gelir.
Kadinlara gelince aralarinda mahrem bulunmadikça erkekler kadinlara selâm veremez. Rabîa: «Erkekler kadinlara, kadinlar erkeklere selâm veremez» demistir. Nevevî bu sözün hata oldugunu söyler. Onun beyânina

göre Sâfiiler'Ie cumhurun mezhebi sudur : Kadinlar cemâat halinde iseler, erkek onlar selâm, verir. Bir kadinsa, ona baska kadinlar, kendi kocasi ve mahremi, câriye ise sahibi selâm verebilirler. Bu hususta kadinin güzel veya çirkin olmasinin, hükmü yoktur. Kadin yabanci ise kendisinden sehvetlenilmeyecek kadar ihtiyar oldugu takdirde ona selâm vermek, keza onun da erkege selâm vermesi 'müstehab olur. Birbirlerinin selâmim almak lâzimdir. Kadin genç yahut sehvetlenilecek yaslilardan ise ecnebi bir erkek ona selâm veremedigi gibi, o da erkege selâm veremez. Birbirlerine selâm verirlerse cevap beklemeye haklari yoktur.

6- Perde Kaldirmak ve' Benzeri Alametleri Îzin Saymanin Cevazi Babi

16- (2169) Bize Ebû Kâmil El-Câhderî ile Kuteybe b. Saîd her ikisi Abdül-Vâhid'den rivayet ettiler. Lâfiz Kuteybe'nindir. (Dediler ki) : Bize Abdül-Vâhid b. Ziyad rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hasen b. Ubeydillah rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibrahim b. Süveyd rivayet etti. (Dedi ki) : Abdurrahman b. Yezid'i dinledim. (Dedi ki) : Ben Ibni Mes'ud'u sunu söylerken isittim. Bana Resûlüllah (Saiiallahü Aleyhi ve Seliem) :
«Senin yanima girmek için iznin, perdenin kaldirilmasi ve benim fisiltimi isitmendir. (Bu) Tâ seni nehyedinceye kadar (böyle) gidecektir.» buyurdular.

(...) Bize feu hadîsi Ebû Bekr b. Ebî Seybe ile Muhammed b. Abdil-lah b. Nümeyr ve Ishâk b. Ibrahim dahî rivayet ettiler. Ishâk: Ahberanâ; ötekiler; Haddesenâ tâbirlerini kullandilar. (Dediler ki) : Bize Abdullah b. Idris, Hasen b. Ubeydillah'dan bu isnadla bu hadîsin mislini rivayet etti.
Bu hadîs-i serif bir kimsenin yanina girmek için izin sayilmak üzere konulan alâmete itimad caiz olduguna delildir. Vali, Kaymakam veya Hâkim gibi bir kimse kapisindaki perdenin kaldirilmasini, umumun girmesi için izin saysa yahut bunu bir taifeye veya sahsa tahsis etse, perdenin kalktigi görüldügü zaman içeri girmek caizdir. Bir kimse böyle bir alâmeti çocuklariyle hizmetçilerinin yanina girmeyi için de kullanabilir. Artik perdeyi indirdi mi yanma izinsiz girilemez demektir. Kaldirdigi vakit Izinsiz girilir.

7- Insanin Hacetini Görmek Için Kadinlarin Disariya Çikmalarinin Mubah Kilinmasi Babi

17- (2170) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seyle ile Ebû Küreyb rivayet et tiler. (Dediler ki) : Bize Ubejdullah Nâfi'den, o da Ibni Ömer'den, o da Aise'den naklen rivayet etti. Âise söyle demis : Üzerine perde çekildikten sonra Sevde hacetini görmek Için disari çikti. Kendisi cismen bütün kadinlardan uzun, vücutlu bir kadindi. Kendisini taniyanlara gizli kalmazdi. Onu Ömer b. Hattâb gördü ve :
— Yâ Sevde! Vallahi bizden gizlenemiyorsun! Nasil disari çikacagina bir bak! dedi. Bunun üzerine Sevde hemen bozularak geri döndü. Re-sûlüllah (Sattaltahü Aleyhi ve Setlem) benim evimde idi. Kendisi aksam ye-megi yiyordu. Elinde bir kemik vardi. Sevde içeri girerek:
— Yâ Resûlallah! Ben disari çiktim da, Ömer bana söyle söyle (lâf-laf) söyledi, dedi. Az sonra Resûlüllah (Sallaltahü Aleyhi ve Seüemf'e vahiy geldi. Sonra kendisinden (o agirlik) kaldirildi. Kemik hâlâ elinde idi. Onu birakmamisti.
«Gerçekten hal su ki, size hacetiniz için disari çikmaniza izin verildi.» buyurdular.
Ebû Bekr'in rivayetinde: «Cismi bütün kadinlardan uzundu» cümlesi vardir. Ebû Bekr kendi hadîsinde : «Hisâm, yâni helaya, dedi.» cümlesini ziyade etti.

(...) Bu hadîsi bize Ebû Küreyb de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibni Nümeyr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hisam bu Isnadla rivayette bulundu. Ve:
«Sevde vücudu bütün insanlardan uzun bir kadindi.» dedi. Peygamber (Saliallahü Aleyhi ve Sellem) hakkinda da: «O aksam yemegi yiyordu.» dedi.

(...) Bu hadîsi bana Süveyd b. Saîd dahi rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ali b. Müshir, Hisam'dan, fcu isnadla rivayet etti.

18- (...) Bize Abdül-Melik b. Suayb b. JLeys rivayet etti. (Dedi ki) : Bana babam dedemden rivayet etti. (Demis ki) : Bana Ukayl b. Hâ-lid, Ibni Sihab'dan, o da Urve b. Zübeyr'den, o da Âise'den naklen rivayet etti ki: Resûlüllah (SallalIahü Aleyhi veSellem)yin zevceleri helaya git mek istedikleri zaman geceleyin menâsia çikarlardi, orasi genis bir yerdi
Ömer b. Hattab da Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)ye: Kadinlarini ört! diyordu. Ama Resûlüllah f Sallallahü Aleyhi ve Sellem) bunu yapmiyordu. Derken Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in zevcesi Sevde binti Zem'a gecelerden bir gece yatsi zamani disari çikti. Kendisi uzun bir kadindi. Ömer ona seslendi:
— Dikkat!.. Seni tamdik yâ Sevde! (Ömer bunu) tesettür emri indirilsin diye (yapti).
Âise : «Bunun üzerine Allah (Azze ve Ceile) tesettürü Indirdi.» demis.

(...) Bize Amru'n-Nakid rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yâkub b. Ibrahim b. Sa'd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize baîbam, Sâlih'den, o da Ibni Sihab'dan bu isnadla bu hadîsin benzerini rivayet etti.
Bu hadîsi Buhârî «Taharet» ve «Tefsir» bahislerinde tahrîc etmistir.
Menâsi: Yerler mânâsina gelir. Bu yerlerin simdiki helalarin yerini tuttugu anlasiliyor. Hisam : «Kadinlarin hacetleri için disari çikmasindan murad helaya gitmek için çikmalaridir. Maiset derdine ait her hacet için çikmalari degildîr.> demistir. Bu hadise hicab âyeti inmezden önce vuku bulmustur. Kirmânî'ye göre iki defa vâki olmasi muhtemel. Bâzilari birinci hicabda ikinci hicabin baska baska seyler oldugunu söylemislerdir. Bu meselenin hülâsasi sudur ki : Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in zevcelerini ecnebi erkeklerin görmesi Hz. Ömer'in kalbinde nefret uyandirmis. Ona kadinlarini örtmesini söylemis. Hicab âyeti ininceye kadar bunu birkaç defa tekrar ve te'kid etmistir. Sonra ezvaci tâbiratin örtünmüs dahî olsalar meydana çikmamalarini, sahislarinin kafiyen görünmemesini istemistir.
Bu babda zikredilen hadîslerin hepsi tesettüre delâlet etmektedir. Buradaki Hz. Âise hadîsinde sarahaten zikredilmemisse de zimnen yine anlasilmaktadir. Kaadî Iyâz: «Örtünmenin farz olmasi Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellemy'in zevcelerine mahsûs hükümlerdendir. Onlarin yüz ve ellerini örtmeleri bilittifak farzdir. Bu yerleri sahitlik esnasinda veya baska hususta açmalari caiz degildir. Helaya gitmek gibi bir zaruret olmadikça örtünmüs bile obalar sahislarini göstermeleri caiz degildir. Nitekim Hz. Hafsa hadîsinde vârid oldugu üzere Ömer (Radiyallahu anh) vefat edince Hafsa'yi sahsi görünmesin diye kadinlar örtmüs; Zeyneb (Radiyallahu anha) vefat edince sahsi görülmesin diye nasinin üzerine çadir kurulmustur.» demistir. Aynî bu sözleri naklettikten sonra sunlari söylemistir : «Baska kadinlarin kilik kiyafetleri pejmürde olmak sert ve kaba giyinmek, koku sürünmemek, azalari örtülmek ve zinetlenip kiritmamak, seslerini de kaldirmamak sartiyle muhtaç olduklari isleri için disari çikmalarinin caiz oldugunda hilaf yoktur.

Hadis-i Seriften Su Hükümler Çikarilmistir:

1- Büyüklere ve fazilet sahiplerine menfaatlari icâbi nasil hareket etmeleri gerektigini tenbihte bulunmak ve bunda israrla tekrar etmsk caizdir.
2- Kadin bir hacetten dolayi mu'tadi olan bir yeie gitmek için kocasinin izni olmaksizin evinden çikabilir. Çünkü buna seriat izin vermistir.
3- Hadîs-i serif Hz. Ömer'in menkabesine delildir.

8- Yabanci Bir Kadinla Basbasa Kalmanin ve Onun Yanina Girmanin Haram Kilinmasi Babi

19- (2171) Bize Yahya b. Yahya ile Alî b. Hucur rivayet ettiler. Yahya: Ahberana, tbni Hucr ise: Haddesenâ

tâbirlerini kullandilar. (Dediler ki) : Bize Hüseym Ebû'z-Zübeyr'den, o da Câbir'den naklen rivayet etti. H.
Bize Muhammed b. Sabbâh ile Züheyr b. Harb da rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Hüseym rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû'z-Zübeyr, Câbir'den naklen haber verdi. Câbir (Söyle demis) : Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Dikkat!.. Sakin bir adam dul bir Icadinin yaninda gecelemesin, ancak nikâhlisi veya mahremi olursa o baska.» buyurdular.
Ulemânin beyanina göre bu hadîste dul kadinin zikredilmesi ekseriyetle onun yanina girildigi içindir. Kizlar adeten erkeklerden daha fazla korunur ve kaçarlar. Hadîste kizin zikre dilmeme si bundandir. Bir de ha-dîs-i serîî tenbih kabilindendir. Âdeten yanina girip çikmakta pek beis görülmeyen kadin hakkinda hüküm bu olunca, kiz hakkinda da ayni hükmün sabit olacagi evleviyette kalir. Hadîs-i serîf ecnebi yâni nikâhi caiz olan bir kadinla basbasa kalmanin haram olduguna mahremleri ile bir arada kalmanin ise mubah olduguna delildir. Bu hususta ulema müttefiktirler. Mahremden murad : O kadinla evlenmesi ebediyen haram olan erkeklerdir.

20- (2172) Bize Kuteybe b, Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Leys rivayet etti. H.
Bize Muhammed b. Rumh da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Leys, Yezîd b. Ebî Habib'den, o da Ebû'l-Hayr'dan, o da Ukbe b. Amir'den naklen haber verdi ki: Resûiüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem);
«Kadinlarin yanina girmekten sakinin!» buyurmus. Bunun üzerine en-sardan bir zât:
— Yâ Kesûlallah! Kayina ne buyurursun? demis.
«Kavin ölümdür!» cevâbini vermis.

(...) Bana Ebû't-Tâhir de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdullah b. Vehb, Amr b. Haris ile Leys b. Sa'd, Hayve b. Süreyh ve baskalarindan naklen haber verdi ki, bu zevata Yezid b. Ebî Habib bu isnadla bu hadîsin mislini rivayet etmis.

21- (...) Bana yine Ebû'i-Tâhir rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibni Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Ben Leys b. Sa'd'i da söyle derken isittim.
Kayin, kocanin kardesi ve kocanin yakinlarindan amca oglu ve emsali gibi benzerleridir.
Bu hadîsi Buhârî ile Tirmizî «Nikâh» bahsinde; Nesâi «Kitâhu Israti'n-Nisa*>'da tahrîc etmislerdir.
Hamv: Damadin babalan ile ogullarindan geri kalan akrabasidir. Tirmizî: «Hamv kocanin babasi demek oldugu söylenir. Galiba gelini ile basbasa kalmasi mekruh görülmüstür» demistir. Bu hususta Leys b. Sa'd da sunlari söylemistir : «Lügat ulemâsi ittifak etmistir ki, hamv: Kadinin kocasinin babasi, amcasi, kardesi, kardesi oglu, amcasi oglu ve bunlara benzer akrabasidir. Hatenler ise : Zevcenin yakinlaridir. Her ikisinin yakinlarina sihr denilir.»
«Kayin Ölümdür» cümlesinden murad, ondan fitne ve kötülük gelmesi baskalarindan daha fazla mümkündür. Çünkü kimse yadirgamadan kolaylikla kadinin yanina girer çikar ve onunla basbasa kalabilir. Binâenaleyh baskalarindan daha ziyâde ondan korkulur demektir.
Nevevî diyor ki: «Burada hamvden murad, kocanin babalari ile ogullarindan geri kalan akrabasidir. Babalarla ogullara gelince, onlar karisina mahremdirler. Onlarla bir arada kalmasi caizdir. Ölümle de vasif-lanamazlar. Burada murad kardes, kardes oglu, amca, amca oglu ve bunlara benzer mahrem olmayan kimselerdir. Halkin âdeti bu hususta kayitsiz davranarak tesâhul göstermektir. Bir kimse âdete nazaran kardesinin kansiyle basbasa kalir. Iste Ölüm de budur. Böylesi men edilmeye ecnebiden daha lâyiktir. Hadîsin dogru mânâsi da budur...»
Kaadî Iyâz: «Bu hadîsin mânâsi, bir kadinin kayinlari ile basbasa kalmasi, dinde fitne ve helake sebep olur, demektir. Bunu Re-sûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seilem) Ölüm helakine benzetmistir. Ve bu söz siddet makaminda söylenmistir.» diyor.

22- (2173) Bize Harun b. Ma'rut rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdullah b. Vehb rivayet etti, (Dedi ki) : Bana Amr

haber verdi. H.
Bana Ebû't-Tâhir de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdullah b. Vehb Amr b. Hâris'den naklen haber verdi. Ona da Bekr b. Sevâ de rivayet etmis, ona da Abdurrahman b. Cübeyr rivayet etmis, ona da Abdullah b. Amr b. Âs rivayet etmis ki: Benî Hâsim'den birkaç kisi Esma binti Umeys'In yanina girmisler. Derken Ebû Bekr'i Siddik, da girmis. Esma o gün onun nikâhi altinda imis. Ebû Bekr bu zevati görmüs ve bundan hoslanmamis. Bunu Resûlüllah (Sallallahi Aleyhi ve Sellem} fe anlatmis ve:
«Ama hayirdan baska bir sey görmedim» demis. Bunun üzerine Resûlüllah (Saîlallahü Aleyhi ve Sellem):
«Süphesiz ki, Allah Esma'yi bundan beri kilmistir.» buyurmus. Sonra Resûlüllah (Saîlallahü Aleyhi ve Sellem) minber üzerinde ayaga kalkarak:
«Bu günümden sonra sakin bir adam beraberinde bir veya iki kisi olmadan, kocasi evde bulunmayan bir kadtnin yanina girmesin!» buyurmuslar.
Mugîbe : Kocasi evde olmayan kadin, demektir. Kocasinin sehir hâricinde uzak bir yere gitmesiyle evinden çikip sehir içinde bulunmasi arasinda hükmen bir fark yoktur. Nitekim bu kissada Hz. Ebû Bekr evinde bulunmamis, fakat sehirden de disari çikmamistir. Nevevî diyor ki : «Hadîsin zahirine bakilirsa beraberinde iki üç kimse bulunan bir adam kendisine ecnebi sayilan bir kadinla bir yerde bulunabilecektir. Ulemamiza göre meshur olan kavi ise bunun haram olmasidir. Su halde hadîs salâh ve dogruluklarindan dolayi kendilerinden kötülük beklenmeyen bir cemâat, bir kadinin yanma girebilir diye te'vîl olunur. Kaadi 1yâz da bu te'vile benzer bir isarette bulunmustur.»

9- Bir Kimse Bir Kadinla Basbasa Görülür de O Kadin Zevcesi Yahut Mahrem Akrabasi Olursa, Sü-i Zanni Gidermek Için: Bu Kadin Filancadir, Demesinin Müstehab Oldugunu Beyan Babi

23- (2174) Bize Abdullah b. Mesleme b. Ka'neb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hammad b. Seleme, Sabit El-Bûnânî'den, o da Enes'den naklen rivayet etti ki: Peygamber (Satlatlahü Aleyhi ve Sellem) kadinlarindan birinin yaninda Imis. Derken yanindan bir adam geçmis. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) onu çagirmis, adam da gelmis ve:
«Ey filân! Bu benini zevcem filancadir.» buyurmus. Bunun üzerine o zât:
— Yâ Resûlallah! Her kim hakkinda zanna kapilirim da, senin hakkinda zanna kapilmam! demis. Resûlüllah (Satlailahü Aleyhi ve Setlem):
«Süphesiz ki, seytan insanin kaninin akfegi yerden akar!» buyurmuslar.

24- (2175) Bize Ishâk b. ibrahim ile Abd b. Humeyd rivayet ettiler. Lâfizlari birbirine yakindir. (Dediler ki) : Bize Abdürrezzâk haber verdi. (Dedi ki) : Bize Ma'mer, Zührî'den, o da AH b. Hüseyin'den, o da Safiyye binti Huyeyy'den naklen haber verdi. Safiyye söyle demis: Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) itikâfa girmisti. Ben de geceleyin onu ziyarete geldim. Ve kendisiyle konustum. Sonra evime dönmek üzere kalktim. Beni evime götürmek için o da kalkti.
Safiyye'nin evi Üsame b. Zeyd'in hanesinde idi. Derken oradan en-sârdan iki zat geçti. Peygamber (Sallallahü A leyhi ve Sellem) 'i görünce hizlandilar. Bunun üzerine Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'.
«Agir olun! Bu kadin Safiyye bînti Huyeyy'dir.» buyurdu. Adamlar:
— Sübhanallah yâ Resûlallah! dediler. - Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) :
«Süphesiz seytan insanin kaninin aktigi yerden akar. Ben de sîzin kalblerinize serr atar diye korktum.» buyurdular. Yahut (serr yerine) sey dedi.

25- (...) Bana bu hadisi Abdullah b. Abdirrahman Ed-Dârimî de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebu'l-Yeman haber verdi. (Dedi ki) : Bize Suayb, ZÜhrî'den naklen haber verdi. (Demis ki) : Bize AH b. Hüseyn haber verdi. Ona da Peygamber (Sallatlahü Aleyhi ve Sellem)'in zevcesi Sa-fiyye haber vermis ki: Kendisi ramazanin son on

gecesinde mescidde Iti-kâfi esnasinda Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'i ziyarete gelmis ve onun yaninda bir müddet konusmus. Sonra evine gitmek üzere kalkmis. Onu götürmek için Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) de kalkmis... Sonra râvi, Ma'mer'in hadîsi mânâsinda rivayette bulunmustur. Yalniz o: «Bunun üzerine Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Süphesiz ki, seytan insanin kaninin ulastigi yere ulastr.» buyurdu.» demis; «Akar» dememistir.
Hz. Safiyye rivayetim Buhârî «Itikat», «Edeb», «Ahkâm-ve «Hums» bahislerinde; Ebû Dâvud «Kitâbu's-Savm» ve «Ki-tâbu'I-Edeb»'de; Nesâî «I'tikâf»'da; Ibni Mâce «Savm» bahsinde muhtelif râvilerden tahrîr etmislerdir.
Bu rivâyetlerdeki kissanin ayri ayri Iki defa vuku bulmus olmasi muhtemel oldugu gibi, her iki rivayetin ayni kissaya ait olmalari da mümkündür. Bu takdirde birinci rivayet te'vîl olunur ve geçenler iki idi. Peygamber (Sallatlahü Aleyhi ve Sellem) biriyle konustugu için burada bir adam gösterilmistir, denilir. Hz. Safiyve (Radivaltahü anha) Haybe r reisi Huyeyy b. Ahtab'm kizidir. Ümmü Yahya künyesini tasirdi.
Kaadî Iyâz ve baskalarinin beyânina göre ulemadan bazilari seytanin, insanin kanina girip dolasmasini hakikat mânâya hamletmis. Ve : Allah ona insanin Içinde ve kaninda dolasacak kuvvet ve kudreti halketmistir.» demislerdir. Diger bazi ulemaya göre bu söz seytanin çok vesvese verdigi ve insani çok yoldan saptirdigi için istiare edilmistir. Sanki seytan insandan ayrilmamak hususunda onun kani mesabesindedir. Bir takimlari : «Seytan vesvesesini bedenin ince mesamatina birakir, oradan vesvese kalbe ulasir» demislerdir. Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellemye tesadüf eden iki zâtin ensardan Üseyd b. Hudayr ile Abbâd b. Bisr olduklari rivayet edilir.
Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve SeIlem)"in yariindakine isaretle: «Bu Safiyye bInti Huyeyy'dir.» Diger rivayete göre : «Bu benim zevcenidir.» diye beyânda bulunmasi üzerine bu zevatin; «Sübhanallah yâ Resûlallah!» mukabelesinde bulunmalari hakikat mânâya da hamledilebilir, kinayeye de, Hakikata hamledilirse bu sözden mu-rad: Biz Resulünün müttehem olmasindan Allah'i tenzih ederiz. O yakismaz bir fiil ve harekette bulunmaz, demektir. Kinayeye hamledilirse maksad Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellemyin bu sözüne sastiklarini bil-dirmektir.

Bu Rivayetlerden Çikarilan Hükümler:

1- Itikâfa giren kimse ziyaretçisini geçirmek ve onunla konusmak gibi mubah isleri yapabilir.
2- Kadin itikâfda olan yakinini ziyaret edebilir.
3- Sû-i zanna sebep olacak seylerden korunmak ve bu hususta baskalarini Ögretmek müstehabdir.
4- Kadin geceleyin disari çikabilir.
5- Bir seye sasildigi zaman Sübhanallah denilebilir.
6- Yaninda kadin bulunan erkege selâm vermek caizdir.
7- Hadîs-i serif Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve SeIlem)'in ümmetine karsi gösterdigi sonsuz sefkat merhamete delildir. Burada seytanin oradan geçen iki zatin kalblerine sû-i zan vesvesesi vereceginden korkmus ve. yanmdakinin kim oldugunu beyan etmistir. Zira Peygamberlere karsi sû-i zanda bulunmak bil'icma küfürdür.
8- Seytanin mekrinden korunmak için hazirlikli bulunmak gerekir.
9- Bir seyi ta'zim ve ondan sasildigmi ifâde için tesbihde bulunmak caizdir.

10- Bir Meclise Gelip de Bir Aralik Bulan Kimsenin Oraya Oturacagini, Aksi Takdirde Cemaatin Arkalarina Oturmasi Lazim Geldigini Beyan Babi

26- (2176) Bize Kuteybe b. Saîd, Mâlik b. Enes'den, ona okunanlar meyaninda Ishâk b. Ahdillah b. Ebî TaIha dan naklen rivayet etti. Ona da Akîl b. Ebî Talibin azatlisi Ebû Mürre, Ebû Vâkid EI-Leysî'den naklen haber vermis ki: Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) beraberinde cemâat oldugu halde mescidde otururken üç nefer gelivermis. Onlarin ikisi Resûlüllah (SallallahüIAleyhi ve Seliem) 'in yanina gelmisler, biri gitmis. Bu iki

kisi Resûlüllah (Salîailahü Aleyhi ye Seliem) 'in basinda dikilmisler. Biri halkada bir aralik görerek oraya oturmus. Digeri cemâatin arkalarina oturmus. Üçüncüsü ise dönüp gitmis. Resûlüllah (Salîailahü Aleyhi ve Sellem) oradan ayrilinca :
«Size bu üç kisiyi haber vereyim mi? Bunlardan biri Allah'a sigindi, Allah da onu sigindirdi. Digeri utandi, Allah da ondan istihya etti. Sonuncuya gelince, o yüz çevirdi. Allah da ondan yüz çevirdi.» buyurmuslar.
Ahmed rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Harb (bu zât Ibni Seddat'tir) rivayet etti. H.
Bana Ishâk b. Mansûr da rivayet etti. (Dedi ki) ; Bize Habban haber verdi. (Dedi ki) : Bize Ebân rivayet etti. Her iki râvi demisler ki: Bize Yahya b. Ebî Kesir rivayet etti ki: Ishâk b. Abdillah b. Ebî Talha kendisine bu isnadda bu mânâda bu hadîsin mislini rivayet etmis.
Bu hadîsi Buhârî «Kitâbu'1-Ilim» ile «Kitâbu's-SalâU'da; Tirmizî «Istizan» bahsinde; Nesâî «Kitâbu'l-Ilim»'de muhtelif râvilerden tahrîc etmislerdir.
Hadîste hazf vardir. Takdiri söyledir : Ashâb-i kiram: Bu üç kisinin kimler oldugunu haber ver yâ Resûlallah! demisler, o da:
«Onlardan biri Allah'a sigindi. Allah da onu sigindirdi. Digeri utandi, Allah da ondan istihya etti. Sonuncuya gelince; o yüz çevirdi. Allah da ondan yüz çevirdi.» diye cevap vermistir. Görülüyor ki, bu cevaplarda edebiyatçilarin mügâkele dedikleri sanat vardir. Verilen cevaplar sekil itibariyle suâle uygun düsüyorsa da mânâ baskadir. Çünkü îva sigindirmak yâni evine kabul etmektir. Bu Allah Teâlâ hakkinda mütesavver degildir. Binâenaleyh mecazdir. Ve kelimenin lâzimî mânâsi kastedilmistir ki, o da hayra ulastirmak istemektir. Yâni melzum zikredilmis, lâzim kasdedilmistir. Bâzilari bunun mânâsi Allah'in o kimseyi cennetine sigin dir ma si dir, demislerdir. Allah'in istihyasi da böyledir. Yâni o da Mecâz-i mürselin melzûmu zikr lâzimi irade nev'indendir. Çünkü utanmak mânâsina gelen haya insana ayiplanacagindan korktugu bir seyden dolayi âriz olan degisme ve kirginliktir. Allah Teâlâ hakkinda bu imkânsizdir. Binâenaleyh bununla lâzimî mânâsi olan azabi terk etmek kasdedilmistir. Allah'in yüz çevirmesi dahî ayni sekilde mecaz olup bununla Allah'in gazabi kasdedilmistir. Böyle zahirî mânâsina hamli mümkün olmayan yerlerde kaide bu gibi lâfizlarin lâzimî mânâlari murad olunmaktir. Hakikî mânâ ile mecazi mânâ arasindaki alâka lüzumdur. Hakikî mânâyi kasdetmekten men eden karine ise akildir. Çünkü akil bu gibi seylerin Allah'dan sâdir olabilecegini tasavvur edemez. Kirmânî bu-radaki mecazlarin tesbih olmasi ihtimâlinden de bahsetmistir. O halde mânâ söyle olur : Evine sigindiran, utanan ve yüz çeviren ne yaparsa Allah da onun gibi yapar, demek olur. Yâni fiil fiile benzetilmis olur.
Buradaki yüz çevirmeden murad hiç bir özrü yokken dönüp gitmeye hamledilmistir.
Kaadî Iyâz söyle diyor: «Bir kimse Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)"den yüz çevirir de uzaklasirsa mü'min degildir. Eger bu zât mü'min olup dünyevî bir hacetini veya zaruri bir isini görmek için gitti ise Allah'in onu îrazi af ve rahmetini terk etmesiyle olur. Onun bir hasenesini kabul etmez, kötülügünü affetmez.»

Bu Hadisten Çikarilan Hükümler:

1- Ilim halkasina oturan kimse Allah'in himayesindedir. Onun üzerine melekler kanatlarini yayarlar. Ibni Battal: «Âliminde talebeyi böylece sigindirmasi icab eder.» demistir.
2- Bir kimse âlim bir zatin meclisinde bulunmayi arzu etse de utandigi için gidemese, Allah da ona istîhya muamelesi yapar. Yâni onu azab etmez.
3- Ilim meclislerinden yüz çeviren kimse Allah'in gazabina maruz kalir.
4- Ilim ve zikir için mescidde halka olup oturmak müstehabdir.
5- Iyi bir is yapan kimseyi senada bulunmak müstehabdir.
6- Cami, mescit gibi yerlerde nerede yer bulunursa oturmak, kimseyi yerinden kaldirmamak islâmî edeb ve terbiye iktizasidir. Bu hususta hadîs dahî vardir.
7- Mescitte bir yere önce gelip oturan, o yere baskalarindan daha ziyade hak sahibidir.
8- Saf ve meclis halkalarinda aralik yer birakmamak gerektir.

9- Kimseye eziyet vermemek sartiyle sallardaki bos yerlere yürümek caizdir.

11- Bir Insani Önceden Oturdugu Mubah Yerinden Kaldirmanin Haram Kilinmasi Babi

27- (2177) Bize Kuteybe b. Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Leys rivayet etti. H.
Bana Muhammed b. Hunih b. Muhacir dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Leys Nâfi'den, o da Ibni Ömer'den, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'den naklen haber verdi.
«Salcin biriniz bir kimseyi yerinden kaldir.p, sonra oraya oturmasin!) buyurmuslar.

28- (...) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdullar b. Nümeyr haber verdi. H.
Bize Ibni Nümeyr de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rivâyel etti. H.
Bize Züheyr b. Harb dahî rivayet etti. (Dedi ki) Bize Yahya (bi zat Kattan'dir) rivayet etti. H.
Bize Ibni Müsennâ da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdül-Vahhat (yâni Essekafî) rivayet etti. Bu râvilerin hepsi Ubeydullah'dan rivâyel etmislerdir. H.
Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe de rivayet etti. Lâfiz onundur. (Ded ki) : Bize Muhammed b. Bisr ile Ebû Üsame ve Ibni Nümeyr rivayet et tiler. (Dediler ki) : Bize Ebû Üsâme, Hisâm'dun, o da babasindan, o di Peygamber iSallaUahü A teyht ve Sellem i'ien naklen rivayet etti:
«Bir adam bîr adami yerinden kald:np, sonra oraya oturmasin! Lâlcir aralanin, genisleyin!» buyurmuslar.

(...) Bize Ebû'r-Rabî' Ile Ebû Kâmil de rivayet ettiler. (Dediler ki) Bize Hammad rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Eyyûb rivayet etti. H.
Bana Yahya b. Habîb de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ravh' rivayet etti. H.
Bana Muhammed b. Râfi' dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdür-rezzâk rivayet etti. H.
Her iki râvi Ibni Cüreyc'den rivayet etmislerdir. H.
Bana Muhammed b. Râfi' de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibni Ebî Füdeyk rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Dahhâk (yâni Ibni Osman) haber verdi.
Bu râvilerin hepsi Nâfi'den, o da Ibni Ömer'den, o da Peygamber (Saltallahü Aleyhi ve Seitcm)'den naklen Leys'in hadîsi gibi rivayette bulunmuslardir. Fakat hadîste :
«Lâkin; aralanin, genisleyin...» cümlesini anmamislardir. Ibni Cüreyc hadîsinde : «Ben Cuma gününde mi? dedim. Cuma gününde ve baska günlerde cevabini verdi.» cümlesini ziyade etmistir.

29- (...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdü'1-A'lâ, Ma'mer'den, o da Zührî'den, o da Salimden, o da Ibni Ömer'den naklen rivayet etti ki: Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) :
«Sakin biriniz din kardesini yerinden kaldirip, sonra onun yerine oturmasin!» buyurmuslar. Ibni Ömer kendisi için biri yerinden kalkarsa oraya oturmazmis.

(...) Bize bu hadîsi Abd b. Humeyd de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdürrezzak haber verdi. (Dedi ki) : Bize Ma'mer bu isnadla bu hadîsin mislini haber verdi.

30- (2178) Bize Seleme b. Sebîb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ha-sen b. A'yen rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Mâkil (bu zat Ibni Ubeydillah'dir), Ebû'z-Zübeyr'den, o da Câbir'den, o da Peygamber (Saliatlahü Aleyhi ve Sellem)'den naklen rivayet etti:
«Sakin biriniz Cuma günü din kardesini yerinden kaldirmasin. Sonra gidip onun yerine oturmasin. Lâkin; aralanin, desin!» buyurmuslar.
Ibni Ömer rivayetini Buhâri «Istizan» bansinde tahric etmistir.
Nevevi diyor ki : «Bu nehiy tahrim içindir. Bir kimse cuma günü olsun, baska bir günde olsun, namaz veya

baska bir sey için mescid-de veya baska bir yerde mubah bir yere otururs a, o yerin hak sahibi odur. Baskasinin onu yerinden kaldirmasi haram olur. Delili bu hadîstir. Yalniz ulemamiz fetva vermek yahut Kur'ân veya ulum-u ser'iyye okumak için bir kimsenin alismis oldugu yeri bundan istisna etmislerdir. Böylesi o yerde hak sahibidir. O geldigi zaman o yere baskasi oturamaz.»
Hz. Abdullah b. Ömer 'in kendisine ayaga kalkan kimsenin yerine oturmamasi, kendi vera ve takvasiadandir. Yoksa oturmasi haram degildir. Hz. Ibni Ömer burada iki seyi nazar-i itibara almis olabilir :
1- Çok defa yerinden kalkan kimse ondan utanir da içinden razi olmadigi halde kalkarak yerini ona verir. Ibni Ömer (RadiyaIlahu anh) bu kapiyi kapayarak böyleleri kurtarmistir.
2- Ibâdet hususunda tercih mekruh yahut evlâsini hilâlidir. Ibni Ömer baskasinin böyle mekruh veya evlânin hilaf; bir dey yapmasina sebep olmamak için oturmaktan kaç;jiniistir

12- Oturdugu Yerden Kalkip de Sonra Oraya Dönen Kimsenin, O Yerde Hak Sahibi Olmasi Babi

31- (2179) Bize Kuteybe b. Saîd rivayet etti, (Dedi ki» Bize Ebû Avâne haber verdi. Kuteybe sunu Atf söyledi. Bize Abdül'Aziz (yâni Ibni Muhammed) rivayet etti. Her iki râvi Süheyl'den, o da haftasindan, o da Ebû Hiiireyre'den naklen rivayet etmisler ki: Resûlüllah (ScuhV.hhü Aleyhi ve Sellem):
«BIriniz ayaga kalktigi vakit. .» Ebû Avane'nin hadîsinde: «BIr kimse oturdugu yerden kalkar da, sonra oraya dönerse, o kimse, o yerde hak sahibidir.» buyurmuslardir.
Nevevî'nin beyanina göre bir kimse mescidde namaz veya baska bir ibadet için bir yere oturur da sonra abdest almak veya ufak bir is görmek maksadiyle oradan kalkar ve tekrar dönmeyi niyet ederse, o yerdeki hakki bâtil olmaz. Oraya baskasi oturmus olsa bile kaldirmaya hakki vardir. Oturan kimsenin de kalkmasi icab eder. Delili bu hadîstir.
Ulemâdan bazilari yerine oturan kimsenin kalkmasi vâcib degil, müs-tehabdir, demislerdir ki, Imam-i Mâ1ik'in mezhebi budur.

13- Kadin Tabiatli Kimsenin Yabanci Kadinlarin Yanina Girmesinin Men Edilmesi Babi

32- (2180) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe ile Ebû Küreyb rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize VekI' rivayet etti. H.
Bize Ishâk b. Ibrahim de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Cerir haber verdi. H.
Bize Ebû Küreyb dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Muâviye rivayet etti. Bu râvilerin hepsi Hisam'dan rivayet etmislerdir. H.
Bize yine Ebû Küreyb rivayet etti. Lâfizi sudur: Bize Ibni Nümeyr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hisâm babasindan, o da Zeyneb binti Ümmü Seleme'den, o da Ümmü Seleme'den naklen rivayet »etti ki : Kadin tabi-atli bir adam evde Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in yaninda bulunuyormus. Ümmü Seleme'nin kardesine:
— Yâ Abdellah b. Ebî Ümeyye! Yarui Allah size Tâif'i fethederse sana filancanin kizini gösterecegim. Çünkü o kii dörtle gelir, sekizle gider, demis. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) bunu Isitmis de: «Bunlar sizin yaniniza girmesin!» buyurmuslar.

33- (2181) Bize Abd b. Humeyd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ab dürrezzâk Ma'mer'den, o da Zührî'den, o da Urve'den, o da Âise'den nak len haber verdi. Âise söyle demis : Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve SelUm in zevcelerinin yanina kadin tabiatli bir adam giriyordu. Onu ihtiyaç sa hibi olmayanlardan sayiyorlardi. Derken bir gün Peygamber (Sallaliahi Aleyhi ve Sellem) o adam kadinlar in ilan bâzisinin yaninda iken içeri gird Adam bir kadin tavsif ediyor :
— Geldigi zaman dörtle gelir, gittigi zaman sekizle gider, diyordi Bunun üzerine Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellemi:

«Dikkat! Görüyorum ki; bu adcim orada ne vardigini biliyor, sak: sizin yaniniza girmesin!» buyurdular,\ Artik onu (girmekten) men ettiler.
Ümmü Seleme rivayetini Buhârî ve «Nikâh», «Libâs ve «Megazi» bahislerinde; Nesâî «.sratü'n-Nisâ'»'da; Ibni Mâce «Nikâh» ve «Hudud» bahislerinde muhtelif râvilerden tahric etmi: lerdir.
Muhannes yahut muhannis ahlâk, hareket ve sözünde kadinlara bei zeyen kimsedir. Bâzan yaratilistan kadina benzer ve tipki kadinlar gil konusur, onun kadina benzemesi kendi arzusuyla degildir. Bu bir ne1 hünsa sayilabilir. (Hünsa; hem erkeklik, hem kadinlik uzvu olan kin sedir.) Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in ilk gördügü zaman b sey dememesi bundandir. Zâten herkes onun cimâa ihtiyaci olmadigi: zannederdi.
Bazan da dogustan benzemedigi halde kendi arzusuyla kadinlara be: zemeye çalisanlar vardir. Bunlara da muhanne» denir. Iste bahis mevzi olan ve sahih hadîslerde lanet edildigi bildirilen muhannesler bunlard Bir hadîs-i serifte:
«Kadinlarin kendini erkeklere benzetenlerine, erkeklerin de kendi kadinlara benzetenlerine Allah lanet etsin!» Duyurulmustur.
Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seüem) 'in evine gelen bu muhannesin ismi meshur kavle göre Hîfdir. Bâzilari Hinb, diger bâzilari da Mâti' oldugunu söylemislerair. Hu bâbda daha baska isimler de zikredilmistir ki, gelen rivayetlerden Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Settem)'in bunlari çesitli yerlere surgun ettigi anlasiliyor.
Ibni Keibi'nin beyânina göre Hit vasfettigi kiz hakkinda ileriye giderek : Agzi papatya çiçegi gibi, oturdugu zaman iki olur. Konusursa renk saçar, bacaklarinin arasindaki, basasagi çevrilmis kab gibidir, demis. Kesûiüllah {Satlailahu Aleyhi ve Seltem) bunu isitiyormus :
«Sen ona inceden inceye bakmissin ey Allah'in düsmani!» buyurmus. Sonra kendisini Medine 'den Hama'ya sürgün etmistir. Tâif fethedilince o kiz müslüman olmus ve Abdurrahman b. Avf'la evlenmistir. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Setlem) dünyâdan gittikten sonra Ebû Bekr {Radcyallahu anh) Hît'i Medine 'ye kabul et-memis, Hz. Ömer halife olunca bâzi kimseler araya girerek sefaatçi olmus : Hit arlik zayif, yasli ve muhtaç bir kimsedir, diyerek, Medine'ye gelmesine izin verilmesini rica etmisler. Hz. Ömer de her Cuma Medîne'ye gelerek dilenmesine, sonra yine yerine gönderilmesine izin vermistir.
Ulemâ Hit'in sürülmesinde üç sebep zikretmislerdir. Bunlardan biri hadiste beyân edildigi vecihle onun kadina ihtiyâci olmadigi zannedilmesi, hakikatte ise kadinlara ihtiyâci oldugu halde gizi eme sidir. Ikincisi : Kadinlarin güzelliklerini ve avret yerlorini erkeklerin huzurunda an-latmasidir. Halbuki bir kadinin ba^ka bir kadina kendi kocasinin hususiyetlerinden bahsetmesi bile men edilmistir. Bir erkegin bir kadini teshir etmesi ise evleviyetle memnudur. Üçüncüsü Hit'in kadinlarin mahrem yerlerine varincaya kadar ögrendigi meydana çikmistir. Öyle ki, bu yerleri baska kadinlar bile görüp ögrenemez. Isle bu üç sebeplen dolayi Hit sürgün edilmistir. Resûiüllih (Sallallahü Aleyhi ve Seiien)in :
«Bunlar sizin yaniniza girmesin!» emriyle bütün muhannesleri kas-detmistir. Binâenaleyh muhannes olanlar kadinlarin yanina giremedigi gibi, kadinlar da açik saçik onlarin yanma çikamaz. Muhannesler sâir kadinlara ihtiyaci olan erkekler hüUmündednicr. Enenmis [2] ve âleti kesilmis erkekler de ayni hükümdedirler. Hît'in, Gay1â'm kizini vasfederken dörtle gelir, sekizle gider demesi; gelirken vücudunun kabarik ve piskin yerleri dört, giderken sekiz görünür manasinadir. Gay1ân Tâif'in fethinden soma mu^'.imaii olmus, fakat hicret edememistir. Beyaz tenli, uzun boylu, kumral saçli, iri ve yakisikli bir zat oldugu söylenir. Vaktiyle Peygamber (Sallaîlahü A leyhi ve Seilem) hakkinda Kur'ân buna indirilecegine, iki sehirden birinde büyük bir adama indirüseydi ya! diyenlerden biridir. Kisrâ'ya heyet halinde gönderildigi vakit onunla görüsmüs, Kisrâ onun aklini begenerek: Senin gidan nedir? diye sormus. O da : Bugdaydir! deyince, Kisrâ:
— Bu akil bugdaydandir. Sütle kuru hurmadan degildir, demistir.

14- Ecnebi Bir Kadin Yolda Kötürümledigi Vakit Onu Hayvanin Terkisine Almanin Cevazi Babi

34- (2182) Bize Muhammed b. Âlâ' ile Ebû Küreyb El-Hemdân rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ebû Üsâme, Hisâm'dan rivayet etti (Demis ki) ; Bana babam, Esma binti EM Bekr'den naklen haber verdi Esma söyle demis: Zübeyr benimle evlendi. Ama kendisinin yeryÜzfind mal ve köle nâmina atindan baska hiçbir seyi yoktu. Ben onun atina aU veriyor; nafakasina bakiyor, islerini görüyor, su devesi için çekirdek k nyor, onun alahni ve suyunu veriyor, kovasini tamir ediyor, hamur yaguruyordum. Ekmek yapmayi beceremiyordum. Benim için ensardan bi zi komsu kadinlar ekmek yapiyorlardi. Dogru kadinlardi. Zübeyr*e, it sûlüllah (Sallaîlahü Aleyhi ve Seilem) in parselledigi yerden çekirdegi basmin üstünde tasiyordum. KI fcu yer bir fersahin üçte ikisi uzakliktadir. Bir gün çekirdek basimin üzerinde oldugu halde Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellemj'e rastladim. Beni çagirdi. Sonra beni arkasina bindirmek için (devesine) :
«Ih! Ih!» dedi. Esma, Zübeyr'e : Utandim ama senin kiskançligini da bilirim, demis. O da :
— Vallahi basinin üzerinde hurma çekirdegini tasiman, onunla beraber binmenden daha güçtür, demis. Esma : Hattâ bundan sonra Ebû Bekr bana bir hizmetçi gönderdi de, o beni at bakiciligindan kurtardi ve sanki beni âzâd etti, demis.

35- (...) Bize Muhammed b. Ubeyd El-Guberî rivayet etti. (Dedi ki) : Bizt Hammâd b. Zeyd, Eyyûb'dan, o da Ibni Ebî Müleyke'den naklen rivayet etti ki, Esma söyle demis: Zübeyr'in ev hizmetini görüyordum. Bir ati vardi. Ona bakiyordum. Ama bana at bakiciligindan daha güç bir hizmet yoktu. Ona ot veriyor, timarini yapiyor ve bakiyordum. Râvi diyor ki: Sonra Esmâ'ya bir hizmetçi isabet etti. Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellemye esirler geldi de, ona da bir hizmetçi verdi. Esma demis ki: Artik bu hizmetçi beni at bakiciligindan kurtardi. Zübeyr'in nafaka isini de üzerimden atti.
Derken bir adam geldi. Ve :
— Ey Ümme [3] Abdillah! Ben fakir bir adamim, senin evinin gölgesinde mal satmak istiyorum, dedi. Esma (ona) :
— Ben sana müsaade edersem Zübeyr buna razi olmaz. Imdi sen gel de bunu benden Zübeyr'in gözünün Önünde iste! demis. Arkacigindan adam gelerek:
— Ey Ümmü Abdillah! Ben fakir bîr adamim, senin evinin gölgesinde mal satmak istiyorum, demis. Esma :
— Medine'de benim evimden haska bir yer bulamadin mi? demis. Bunun üzerine Zübeyr ona :
— Sana ne oluyor ki, fakir bir adr:na (malini) satmaga mâni oluyorsun, demis. Artik (adamcagiz) kazan.naya baslayincaya kadar (orada mal) satmis. (Esma diyor ki) : Ben bu cariyeyi ona sattim, parasi kucagimda iken Zübeyr yanima girdi. Ve :
— Onu bana hibe et, dedi.
— Ben onu tasadduk ettim, dedim.
Bu hadîsi Buhârî «Humus» ve «Nikâh» bahislerinde; Nesâî «lsrâtü'n-Nisâ»'da tahrîc etmislerdir.
Mal: Aslinda altin ve gümüs gibi milk edinilen seylerdir. Sonra mitk edinilen her seye itlak edilmistir. Arablarca ekseriyetle maldan deve kas-dedilir. Çünkü onlarin en kiymetli mali devedir.
Hz. Esma 'nin saydigi hizmetler hakkinda Nevevî sunlari söylemistir : «Bütün bunlar iyilikten ve insanlarin alisageldigi mürüvvetlerden sayilirlar. Kadin bu sayilan hususâtta kocasina hizmet eder. Ekmek yapar; yiyecek pisirir, çamasir yikar ve Higer isleri görür. Bunlarin hepsi kadin tarafindan bir teberru' ve kocasin* bir iyiliktir. Ama bunlardan hiç biri kadina vâcib degildir. Hattâ hiç birin yapmasa günahkâr olmaz. Bu islerin hepsini kocasinin görmesi iâzim gelir. Hiç biri hakkinda kadini ilzam ve mecbur etmesi helâl olamaz. Kndin bunlari ancak ve ancak bir teberru olarak yapar ki : Güzel bir âdettir. îslâmin ilk zamanlarindan bugüne kadar kadinlar bu âdet üzere devam edegelmisierdir. Kadina ancak iki sey vâcib olur. Kendini kocasina temkin ve teslimi, bir de onun evinden ayrilmamasi.»
Ih ih : Deveyi çöktürmek için söylenen bir söz olup ism-i fiildir.
Peygamber (Sallallahü A leyhi ve Sellem)'in Hz. Zübeyr'e parselleyip verdigi yer Benî Nâdir kabilesinden kalan

ganimetlerden olup Medîne'ye üçte iki fersah yâni asagi yukari yedi sekiz kilometre mesafede idi. Bu yeri ona Medîne'ye gelisinin ilk günlerinde vermisti.
Hadîsin bir rivayetinde Hz. Esma'ya babasi Ebû Bekr tarafindan hizmetçi bir câriye gönderildigi, diger rivayetinde ise cariyeyi ona Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in verdigi bildiriliyor. Bu iki rivayetin arasi söyle bulunmustur. Câriye esirler arasinda Peygamber (Scdlallahii Aleyhi ve Sellemfç getirilmis. O da onu Hz. Esma 'ya verilmek üzere babasi Ebû Bekr'e teslim etmistir. Böylece cariyeyi ona Peygamber (SallaUahii Aleyhi ve Sellem) verdi demek mümkün olmustur. Hz. Zübeyr'in :
— Vallahi basinin üzerinde hurma çekirdegini tasiman, onunla beraber binmenden daha güçtür, sözünün mânâsi: Seni hurma çekirdegi ta-Sirken görenler cimri ve bayagi sanirlar. Bu ise Peygamber (SallaUahii Aleyhi ve SellenO'in terkisine binmekten daha güç ve agir bir seydir. Çünkü sen Peygamber (SallaUahii A leyhi ve Sellem) 'in mahremlerinden onun zevcesi Âise'nin kiz kardesisin, demektir. Bir de bu hâdisenin kadinlara tesettür farz kilinmazdan önce geçmis olmasi muhtemeldir.
Hz. Esma 'nin bunca hizmetlere sabru tahammül göstermesi, kocasi Zübeyr ile babasi Ebû Bekr'in bu bâbda bir sey demeyip sükût etmeleri cihâd vesâir islerle mesgul olduklari içindir. Bu gibi mühim islerden vakit bulup da evlerine bakamiyorlardi.

Bu Rivayetlerden Çikarilan Hükümler :

1- Hükümet reisi ahâliye yer dagitabilir. Yer Beytü'l-Mâl'e aitse onu hükümet reisinden baskasi kimseye temlik edemez. Hükümet reisi ise bazan bu yeri bir kimseye milk olarak verir. Bazan da menfaatini taksim eder. Bu takdirde o yeri alan kimse bir müddet o yerden istifâde eder, zamani gelince yeri yine hükümete verir.
2- Insanlardan, attigi meyva çekirdegi, bayat meyva vesâir kiymetsiz seyleri almak caizdir. Bunu vera ve takva sahibi birçok insanlar yapmis ve helâl saymislardir. Ekinliklerdeki mahsuller kaldirildiktan sonra yerinden basak toplamak, baglar bozulduktan sonra üzüm taraslamak, bahçelerin meyvesi kaldirildiktan sonra yerlerde kalanlarini toplamak dahî ayni hükümde dâhildir.
3- Hayvan kuvvetli ve mütehammil olursa üzerinde bulunan kimse arkasina baskasini bindirebilir.
4- Baskalarina karsi terbiye ve nezâketle hareket etmek ve muamelâtta insanlarla hos geçinmek gerekir.
5- Hadîs-i serif Peygamber (Salîallahü Aleyhi ve Sellem)'in ümmetine karsi gösterdigi sefkat ve merhametin delillerindendir.

15- Üçünün Rizasi Olmaksizin Üç Kisinim Gizli Konusmalarinin Haram Kilinmasi Babi

36- (2183) Bjze Yahya b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Mâlik'e, Nâfî'den dinledigim, onun da tbni Ömer'den rivayet ettigi su hadîsi okudum : Resûlüllah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem):
«Bir yerde üç Içisi bulunursa, bîrini birakip Ikisi gizli konusmasinlar!» buyurmuslar.

(...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Mu-hanimed b. Bisr ile tbni Nümeyr rivayet ettiler. H.
Bize Ibni Nümeyr dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti. H.
Bize Muhammed b. Müsennâ ile TJbeydullah b. Saîd de rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Yahya (bu zât Ibni Saîd'dir) rivayet etti.
Bu râvilerîn hepsi Ubeydullah'dan rivayet etmislerdir. H.
Bize Kuteybe ile Ibni Rumh dahî Leys b. Sa'd'dan rivayet ettiler. H.
Bize Ebu'r-Rabi* ile Ebû Kâmil de rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Hammad, Eyyûb'dea naklen rivayet etti. H.
Bize tbni Müsennâ da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muhammed h. Cafer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be rivayet etti. (Dedi ki) : Ben Su'-be'den dinledim.

Bu râvilerin hepsi Nâfi'den, o da tbni Ömer'den, o da Peygamber (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) den naklen Mâlik'in hadîsi mânâsinda rivayette bulunmuslardir.

37- (2184) Bize Ebû lîekr b. Ebî Seybe ile Hennâd b. Seriyy rivayet ettiler. (Dediler ki): Bize Ebu'l-Ahvas, Mansur'dan rivayet etti. H.
Bize Züheyr b. Harb ile Osman b. Ebî Seybe ve Ishâk b. Ibrahim de rivayet ettiler. Lâfiz Züheyr'indir. (Ishâk : Ahberenâ; digerleri Haddese-nâ tâbirlerini kullandilar. (Dediler ki) : Bize Cerir, Mansur'dan, o da Ebû Vâil'den, o da Abdullah'dan naklen rivayet etti. Abdullah söyle demis: Kesûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellemj :
«Uç kisi iseniz ötekini birakip da ikiniz gizli konusmasin! Tâ ki, insanlara karisincaya kadar. Çünkü bu onu gücendirir.» buyurdular.

38- (...) Bize Yaliya b. Vahya ile Ebû Bekr b. Ebî Seybe, Ibni Nü-meyr ve Ebû Küreyi) fle rivayet ettiler. Lafiz Yahya'nindir. (Yahya Ah-beranû; ötekiler Haiidcseiiâ tâbirlerini kullandilar. (Dediler ki) : Bize Ebû Muâviye, A'mos'di-u. o da Sakik'den, ,o da Abdullah'dan naklen rivayet etti. Abdullah söyle demis : Resûlüllah (Suilallahü Aleyhi ve Seltem):
«Üç kisi iseniz, ikiniz arkadaslarini birakip da gizli konusmasinlar. Çünkü bu onu üzer.»

(...) Bize bu hadisi Ishâk b. ibrahim dahî rivayet etti. (Dedi'ki) Bize îsâ b. Yûnus haber verdi. H.
Bize tbni Ömer dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Siifyân rivayet etti Her iki râvi A'mes'den bu isnadla rivayette bulunmuslardir.
Bu rivayetleri Buhârî «Kitâbü'l-Istîzan»'da tahrîc etmistir.
Bir kisiyi yalniz birakip, ikisinin gizli konusmalarinin yasak edilme sindeki hikmet ya kendisini o konusmaya katmamakla tahkir ettiklerin sandigindan yahut aleyhinde konusuyorlar vehmine kapildigi içindir. Kalabalik insanlar içinde böyle bir sey hatira gelmeyecegi için ikisinin gizi konusmasinda beis yoktur. Bir kisiyi yalniz birakip üç veya daha fazlj kisinin gizli konusmalari da ayni hükümdedir. Nevevî buradaki neh yin tahrim için oldugunu söylüyor ve : «Aralarindan birini birakip gizlici konusmak bir cemaata da haramdir. Meger ki, o bir kisi buna izin vermi: ola. îbnü Ömer (Radiyallahu anh) ile îmam-i Mâ1ik'in bizim ulemâmizin ve cumhurun mezhebine göre buradaki nehiy her za mana hazar ve sefere âmm ve sâmildir. Ulemâdan bazilari yasak ediler gizli konusmanin sefere mahsûs oldugunu söylemislerdir. Çünkü sefei korku yeridir. Bâzilari da bu hadîsin mensuh oldugunu söylemislerdir Bu hüküm Islâm'in ilk zamanlarinda vardi. Islâmiyet yayilip insanlar em niyete kavusunca nehiy sakit olmustur. Bunu ilk zamanlarda mü'minler mahzun etmek için onlarin karsisinda münafiklar yaparlardi.
Bir yerde dört kisi bulunup da ikisi gizli konusursa bilittifak bei; yoktur.> diyor.

16- Tib Hastaalik ve Hasta Okuma Babi

39- (2185) Bize Muhammed b. Ebî Ömer El-Mekkî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdü'1-Aziz Ed-Derâverdi, Yezid'den (Bu zât Ibni Abdil-lah b. Üsâme b. Had'dir.) ö da Muhammed b. Ibrahim'den, o da Ebû Seleme b. Abdirrahman'dan, o da Peygamber (SallallahU Aleyhi ve Sellenijln zevcesi Âise'den naklen rivayet etti ki, söyle demis: Kesûlüllah (Sallaîlahü Aleyhi ve Sellem) hastalandigi vakit onu Cibril okur: Seni berî kilan, her hastaliktan sana sifâ veren, hasedligi kabardigi vakit her hasetçinin serrinden ve her nazari degenin serrinden emin eyleyen Allah'in ismiyle, derdi.

40- (2186) Bize Bisr b. Hilâl Es-Savvaf rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdü'l-Vâris rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdü'1-Aziz b. Suhayb Ebû Nadrâ'dan, o da Ebû Saîd'den naklen rivayet etti ki: Cibril, Peygamber (Sallallahü A leyhi ve Sellem)'e gelerek :

— Yâ Muhammedi Hastalandin mi? diye sormus. O da : «Evet!..» cevâbini vermis. Cibril:
— Allah'in ismiyle sana eziyet veren herseyden sana okuyorum, her nefsin serrinden yahut her hasetçinin nazarindan Allah sana sifâ versin! Allah'in ismiyle sana okuyorum, dedi.

41- (2187) Bize Muhammed b. Râfî' rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdü'r-rezzâk rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ma'mer, Hemmâm b. Müneb-bih'den rivayet etti. Hemmâm: Ebû Hüreyre'nin: Bize Kesûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'den rivayet ettikleri sunlardir diyerek bir takim hadîsler zikretmistir. Ki onlardan biri de sudur. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Nazar haktir.» buyurdular.

42- (2188) Bize Abdullah b. Abdirrahman Ed-Dârimî ile Haccâc b. Sâir ve Ahmed b. Hiras rivayet ettiler. (Abdullah : AJiberanâ; ötekiler : Haddesenâ tâbirlerini kullandilar. (Dediler ki) : Bize Müslim b. Ibrahim rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Vüheyb, Ibni Tâvus'dan, o da babasindan, o da Ibni Abbas'dan, o da Peygamber (Sallallahii Aleyhi ve Sellem) den naklen rivayet etti.
«Nazar haktir. Eger kaderden önce bir sey bulunsa idi, ondan önce nazar bulunurdu. Sizden gusül istenirse yikayiverin!» buyurmuslar.
Bu hadîsin Ebû Hüreyre rivayetini Buhârî «Kitâbü't-Tib» ile «Kitâbü'l-Libâs»'da; Ebû Dâvud «Kitâbü't-Tib»'da tahrîc etmislerdir. Bu babda hastaya okumanin caiz oldugu hatta bizzat Cibrî1 (Aleyhissetâm)'m Peygamber (Sallallahii Aleyhi ve Sellem)'e okudugu rivayet olunuyor. Baska bir hadîste ise Cennet'e hesapsiz sualsiz gireceklerin rukye yapmadiklari ve yaptirmak da istemedikleri bildiriliyor. Ruk-ye; hastaya âyet, hadîs ve ezkardan birseyler okumaktir. Su halde bu hadîsler arasinda birbirlerine muhalefet var gibi görünürse de hakikatta böyle birsey yoktur. Çünkü rukye yapmayanlarin, yaptirmayanlarin met-hedilmesi küffârin yaptiklari rukye hakkindadir. Evet, küffârin Arapça-dan baska bir dille, mânâsi meçhul birseyler okuyarak yaptiklari rukye ve efsun çirkin bir seydir. Bunun küfre yaklastirmak, hattâ küfre vardirmak tehlikesi melhuzdur. En azindan mekruh bir seydir. Fakat Kur'ân âyetleriyle malûm bir takim ezkâri okumak yasak edilmesi söyle dursun, sünnettir.
Ulemâdan bazilari iki hadisin arasim bulmak için ainu söylemislerdir: Rukye yaptirmak istemeyenlerin methedilmesi, oru;:i efdal oldugunu göstermek ve tevekkülü bildirmek içindir. Rukyeyi yapan ve yapilmasina izin veren Peygamber Sallallahii Aleyhi ve Sellem) bunun caiz oldugunu bildirmek için yapmistir. Fakat yapilmamasi efdaldir. Ibni Abdi1-Berr buna kaildir. Ayni kavli baskalarindan da rivayet etmistir. Fakat Mevev i yukardaki birinci kavlin muhtar oldugunu söylemis ve: «Ulemâ âyetlerle, zikirlerle rukye yapmanin caiz olduguna icma bulundugunu nakletmislerdir.» demistir.
Mâzirî diyor ki: Allah'in kitabiyla yahut Allah'in zikri ile yapildigi vakit bütün rukyeler caizdir. Eciiebî bir dille yahut mânâsi bilinmeyen bir seyle yapilirsa yasak edilmistir. Çünkü bunda küfür olabilir. Ehl~i kitabin yaptigi rukyeler hakkinda ihtilâf olunmustur. Ebû Bekr Siddik (Radiyalluhu anh) bunu caiz görmüs. Imam-i Mâlik ise degistirmislerdir korkusuyla mekruh oldugunu söylemistir.»
Gerçi bir rivayette ashâb-i kiramin : Yâ Resûlallah Sen rükye yapmaktan nehiy buyurdun, dedikleri bildirilmektedir. Fakat ulemâ buna muhtelif cevaplar vermislerdir. Söyle ki :
1- Islâmin ilk zamanlarinda rukye yapmak yasak edilmisti. Sonra o hüküm neshedilerek yapilmasina izin verildi. Onu bizzat Peygamber f Sallallahü Aleyhi ve Sellem) yapti ve seriat böylece karar kildi.
2- Yukarda isaret olundugu vecihle men edilen rukye mâhiyeti meçhul olandir.
3- Rukyenin nehyedilmesi onun bizzat te'sirini itikad edenler hakkindadir. Nitekim câhiliyyet devrinde Araplarin itikadi bu idi.
Bir hadîste de nazar ile hummadan gayri hastaliklarda rukye yoktur, buyurulmussa da, ulemânin beyânina göre bu hadîsten murâd, baska seylerde rukye yapilmaz, demek degildir. Hadîsin mânâsi: Rukye yapmaya en lâyik dert nazar degmesiyle hummadir, demektir. Çünkü bunlarda zarar baska hastaliklardan daha siddetlidir.

Saglam bir kimsenin etrafini saran kötülüklerden korkarak kendine rukye yaptirmasi (yâni okutmasi) ekser ulemâya göre caizdir. Delilleri bunun caiz oldugunu bildiren hadîslerle Buhârî 'deki Hz. Âise hadîsidir. Mezkûr hadîste Â i s e fRadiyallahü anha) «Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) yatagina uzandigi vakit avucuna tükürür, Ihlâs ile Mu. avvizeteyn sûrelerini okur, sonra onu yüzüne ve elinin erebildigi yerlere kadar vücuduna sürerdi.» demektedir.

Hz. Cibrî1'in bizzat Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in üzerine okumasi Allah'in isimleri ile rukye yapmanin caiz olduguna sarahaten delildir.

«Nazar haktir. Eger kaderden önce bir sey bulunsa idi, ondan önce nazar bulunurdu...» cümlesi hakkinda Imam Ebû Abdillah Mazi r î sunlari söylemistir : «Cumhur ulemâ bu hadîsin zahiri ile amel ederek nazar degmesinin hak oldugunu söylemislerdir. Onu bid'at taifelerinden bâzilari inkâr etmistir. Bunlarin kavillerinin fasit olduguna delil sudur: Haddi zâtinda bir hakikata muhalif olmayan ve bir hakikati degistirmeye, delili ifsada vardirmayan her mânâyi akil tecviz eder. Böyle bir seyin vukuunu seriat haber verdigi vakit itikad edilmesi vâcib olur. Yalanlamasi caiz degildir. Bid'at taifelerinin bunu yalanlamasi ile haber verilen âhiret umurunu yalanlamalari arasinda bir fark var midir?»

Mâzirî bundan sonra nazara inanan bazi tabiatçilarin itikadlarina temas etmis; onlara göre nazar degen kimsenin gözünden zehirli bir kuvvet çikrak, isabet ettigi sahsi helak yahut ifsâd ettigini, bundan korunmanin mümkün olmadigini, nitekim yilanla akrebin zehirlerine de karsi durulamiyarak soktuklari kimseyi öldürdüklerini söylemis, sonra cevabini vermistir. Mâzirî'nin cevabi sudur : Biz bunu teslim edemeyiz. Çünkü kelâm kitaplarimiz da beyân etti ki, Allah'dan baska faili muhtar yoktur. Hiç bir seyin tabiati kendiliginden baska bir seye tesir etmez. Tesir mutlaka Allah'in yaratmasi ile olur. Zehir içince insan ölürse Allah o anda ölümünü halkettigi için ölür. Ehl-i Sünnet'in mezhebine göre nazar degmesi de öyledir. Yâni nazari degen sahis, bir seye baktigi anda Allah Teâlâ o seyde zarar halkeder.

Meselenin fikhî cihetine gelince seriat, nazari degen kimsenin abdest almasini emretmistir. Bu abdestin sifati, ulemâya göre söyledir : Bir kabin içine su doldurulur, kab yere konmaz, ondan bir avuç alarak maz-maza yapar ve suyu yine kabin içine püskürür. Sonra ayni sudan alarak yüzünü yikar. Sonra sol eliyle su alarak sag elini yikar. Sonra sag eliyle alarak sol dirsegini yikar. Dirseklerle, topuklarinin arasini yikamaz. Sonra yine bu sekilde sag ayagini, sonra sol ayagini yikar, bunlar hep kabin içinde yikanir. Sonra gömleginin iç tarafini sag bögrüne dogru yikar. Böylece abdesti bitirir ve suyu arkasindan basina döker.

Nevevî diyor ki: «Bu mânâyi tahlil etmek ve hakikatini anlamak mümkün degildir. Bizce bilinen seylerin hepsinin sirlarina ermek aklin kuvveti dâhilinde degildir. Binâenaleyh akil mânâsim kavramiyor diye bu reddedilemez.»

Ulemâ, nazari degen kimsenin abdest almaya mecbur edilip edilmi-yecegi hususunda ihtilâf etmislerdir. Maziri 'nin mezhebi budur.

Nazar abdestinin sifati hakkinda baska rivayetler de vardir.

Bazi ulemâya göre bir kimsenin nazari degdigi anlasilirsa ondan korunmak icab eder. O yerin âmiri böyle bir sahsi halk arasina karismaktan men ederek, evine kapanmasini temin tetmeli, fakirse yetecek kadar rizkini vermeli, halki onun zararindan korumalidir. Çünkü bunun zarari müslümanlara eziyet veriyor diye Peygamher (Sallallahii Aleyhi ve Sellem) in mescide girmesini yasak ettigi sarmisiak, sogan yiyenin zararindan daha çoktur.

Hadîs-i serîf, kaderi de ispat etmektedir. Kaza ve kader naklî delillerle ve Ehl-i Sünnetin icmâi ile sabit v;e haktir. Mesele îman bahsinde geçmisti. Kisaca tekrari sudur. Bütün var olan seyler Allah'in takdirine göre meydana gelir. Nazar dokunmasi vejsâir hayir, ser neler varsa hepsi Allah'in ilmi ve kaderiyle meydana gelir. Bu rivayetler nazar meselesinin asli olduguna da delildirler.

17- Sihir Babi

43- (2189) Bize Ebû Küreyib rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibni Nü-meyr, Hisâm'dan, o da babasinda»!, o da

Âise'den naklen rivayet etti. Âise söyle demis; Kesûlüllah (Satlalljahu Aleyhive Sellem) 'e yapmadigi bir sey yapiyorum » gibi geliyordu. Nihjâyet bir gün yahut bir gece Resûlüllah (Sallallakü Alev'ni ve Sellemi dua etti. Sonra tekrar, sonra tekrar duâ etti. Sonra :

«Yâ Âise! Anladin mi Allah bana ondan fetvasini sordugum sey hakkinda fetva verdi. Bana iki addim geldi, biri basimin ucuna, digeri ayak ucuma oturdu. Ve basucumda ol'an ayak ucumda olana yahut ayak ucumda olan, bas ucumda olana : Bu zâtin rahatsizligi nedir? diye sordu. O da : Büyülüdür. » dedi.

— Onu kim büyüledi? dedi. (Öteki) :

— Lebid b, A'zaml cevâbinii verdi.

— Büyüyü neye yapti? dedi.

— Bir tarakla saç döküntüsüne ve bir de erkek hurma tomurcugunun içine, dedi.

— Nerede o? diye sordu.

— Zûervan kuyusunda, cevâbini verdi.

Âise demis ki : Müteakiben Resûlüllah(Sallallahü Aleyhi ve Sâtlem) ashabindan bazi kimselerle birlikte oraya gitti. Sonra (bana) :

«Yâ Âise! Vallahi kuyunun suyu kina islatilmis gibi, hurmasi da seytanlarin baslari gibi idi.» dedi. Ben:

— Yâ Resûlallah! Onu yaksaydin a! dedim.

«Hayir! Bana gelince Allah afiyet verdi, insanlara kötülük getirmekten çekindim. Ve emir vererek onu gömdürdüm.» buyurdu.

44 — (...) Bize Ebû Küreyb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Üsâme rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hisâm, babasindan, o da Âise'den naklen rivayet etti. Söyle demis: Resûlüllah (Sallallahü A leyhi ve Seilem) büyülendi...

Ve Ebû Küreyb hadisi kissasiyla Ibnü Nümeyr'in hadîsi gibi naklet-mistir. O bu hadîste sunu da peylemis ki: «Bunun üzerine Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seilem) kuyuya gitti ve ona bakti, kuyunun üzerinde hurma agaci vardi. Âise demis ki: Ben:

— Yâ Resûlallah! Onu çikariver, dedim.» «Onu yaksaydin a!» dememis; «Ve emir vererek onu gömdürdüm.» cümlesini de anmamistir.

Bu hadîsi B u h â r î «Kitâbü't-Tib»'da tahrîc etmistir. Hâdise hicretin yedinci senesinde M e d î n e 'de geçmistir. Lebid münafiklardandi. Bir rivayette sihri meydana çiktiktan sonra onu itiraf etmis. Fakat Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seilem) is büyümesin diye kendisine birsey dememistir. Yine bir rivayette kuyudan çikarilan hurma tomurcugunda Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Ssllem) 'in balmumundan yapilmis bir timsâli bulunmus, timsâlin üzerinde saplanmis ignelerle, üzerinde on bir dügüm bulunan bir iplik çikmis. Derken Cebrail (Aleyhisselâm) Muavvizeteyn sûrelerini indirerek okumasini söylemis. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) de bu sûrelerin onbir âyetini onbir dügümün üzerine okumus. Her âyeti okudukça bir dügüm çözülmüs ve timsâlden her bir igne çikarildikça rahatlik hissetmis.

Sihir kötü nefislerden sâdir olan hârikadir. Buna karsi gelmek imkânsizdir. Sihrin hakikati olmadigini, sihir nâmina görülen seylerin bâtil bir takim hayaller oldugunu söylemislerdir. Sâfiî1er 'den Ebü Cafer Esterâbâzî ile Hanefîler 'den Ebû Bekri Râzî 'nin ve Zahirîler'den Ibni Hazim bu kavli tercih etmislerdir. Fakat gerek «Müslim» sârihi N e v e v î 'nin, gerekse Hanefîler 'den «Buhârî» sârihi A y n î 'nin beyanlarina göre sahîh olan kavil cumhur ulemânm kavlidir. Onlara göre sihrin hakikati vardir. Buna kitap ve sünnetten birçok deliller sahittir.

Imam-i Mâzirî bu babda sunlari söylemistir : «Ehl-i Sünnetin ve cumhur ulemânin mezhebine göre sihir sabittir. Onun da sâir sabit esya gibi hakikati vardir.» Mâzirî tu babda sözü bir hayli uzun tutmus, bid'atçilarm bu hadîsi muhtelif sebeplerle inkâr ettiklerini söylemistir. O sebeplerden biri de sihrin nübüvvet makamini küçültmesi hattâ süpheye düsürmesi ve Serîafa itimatsizlik dogurmasidir. Lâkin bu iddia bâtildir. Sihrin hakikat oldugunu gösteren kat'î deliller vardir. Bu delillerden anlasildigina göre sihir vâkîdir. Ancak Peygamberlerin ümmetlerine teblig ettikleri ilâhî hükümlere müteallik husûsata.bir tersîri yoktur. Mucize buna sahittir. Bu kat'î delilin sehâdet

ettigi hususun hilafini iddia bâtildir. Dünya umurundan bâzi husûsatta sihrin Peygamberlere tesir etmesi ihtimalden uzak degildir. Çünkü Peygamber ne dünya islerini tanzim için gönderilmistir, ne de bundan dolayi sâir insanlardan faziletli kilinmistir. Bir insan olmasi cihetiyle hakikati olmayan bazi dünya islerinin ona hakikati varmis da oluyormus gibi görünmesi mümkündür. Nitekim Resûlüllah (SallaUahii Aleyhi ve Sellem) Efendimize cima'da bulunuyormus gibi hayal geçirdigi, hakikatte ise böyle birsey olmadigi rivayet olunmustur.
Peygamber (SallaUahii Aleyhi ve Sellem) kendisine bir hayâl geldigini, fakat hakîkatta ortada bir sey olmadigini beyân buyurmustur. Su halde itikadi saglam olup, sihr ona tesir edememis demektir. Kaadî Iyâz bu hadîsin bütün rivayetlerinin beyânina göre sihirin Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in sâdece cesedine ve dis uzuvlarina musallat oldugunu, aklina, kalbine ve itikadina hiç bir tesir icra etmedigini söylemistir.
Sihrin insana ne derece tesir ettigi meselesi de ulemâ arasinda ihtilaflidir. Bâzilari en ziyâde kari-kocayi birbirinden ayiracak kadar tesir ettigini söylemislerdir. Es'arîler'e göre bundan daha büyük tesiri de olabilir. Mâz irî : «Aklen sahîh olan da budur.» demistir. Burada söyle bir sual hatira gelebilir :
— Es'arîler sihirbazin elinde hârikalar zuhur edecegine cevaz verdigine göre sihirbazla Peygamberin farki ne olacaktir?
Cevâb: Hârika yalniz Peygamberin degil, evliyanin ve sihirbazlarin elinde de zuhur edebilir. Ancak Peygamber gösterecegi hârikayi va'd ettigi zaman da gösterir. Eger davasinda yalanci olsaydi Cenâb-i Hak o hârikayi onun elinde yaratmazdi. Nitekim Peygamber'in muarizlari kin ve garazlarindan çatladiklari halde onlarin mucizelerine karsi hiç bir hârika gösterememislerdir. Allah yalancinin elinde hârika yaratmis olsa, onlara da böyle bir sey nasîb olurdu. Evliya ile sihirbazlara gelince : Onlar insanlara meydan okuyamazlar; size su hârikayi veya bu hârikayi gösterecegiz, diye iddia bile etmis olsalar hüsranla karsilasirlar. Çünkü istenildigi vakit hârika göstermek ellerinde de degildir. O ancak Peygamberler'e mahsûstur. Evliya ile sihirbazlar arasinda ise iki cihetten fark vardir. Söyle ki :
1- Meshur olan kavle göre sihir ancak fâsik bir kimsenin elinde zuhur eder. Keramet fâsik elinde degil, veliyyullâhin elinde zuhur eder.
2- Sihir bir takim ilaçlan birbirine karistirmakla ve birseyler yapmakla olur. Kerâmetse böyle bir seye muhtaç degildir. O ekseriyetle veliyyullâhin elinde tesadüfen zuhur eder.
Meselenin fikhi cihetine gelince; sihir yapmak bilicmâ büyük günahlardandir. Hattâ bazen küfre de varir. Binâenaleyh onu ögrenmek ve ögretmek de haramdir. Eger yapilan sihir küfrü iktizâ ediyorsa yapan kâfir olur. Küfrü îcâb etmiyorsa Sâfîler 'e göre ta'zîr olunur ve tevbe etmesi istenilir. Tevbe ederse kabul olunur. Imam Mâlik: «Sihir yapan kâfirdir. Sihrinden dolayi öldürülür. Tevbe etmesi istenilmez, etse bile kabul olunmaz. Mutlaka öldürülür.» demistir.
Kaadî Iyâz'in beyânina göre Imam-i Ahmed b. Hanbe1'in de mezhebi budur. Bu kavil birçok ashab ve tabiinden rivayet olunmustur.
Hanefî1er 'in «Fetevây-i Sugra» adli eserinde : «Imam-i Azam'la Muhammed'in kavline göre sihri yapan kimsenin tevbe etmesi istenilmez. Imam Ebu Yûsuf 'a göre tevbe etmesi istenir.» denilmektedir.
Zindigin tevbesi dahî ihtilaflidir.
Ibni Sad'in bir rivayetine göre Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellcin)'e gelen iki zât Cebrail ile Mikâi1 (Aleyhisselâm)dir. Bas ucunda duran Cebrail, ayak ucunda duran Mikâi1'dir. Bu gelis bazilarina göre uykuda olmustur. Uyur uyanik bir halde iken geldigini söyleyenler de vardir.
Zûervan Medine'de Benî Züreyk kabilesinin bahçesinde bulunan bir kuyudur. Hadîs-i serif büyük zararin karsisinda küçük yararin terk edilecegine delildir. Ki bu mesele Islâm'in en mühim kaidelerinden biridir.

18- Zehir Babi

45- (2190) Bize Yahya b. Habibel-Hârisi rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hâlid b. Haris rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be Hisâm b. Zeydden, o da Enes'den naklen rivayet etti ki: Bir Yahudi kadini Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi

ve Sellem)'e zehirli bir koyun getirmis, o da ondan yemis. Müteakiben kadini Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi veSellem) getirdiler. O da kadina bunun sebebini sormus. Kadin :
— Seni öldürmek istedim, cevâbini vermis. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Allah seni bunun üzerine musallat kilacak degildir.» buyurmus. Râ-vi demis ki: Yahut:
«Benim üzerime musallat kilacak degildir.» dedi. Ashâb:
— Bu kadini öldürmeyelim mi? demisler: «Hayir» buyurmus.
Enes demis ki: Artik ben bu alâmeti Rejrûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in dis etlerinde gördüm durdum.

(...) Bize Harun b. Abdillah da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be rivayet etti. (Dedi ki) : Ben Hisâm b. Zeyd'den dinledim. (Dedi ki) : Ben Enes b. Mâlik'i rivayet ederken dinledim ki: Bir yahudi karisi etin içine zehir koynuis. Sonra onu Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sel!em)'e getirmis...
Râvi Hâlid'in hadîsi gibi rivayette bulunmustur.
Bu hadîsi Buhârî «Hibe» bahsinde; Ebû Dâvud «Diyât»'da muhtelif râvilerden tahric etmislerdir.
Lehevât: Lehâtin cem'idir. Lehât küçük dil, demektir. Bâzilarina göre insan gülümsedigi vakit görünen dis etleridir.
Hadîsin muhtelif rivayetleri vardir. Bir rivayette ResûIüUah (Sallallahü A leyhi ve Sellem):
«Bana bu kol zehirli oldugunu haber veriyor.» buyurmustur. Eti getiren kadinin ismi Zeynep bin ti Haris 'dir. Bu kadinin âkt-betini bildiren rivayetler muhteliftir. Bazilari müslüman oldugunu söylemis, bir takimlari bu hâdiseden sonra öldürüldügünü iddia etmislerdir. Buradaki rivayette Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in onu öldürmedigi anlasiliyor. Hz.Ebû Hüreyre ile Câbir (Radiyallahu anh) dan da buna muvafik rivayetler nakledilmistir. Fakat Câbir 'den gelen bir rivayette: «Resûlüllah (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem) onu öldürdü.» denilmistir. Ibni Abbâs (Radiyallahu anh) 'dan rivayet edilen bir hadîste: «Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) bu kadini Bisr b. Bera' b. Magrur'un velîlerine verdi. Bisr bu koyundan yemis de ölmüstü. Onlar da kadini öldürdüler.» denilmektedir. Ibni Suhnûn: «Hadîs ulemâsi Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)"\n bu kadini öldürdügüne ittifak etmislerdir.» demistir. Kaadî Iyâz bu rivayet ve söylentilerin arasini sövle bulmustur: Resûlüllah (Sallallahü Alevh' ve Sellem) kadinin eti zehirledigini ögrendigi anda onu öldürmemis, fakat ayni etten yiven Bisr b. Berâ' ölünce kadini onun velîlerine teslim etmis. Onlar da kendisini kisâsen öldürmüslerdir. Binâenaleyh onu öldürmedi, demek dogrudur. Yâni derhal öldürmedi, demektir, öldürdü demeleri de dogrudur. Yâni sonradan öldürdü, demektir.
Hz. Enes'in görmekte devam ettigi alâmet herhalde zehirin biraktigi siyahlik veya yesillik gibi eser olacaktir. Zehirin tesirinden bazan hasta oluyordu, demek istemistir.
Hadîs-i serîf Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve SellemVm mucizelerinden biridir.

19- Hastaya Okumanin Müstehab Olusu Babi

46- (2191) Bize Züheyr fa. Harb ile Ishâk b. Ibrahim rivayet ettiler. Ishâk ahberanâ; Züheyr ise haddesenâ tâbirlerini kullandilar. Lâfiz Züheyr'indir. (Dediler ki) : Bize Cerir, A'mes'den, o da Ebu'd-Duhâ'dan, o da Mesrûk'dan, o da Aise'den naklen rivayet etti. Âise söyle demis :
Bizden bir insan hastalandigi vakit Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) ona sag eli ile mesheder; sonra :
«Ey insanlarin Rabbi! Rahatsizligi gider, sifa ver! Sâfi sensin! Senin sifandan baska sifa yoktur. Hastalik birakmayan sifa (ver)!» derdi.
Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) hastalanip agirlastigi vakit ben de onun bize yaptigi gibi yapmak için elini tuttum. Hemen elini elimden çekti, sonra :
«Allahim beni affef! Beni Refîk-i A'lâ iie beraber kil!» dedi. Ben bir bakayim, dedim. Ne göreyim! O dünyadan gitmis!..

(...) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hüseym haber verdi. H.
Bize Ebû Bekr b. Eti Seybe ile Ebû Küreyb de rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ebû Muâviye dahî rivayet etti. H.
Bana Bisr b. Hâlid dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muhammed b.Cafer rivayet etti. H.
Bize Ibni Bessâr da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibni Ebî Adiyy rivayet etti. Her iki râvi Su'be'den rivayet etmislerdir. H.
Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe ile Ebû Bekr b. Hallâd dahî rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Yahya (Bu zât Kattan'dir), Süfyân'dan rivayet etti.
Bu râvilerin hepsi A'mes'den Cerîr'in isnadiyle rivayette bulunmuslardir.
Hüseym ile Su'be'nin hadîsinde :
«Onu eliyle mesh ederdi.» cümlesi vardir. Sevrî'nin hadîsinde ise :
«Onu sag, eliyle mesh ederdi.» demistir. Yahya'nin Süfyân'dan, onun da A'mes'den rivayet ettigi hadîsin sonunda «Ben bunu Mansûr'a rivayet ettim de, o da bana Ibrahim'den, o da MeSrûk'dan, o da Aise'den naklen bu hadîsin benzerini rivayet etti.» demistir.

47- (...) Bize Seyban, Ferruh'dan rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Avâne, Mansûr'dan, o da Ibrahim'den, o da Mesrûk'dan, o da Aise'den naklen rivayet etti ki: Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellein) bir hastayi dolastigi zaman :
«Ey insanlarin Rabbi! Rahatsizligi gider! Buna sifâ ver. Sifâ veren yalniz sensin. Senin sifândan baska sifâ yoktur. Hastalik birakmayan sifâ (ver).» dermis.

48- (...) Bize bu hadîsi Ebû Bekr b. Ebî Seybe ile Züheyr b. Harb dahî rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Cerîr, Mansûr'dan, o da Ebu'd-Duhâ'dan, o da Mesrûk'dan, o da Âise'den naklen rivayet etti. Âise söyle demis: Kesûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) hastaya geldigi vakit ona dua eder:
«Ey insanlarin Rabbi! Rahatsizligi gider! Sifâ ver! Sâfî sensin. Senrn sifândan baska sifâ yoktur. Hastalik birakmayan sifâ (ver).» derdi. Ebû Bekr'in rivayetinde: «Ona dua eder ve:
«Safî sensin...» derdi... cümlesi vardir.

(...) Bana Kasim b. Zekeriyyâ da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ubey-dullali b. Musa, Israil'den, o da Mansûr'dan, o da Ibrahim ile Müslim b. Subeyh'den, onlar da Mesrûk'dan, o da Âise'den naklen rivayet etti. Âise söyle demis: Kesûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) idi. Kavi Ebû Avâ-ne ile Cerîr'in hadîsi gibi rivayette bulunmustur.

49- (...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe ile Ebû Küreyb dahî rivayet ettiler. Lâfiz Ebû Küreybindir. (Dediler ki) : Bize Ibni Nümeyr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hisani babasindan, o da Âise'den naklen rivayet etti ki: ResûlüHah (Sallallahü Aleyhi ve Seüem) su rukyeyi okurmus :
«Ey insanlarin Rabbi! Rchaîsizligi gider. Sifâ senin yed-i kudretinde-dir. Onu senden baska açacak yoktur.»

(...) Bize Ebû Küreyb de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Üsâme rivayet etti. H.
Bize Ishâk b. Ibrahim dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Isâ b. Yûnus haber verdi.
Her iki râvi Hisam'dan bu isnadla bu hadîsin mislini rivayet etmislerdir.
Bu hadîsi Buhârî «Kitâbü'l-Merdâ ve't-Tib»'da, Nesâî «Kitâbivl-Merdâ» ile «Elyevm veleyle»'de tahrîc etmislerdir.
Rukye meselesini bundan önceki babda gördük. Bu rivayetler hastaya âyet veya ezkâr okuyacak kimsenin ona sag eliyle dokunmasinin müstehab olduguna delildir. Bu babda birçok sahîh rivayetler vardir. Imam Nevevi bunlari «Kitâbü'l-Ezkâr» adli eserinde toplamistir. Buradaki rivayet bunlarin en güzellerinden biridir. Çünkü hadîsin son cümlesi «Isfi» cümlesinin tamamidir. Aradaki iki cümle fiille mefulu mutlakm arasina girmis

mu'teriza cümlesidir. «Sekam» kelimesinin nekre olarak kullanilmasi azaltma bildirmek içindir. «Hastalik birakmayan tâbirinden mu-rad : Sifây-i mutlak dilemektir. Zira o hastaliktan düzelir de baska hastaliga yakalanabilir. Su halde Peygamber (Sallalahu Aleyhi ve Sellem) hastaya mutlak sifâ degil de, sifây-i mutlak dilermis demek olur.

20- Hastaya Muavvizzati Okumak ve Üfürmek Suretiyle Rukye Yapmak Babi

50- (2192) Bana Sureye b. Yûnus ile Yahya b. Eyyûb rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Abbâd b. Abbâd, Kisam b. Urve'den, o da babasindan, o da Âise:den naklen rivayet etti. Âise söyle demis : Ailesinden biri hastalandigi vakit Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) muavvizâti okuyarak onun üzerine üfürürdü. Vefat ettigi hastaliga yakalandigi vakit hen de onun üzerine üfürmeye ve onu kendi eliyle niesbetmeye basladim. Çünkü onun elinin bereketi benim eliminkindep. daha büyüktü. Yahya'nin Eyyûb'dan naklettigi rivayette (elmuavvizât) muavvizât seklinde (Elif lâmsiz olarak) rivayet edilmistir.

51- (...) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Mâlike Ibni Sihab'dan dinledigim, onun da Urve'den, onun da Âise'den naklen rivayet ettigi su hadîsi okudum. Peygamber (SallaLlahü Aleyhi ve Sellem) hastalandigi vakit kendine muavvizâti okur ve üflerdi. Hastaligi siddetlenince artik onun üzerine ben okuyor ve bereketini umarak kendi eliyle onu meshediyordum.

(...) Bana Ebu't-Tahir ile Harmele dahî rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ibni Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bana Yûnus haber verdi. H.
Bize Abd b. Humeyd de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdürrezzak haber verdi. (Dedi ki) : Bize Ma'mer haber verdi. H.
Bana Muhammed b. Abdillah b. Nümeyr dsjhî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Kavh rivayet etti. H.
Bize Ukbe b. Mükrem ile Ahmed b. Osman En-Nevfeli de rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ebû Âsim rivayet etti. Her iki râvi Ibni Cü-reye'den rivayet etmislerdir. (Demis ki) : Bana Ziyad haber verdi. Bu râvilerin hepsi Ibni Sihab'dan Mâlik'in isnadi ile onun hadîsi gibi rivayette bulunmuslardir. Mâlik'in hadîsinden baska hiç birinin hadîsinde «Bereketini umarak» kaydi yoktur. Yûnus ile Ziyâd'm hadîsinde «Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) hastalandigi vakit kendine muavvizâti okuyarak üfürür ve eliyle kendini meshederdi.» cümlesi vardir.
Bu hadîsi Buhârî «Fedâilül-Kur'an» bahsinde; Ebû Dâvud ile Ibni Mâce «Kitâbü't-Tib»'da; Nesâî «Tib», «Tef-sir» ve «Kitâbü'l-Yevmi ve'l-Leyle»'de muhtelif râvilerden tahrîc etmislerdir.
Nefes: Tükürüksüz hafif üfürüktür. Hadis-i serîf hastaya okurken üfürmenin müstehab olduguna delildir. Ulemâ bunun caiz olduguna ittifak etmislerdir. Sahabe tabiîn ve-onlar dan sonra gelen ulemâ bunu hep müstehab görmüslerdir. Fakat Kaadî Iyâz ulemâdan bir cemaatin bunu kabul etmediklerini hastaya okurken tükürüksüz üfürmenin caiz oldugunu söylediklerini rivayet etmistir. Bu mezheb ve bu lark ancak zayif bir kavle ibtinâ eder. Zira nefes : Tükürüklü üfürüktür, diyenler olmustur. Yine Kaâdî'nin beyânina göre ulemâ nefes ile tefel kelimelerinin mânâlarinda ihtilâf etmislerdir. Bâzilari : «Bunlarin ikisi de bir mânâya gelir. Ve ikisi de tükürüklü üfürüktür.» demis. Ebû Ubeyd tefel-de azicik tükürük sart oldugunu, nefeste ise hiç tükürük bulunmadigini söylemistir. Bunun aksini iddia edenler de vardir. Ebû Ubeyd: «Ben Âise'ye, Peygamber (Sallallahü A leyhi ve Sellem) in hasta okurken nasil üfürdügünü sordum da : Kuru üzüm yiyen gibi tükürüksüz üfürürdü, cevâbim verdi.» demistir. Kaadî Iyâz Tefel denilen islak üfürügün faydasi bu rutubet ve heva ile teberrüktür, diyor.
Imam Mâlik kendine okursa üfürürmüs. Demirle, tuzla rukye yapmayi ve keza hatem-i Süleyman seklinde yazmayi siddetle kerih görürmüs. Zîra bunda sihre benzerlik vardir.
Hadîs-i serîf Kur'ân ve zikirlerle rukye yapmanin müstehab olduguna delildir. Muavvizâtdan murad ihlâs ile ondan sonra gelen Felâk ve Nâs sûreleridir. Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in bunlari okumasi her

kötülükten Allah'a siginmayi tazammun ettikleri içindir.

21-Göz, Siraca, Zehir ve Nazar için Rukye Yapmanin Müstehab Olusu Babi

52- (2193) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe rivayet etti. (Dedi ki): Bize Ali b. Müshir, Seybânî'den, o da Abdurrahman b. Esved'den, o da babasindan naklen rivayet etti. Söyle demis : Âise'ye rukye yapmanin hükmünü sordum da :
— Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellein) ensardan bir ev halkina her zehirli mahlûktan dolayi rukye yapmalarina ruhsat verdi, dedi.

53- (...) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hüseym Mugire'den, o da Ibrahim'den, o da Esved'den, o da Âise'den naklen haber verdi. Söyle demis: Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) ensardan bir ev halkina zehirden dolayi rukye yapmalarina ruhsat verdi.

54- (2194) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe ile Züheyr b. Harb ve Ibni Ebî Ömer rivayet ettiler. Lâfiz Ibni Ebî Ömer'indir. (Dediler ki) : Bize Süfyân, Abdi Kabbih b. Saîd'den, o da Amra'dan, o da Âise'den naklen rivayet etti ki: Kesûlüilah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in âdeti su idi: Bir insan bir yerinden sikâyet ederse yahut kendinde yara veya yaralanma bulunursa Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) parmagi ile söyle yapardi : Süfyân sehadet parmagini yere koymus, sonra kaldirmis :
«Bismillâhi! Yerimizin topragi, bâzimizin tükürügü ile. Bununla hastamiz Rabbimizin izni ile düzelsin diye.» derdi.
ibni Ebî Seybe «yüsfâ» dedi. Züheyr ise «liyüsfâ sakîmünâ» dedi.

55- (2195) Bize Ebû Bekr b. EM Seybe ile Ebû Küreyb ve Ishâk b. Ibrahim rivayet ettiler. Ishâk: Ahberanâ; Ebû Bekr ile Ebû Küreyb ise : Haddesenâ tâbirlerini kullandilar. Lâfiz bu ikisinindir. (Dediler ki) : Bize Muhammed b. Bisr, Mis'ar'dan rivayet etti. (Demis ki) : Bize Ma'-bed b. Hâlid, Ibni Seddad'dan, o da Âise'den naklen rivayet etti ki: Re-sûlüllah (Sallallahii Aleyhi ve Sellem) kendisine nazar degmesinden rukye yapmasini emir buyururmus.

(...) Bize Muhammed b. Abdillah b. Nümeyr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Mis'ar bu isnadla bu hadîsin mislini rivayet etti.

56- (...) Bize Ibnü Nümeyr de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süfyân, Ma'bed b. Hâlid'den, o da Abdullah b. Seddad'dan, o da Âise'den naklen rivayet etti. Söyle demis: Resûlallah (Sallallahii Aleyhi ve Sellem)'.
«Nazar degmesinden rukye yapmcmi bana emir buyururdu.»

57- (2196) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Hayseme, Âsim-i Ahvel'den, o da Yûsuf b. Abdillah'dan, o da Enes b. Mâiik'den rukyeler hakkinda haber verdi. Enes söyle demis : Zehirli hayvan sokmasinda, siraca'da ve nazar degmesinde rukyeye ruhsat verildi.

58- (...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe de rivayet etti. (Dedi ki) Bize Yahya b. Âdem, Süfyân'dan rivayet etti. H. Bana Züheyr b. Harb dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Humeyd b. Abdirrahman rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hasen (bu zat îbni Sâlih'dir.) rivayet etti.
Her iki râvi Âsim'dan, o da Yûsuf b. AfcdiIIah'dan, o da Enes'den naklen rivayet etti. Söyîe demis: Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) nazar degmesine, zehirli hayvan sokmasina ve siraca hastaligina karsi rukye

yapmaya ruhsat verdi.
Süiyân'in hadîsinde «Yûsuf b. AbdiUah b. Haris» denilmistir.

59- (2197) Bana Ebu'r-Rahi' Süleyman b. Dâvud rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Rluhammed h, Harb rivayet etti. Bana Muhammed b. Velid Ez-Zübeydî, Zührî'den, o da Urve b. Zübeyr'den, o da Zeyneb binti Ümmü Seleme'den, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in zevcesi Ümmü Seleme'den naklen rivayet etti ki: Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) zevcesi Ümmü Seleme'nin evinde bîr cariyenin yüzünde sarilik görerek :
«Bu cariyeye nazar degmis, ona hemen rukye yapin.:> buyurmuslar. Yâni yüzünde sarilik varmis.

60- (2198) Bana Ukbe b. Mükrem El-Ammî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Âsim Ibni Cüreyc'den rivayet etti. (Demis ki) : Bana da Ebu'z-Zübeyr haber verdi. Kendisi Cabir b. Abdiîlah'i söyle derken isitmis: Peygamber (Sullallahü Aleyhi ve Sellem) Hazm ogullarina yilana rukye yapmaya ruhsat verdi. Esma binti Umeys'e de söyle buyurdu :
«Bana ne oluyor ki, kardesim ogullarinin cisimlerini erimis görüyorum. Aceb bir hacetleri mi var?» Esma :
— Hayir! (Yok!) Lâkin onlara çabuk nazar degiyor, demis. Peygamber (Sallailahü Aleyhi ve Sellem) :
«Onlara rukye yap!» buyurmus. Esma demis ki : Ben kendisine arzet, tim, fakat o :
«Onlara sen rukye yap!» buyurdular.

61- (2199) Bana Muhammed b. Hatim rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ravh b. Ubâde rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibni Cüreyc rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Ebu'z-Zübeyr haber verdi. Kendisi Câbir b. Afedillah'i söyle derken isitmis: Peygamber (Sallailahü Aleyhi ve Seliem) yilana rukye yapmak için Amr ogullarina ruhsat verdi,
Ebü'z-Zübeyr demis ki: Ben Câbir b. Abdillah'i da sunu söylerken isittim: Bizden bir adami akreb soktu. Biz Resûlüîlah (Sallailahü Aleyhi ve Setlemj'le birlikte oturuyorduk. Bunun üzerine bir adam:
— Yâ Resûlallah! Rukye yapayim mi? diye sordu.
«Sizden her kim din kardesine fayda verebilirse bunu yapsin-» buyurdular.

(...) Bana Saîd b. Yahya El-Ümevî de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etii. (Dedi ki) : Bize Ibni Cüreyc bu isnadla bu hadîsin mislini rivayet etti. Yalniz o söyle dedi:
«Bunun üzerine cemaattan bir adam :
— Ona rukye yapayim yâ Resûlallah! dedi.» (Sadece) Rukye yapayim, demedi.

62- (...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe ile Ebû Saîd EI-Esecc rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Veki' Â'mes'den, o da Ebû Süfyân'dan, o da Câhir'den naklen rivayet etti. Câbir söyle demis : Benim bir dayim vardi. Akrebe karsi rtikye yapardi. Derken Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) rukyeyi yasak etti. Müteakiben ona gelerek :
— Yâ Resûlallah! Gerçekten Sen rukyeyi yasak ettin, ama ben akrebe karsi rukye yapiyorum, dedi. Bunun üzerine :
«Sizden her kim din kardesine fayda verebi'irse bunu yapsrn!»buyur-dular.

(...) Bize fcu hadîsi Osman b. Ebî Seybe de rivayet etti, (Dedi ki) : Bize Cerir, A'mes'den bu isnadla bu hadîsin mislini rivayet etti.

63- (...) Bize Ebû Küreyb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Muâ-viye rivayet etti. (Dedi ki) : Bize A'mes, Ebû Süfyân'dan, o da Câbir'den naklen rivayet etti. Câbir söyle demis: Resûlüllah {Sallallahü Aleyhi ve Sellem) rukyeyi yasak etti. Derken Anir b. Hazm ogullari Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seliem)e gelerek :
— Yâ Resûlallah! Gerçekten elimizde bir rukye vardi. Akrebe karsi onu yapiyorduk. Sen de rukyeyi yasak ettin,

dediler. Ve bu rukyeyi ona gösterdiler. Bunun üzerine :
«Bir beis görmüyorum. Sizden her kim din kardesine fayda verebilirce hemen fayda versin!» buyurdular.
Bu rivayetleri Buhârî, Nesâî veibni Mâce «Ki-tâbü't-Tib»'da tahric etmislerdi;-.
Nemle : Insanin yanlarinda çikan ve siraca denilen yaralardir.
Hume : Zehir, demektir. Burada bundan her nevi zehirli hayvan kas-dedilmistir.
Babimizin üçüncü rivayetini teskil eden Hz. Âise hadîsinin mânâsi sudur: Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) sehadet parmagi ile kendi tükrügünü alir, sonra parmagim topraga sürerek ona. yerden bir seyler yapismasini saglar, sonra yara veya hasta olan yeri onunla sivazlar, bir yandan da bu duayi okurdu. Yerimizin topragindan murad butun yeryüzü ise de bâzilarina göre bereketinden dolayi bununla hassaten Medîne'nin topragi kastedilmistir.
Nazra : Nazar degmesi, demektir. Bazilari bunun seytan çarpmasi, yahut cinlerin nazar etmesi mânâsina geldigini söylemislerdir. Hattâ-b î : «Cinlerin nazari oktan daha süratli geçer.» demistir.
Rivayetlerin bâzilarinda: «Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) ruk-yeye ruhsat verdi.» denilmesinden anlasiliyor ki: Evvelce onu yasak et-migmis. Bu babda Ibni Sihâb sunlari söylemistir : «Duydum ki, ulemâdan bazi kimseler : «Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Medine'ye gelinceye kadar rukyeyi yasak etmisti. O zamanlar rukyede birçok sirk sözleri bulunurdu. Medine'ye geldigi vakit ashabindan bir zâti zehirli hayvan soktu. Ashab : Yâ Resûlallah! Hazni ogullari zehire karsi rukye yaparlardi. Sen rukyeyi yasak edince onlar da birakti, dediler. Bunun üzerine Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Bana Umâro'yi çagirin!» dedi. Ümâre, Bedir gazasina istirak etmisti. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Bana rukyeni göster!» dedi. O da rukyesini arzetti. Peygamber (Sallallah Aleyhi ve Sellem) onda bir beis görmeyerek izin verdi, demislerdir.»
Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in :
«Bana ne oluyor ki, kardesim ogullarinin cisimlerini erimis görüyorum.» sözünden muradi: Cafer (Radiyallahu anh) 'in çocuklaridir.
Bu rivayetler mezkûr dertlere karsi rukye yapmanin müstehab olduguna delildirler. Ulemânin beyânina göre rukye manevî bir tebâbet idi. Herhangi bir hastaliktan dolayi halk agzi duali salâh ve takva sahibi zevata müracaat eder, kendilerini onlara okutmakla sifâ ararlardi. Sonralari rukye için ehil zevat azalinca maddî tababete müracaat ettiler. Ve bu tababet günümüze kadar sürüp gçldi.

22- Içerisinde Sirk Olmamak Sartiyla Rukye Yapmakta Beis Görülmemesi Babi

64- (2200) Bana Ebu't-Tâhir rivayet etti. (Dedi ki) : Bize lbni Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bana Muâviye b. Salih Abdurrahman b. Cübeyr'-den, o da babasindan, o da Avi b. Mâlik El-Escaî'den naklen haber verdi. Söyle demis : Biz câhiliyyet devrinde rukye yapardik. Bilâhare :
— Yâ Resûlallah! Bu hususta ne buyururdun? dedik.
«Bana rulcyenIzi gösterin! Içerisinde sirk olmadikça rukyede bir beis yoktur.» buyurdular.
Bu hadîs dahî yukarküer gibi rukyenin caiz olduguna delildir. Hîüc-mü : Yukarki rivayetler meyâmnda görülmüstür.

23- Kur'an ve Ezkarla Yapilan Rukyeye Karsilik Ücret Almanin Cevazi Babi

65- (2201) Bize Yahya b. Yahya Et-Temîmî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hüseyin, Ebû Bisr'den, o da Ebü'l-Mütevekkil'den, o da Ebû Saîd-I Hudrî'den naklen haber verdi ki: Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) in ashabindan bizi kimseler bir seferde imisler ve Arab mahallelerinden bir mahalleye ugrayarak onlardan kendilerini misafir etmelerini istemisler. Fakat onlar misafir etmemisler. Ve bunlara :

— Içinizde rukyeci var mi? Çünkü mahallenin agasini zehirli hayvan sokmustur. Yahut isabet almistir, demisler. Içlerinden bir adam :
— Evet! cevâbini vermis ve agaya vararak ona Fâtihâ ile rukye yapmis. Ar kaçigin dan adam iyilesmis. Bu zâta bir sürü koyun vermisler. Fakat o koyunlari kabul etmek istememis ve:
— Bu meseleyi Peygamber (Salla'.lahü Aleyhi ve Sellem) 'e anlatayim da, ondan sonra bakariz, demis. Müteakiben Peygamber (SaUaiiahü Aleyhi ve Sellemye gelerek bunu ona anlatmis ve:
— Yâ Kesû la Ilahî Vallahi Fatiha'd an baska bir seyle rukye yapmadim, demis. Bunun üzerine Peygamber (SallallahiI Aleyhi ve Sellem) gülüm-semis ve:
«Onun rukye oldugunu nereden bildin?» demis. Sonra: «Onlardan (koyunlari) alin, bana da sizinle beraber bir hisse ayirin I», buyurmuslar.

(...) Bize Muhammed b. Bessâr ile Ebû Bekr b. Nâfi ikisi birden Gunder Muhammed b. Cafer'den, o da Su'be'den, o da Ebû Bisr'den bu isnadla rivayette bulunmuslardir. Bu hadîste o: «Fâtlhâ'y* okumaya basladi. Tükürügünü topluyor ve tükürüyordu. Derken adam iyilesti.» demistir.

66- (...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yezîd b. Harun rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hisam b. Hassan, Muhammed b. Sîrin'den, o da kardesi Ma'bed b. Sîrin'den, o da Ebû SaSd-I Hudrî'den naklen haber verdi. Ebû Saîd söyle demis: Bir menzile indik. Derken bize bir katim gelerek: Mahallenin agasi zehirli hayvan taralindan sokulmustur. Içinizde rukye yapan var mi? diye sordu. Kadinla beraber bizden bir adam ayaga kalkti. Biz onun rukyeyi becerebilecegini sanmiyorduk. Adama FâtIhâ ile rukye yapti, o da iyilesti. Kendisine (bir sürü) koyun verdiler. Bize de süt sundular. Bunun üzerine (biz ona) :
— Sen rukyeyi becerebiliyor muydun? dedik.
— Ben ona Fâtihâ'dan baska bir seyle rukye yapmadim ki... dedi. Sunu da Ilâve etti: Koyunlari kipirdatmayi», tâ ki Peygamber (SalfallahiI Aleyhi ve Sellem)'e varalim, dedim ve Peygamber (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem)'e gelerek bunu ona anlattik da :
«Bunun rukye pldujjunM nereden bilmif? (Koyunlari) taksim edin! Bana da sizinle beraber bir hisse ayirin I» buyurdular,

(...) Bana Muhammedi b. Müsennâ da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Vehb b. Cerîr rivayet etti, (Dedi ki) : Bize Hisam bu isnadla bu hadîsin benzerini rivayet etti. Yalniz o söyle demistir: «Bunun üzerine kadinla beraber bizden bir adam kalkti, biz onun rukyeci oldugunu sanmiyorduk.»
Bu hadîsi Buhârî «Icâre» ve «Tib» bahislerinde; Ebû Dâvud ile Tirmizî «Tib'da, Nesâî «Tib» ile «Kitâbü'1-Yevm ve'l-Leyle»'de; Ibni Mâce «Kitâbü't-Ticârâti»'da muhtelif râvi-lerden tahrîc etmislerdir.
Hadîsin muhtelif rivayetlerinden anlasildigina göre Resûlüllah (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem) Hz. Ebû Saîd-i Hudrî 'nin kumandasinda otuz kisilik bir süvari seriyyesi göndermis. Bunlar Arab kabilelerinden birine misafir olmak istemisler. Fakat kabul edilmemsler. Meger o kabilenin reisini zehirli bir hayvan sokup dururmus. Kurtarmak için her çâreye bas vurmuslar. Fakat muvaffak olamamislar. Nihayet bu se-riyyeye gelecek hallerini arzetmisler. Içlerinden biri kalkarak reisin üzerine üç veya yedi Fâtihâ okumus ve reis derhal iyilesmis. A'mes'in beyânina göre rukyeyi yapan zât râvi Ebû Said-i Hudri 'nin kendisidir. O Fâtihâ'yi bitirince kabile reisi ipden bosanmis gibi rahatlayarak yürümüstür. Mükâfat olarak Hz. Ebû S a î d 'e bir sürü koyun verilmisse de, o bunlari hemen kabul etmemis, Resûlüllah (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem)'e müracaat ederek, onun iznini aldiktan sonra kabule yanasmistir. Resûlüllah (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem) bu hâdiseye gülmüs ve ashabini taltif için koyunlardan kendisine de bir hisse ayrilmasini istemistir.
Kati': Koyun, keçi ve deve sürüsü, demektir. Lügat ulemâsinin beyânina göre ekseriyetle sayilan on ile kirk arasinda olan sürüye denir.
Bâzilari âdetçe onbesle yirmibes arasinda bulunan sürüye kati' denildigini söylemislerdir. Burada ondan murad

otuz koyundur. Nitekim rivayetlerin birinde beyân edilmistir.
Kabile halki yarali reisleri için selîm demislerdir, Selim, kurtulan, demektir. Halbuki bu kelime ile burada kurtulan .degil, zehirli bir mahlûk tarafindan yeni isinlan kimse kasdedilmistir.' Ulemâ bunun selâmetini dilemek için tefaulen söylendigini bildirmislerdir. Bu kelimeden «Basina gelene teslim olan» mânâsi kastedildigini söyleyenler de vardir.

Bu Rivayetlerden Çikarilan Hükümler:

1- Âyetle yahut menkul dualarla rukye yapmak caizdir. Maamafih mesele ihtilaflidir. Sâbi ile Katâdi, Saîd b. Cübeyr ve diger bir cemaata göre rukye mekruhdur. Mü'mine gereken Allah'a tevekkül ederek bunu yapmamaktir. Çünkü Hukyenin Allah halketme-dikçe bir «arar veya faydasi yoktur. Allah bir insanin ne kadar «aman saglam, ne kadar hasta yasayacagim bilir. Bunu degistirmeye imkân yoktur.
Hasan-i Basrî, Ibrahim Nehaî, Zührî, Sev-rî ve dört mezhebin imamlarina göre rukyede bir beis yoktur. Delilleri bu hadîslerdir.
2- Rukye Için ücret almak caizdir. Maamafih mesele ihtilaflidir. Atâ ile Ebû Kabe'ye göre hastanin üzerine Fatiha okudugu için ve Fâtiha'yi Ögretmek mukabilinde ücret almak caizdir. Imam Mâlik ile, Safiî, Ahmed b. Hanbel ve Ebu Sevr'in mezhebleri de budur. Ku11ub! fukye hakkinda Imamdi Â'zarn'in kavli de bu oldugunu nakîetmistir. Zühtî 'ye göre ücret mukabilinde Kur'ân ögretmek mekruhtur.
Imâm-i Âzam ile diger Hanefiyye imamlarina göre ücret mukabilinde Kur'&n Ögretmek caiz degildir. Bu bâbda kitabimizin bas taraflarinda tafsilât geçmisti.
3- Fâtihâ sûresinde sifâ vardir. Onun için sûrenin bir adi da Sâfiye'dir. Tirmizî 'nin rivayet ettigi bir hadîste:
«Fâtiha her derde devadir.» buyurulmustur. Hastaya, yaraliya, zehirli hayvan tarafindan isinlan kimseye okunmasi müstehabdir.
4- Çöl ve yayla halkina misafir olmak mesrudur.
5- Hibe edilen bir seyin asli belli ise onda ortak olmak caizdir.
6- Herkesin rizki taksim edilmistir. Kimse kimsenin rizkina mâni olamaz.

24- Dua Ile Birlikte Elini Agiran Yerin Üzerine Koymanin Müstehab Olusu Babi

67- (2202) Bana Ebu't-Tâhir ile Harmele b. Yahya rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize îbni Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bana Yûnus, tbni Sihâb'dan naklen haber verdi. (Demis ki) : Bana Nâfi' b. Cübeyr b. Mut'im, Osman b. Ebî'l-Âs, Es-Sekati'den naklen haber verdi ki: Osman mÜslü-man olalidan beri vücudunda hissettigi bir agridan Resûlüllah (SallallahÜ Aleyhi ve Sellem)'e sikâyette bulunmus. Resûlüllah (SallallahÜ Aleyhi ve Seîlem) kendisine :
«Elini vücudunun agiran yerine koy ve üç defa Bismillah del Yedi defa da hissettigim ve sakindigim agrinin serrinden Allah'a ve kudretine siginirim de!» buyurmuslar.
Resûlüllah (SallallahÜ Aleyhi ve Sellem) 'in :
«Elini vücudunun agiran yerine koy Ilâh...» buyurmasi hastaya fayda verecek sey rukyeyi yapan kimsenin agiran yeri eliyle sivazlamasi olduguna irsad içindir. Bunun Peygamber (SallallahÜ Aleyhi ve Sellem ye mahsus oldugu da rivayet edilmemistir. Binâenaleyh her rukye yapanin bu surette hareket etmesi gerekir.
Hadîs-i Serif hastaya rukye yaparken sag elini agaran yerinin üzerine koymanin ve buradaki duayi okumanin müstehab olduguna delildir.

25- Namazda Vesvese Seytanindan Allah’a Siginma Babi

68- (2203) Bize Yahya b. Halef El-Bâhilî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdü'1-A'lâ, Saîd El-Cüreyrî'den, o da

Ebû'l-A'lâ'dan naklen rivayet etti ki, Osman b, Ebi'l-Âs Peygamber (Sallalahü Aleyhi ve Seliem)'e gelerek:
— Yâ Resûlallah! Muhakkak seytan benimle namazimin ve kiraatimin arasina girdi. Onu bana karistiriyor, dedi. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seltem) de:
«Bu Hinzeb denilen bir seytandir. Onu hissettigin vakit ondan Allah'a sigin ve sol tarafina üç defa tükür.» buyurdu. Osman: Ben bunu yaptim; Allah da onu benden giderdi, demis.

(...) Bize bu hadîsi Muhammed b. Müsenna rivayet etti, (Dedi ki) : Bize Salim b. Nuh rivayet etti. H.
Bize Ebû Bekir b. Eb! Seybe de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Üsâme rivayet etti.
Her iki râvi Cüreyrî'den, o da Ebu'l-A'lâ'dan, o da Osman b. Ebî'l-Âs'dan naklen rivayet etmislerdir ki: Osman, Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'e gelmis...
Râvi yukarki hadîsin mislini nakletmistir. Salim b. Nuh'un hadîsinde «üç defa» kaydini zikretmemistir.

(...) Bana Muhammed b. Rafi'de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ab-dürrezzâk rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süfyân, Saîd El-Cüreyrî'den naklen haber verdi. (Demis ki) : Bize Yezid b. Abdillah b. Sihhîr, Osman b. Ebi'l-As Es-Sakafi'den rivayet etti. (Demis ki): Ben:
— Yâ ResûlaUah! dedim...
Bundan sonra râvi yukarkilerin hadîsi gibi zikretmistir.
Hinzib kelimesi; Hinzeb, hanzeb ve hunzeb sekillerinde de okunmustur. Bu seytanin namazi karistirmasi süpheye düsürmek suretiyle olur. Artik nazami kilan üç rekât mi, yoksa dört mü kildiginda tereddüt eder. Araya girmekten murad da namazin husu ve huzuruna, lezzetine mâni olmaktir. Hadîs-i serîf kalbine vesvese gelen kimsenin seytandan Allah'a siginmasinin müstehab olduguna delildir.

26- Her Hastaligin Bir Ilaci Oldugu ve Tedavinin Müstehab Olusu Babi

69- (2204) Bize Harun b. Ma'ruf ile Ebu't-Tâhir ve Ahtned b. Isa rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ibnl Vehb rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Amr (bu zat Ibni Hâris'dir.) Abdü RabbIb b. Saîd'den, o da Ebu'«Zübeyr'den, o da Câbir'den, o da Resülüllah (Satlaltahil Aleyhi ve Seltem)'den naklen haber verdi ki:
«Her derdin bir devasi vardir. Derdin devasina rastlanirsa Allah (Azze ve Celte)'nin izniyle düzelir.» buyurmuslar.
Bu hadîste hastaliga karsi Ilâç kullanmasinin müstehab olduguna isaret vardir. Cumhur ulemânin mezhebi de budur.
Kaadî Iyâz diyor ki: «Bu hadîslerde din ve dünya ilimlerinden cümleler ve tib ilminin sahîh oldugu, ilaçlanmanin cevazi ve bu hadîslerde de bildirilen seylerle ilaçlanmanin müstehab olusu görülüyor, Yine bu hadîslerde tedaviyi inkâr eden Gulât-i sofiyye'ye fed cevabi vardir. Bunlar her sey Allah'in kaza ve kaderiyledir, Binâenaleyh tedaviye hacet yoktur, derler. Ulemânin hücceti bu hadîslerdir. Onlar yaratanin Allah olduguna itikad ederler. Ama tedavinin de Allah'in kaderinden sayildigina inanirlar. Bu mesele duâ, kâfirlerle harb, korunmak ve göre göre tehlikeye atilmaktan sakinmak hususundaki emirlere benzer. Halbuki ecel degismez. Mukadderat mutlaka vuku bulur.»
Mâzirî de sunlari söylemistir: «Müslim bu çok hadîsleri tib ve ilâç bahsinde zikretmistir. Kalbinde maraz olan kimseler bunlarin bâzisina itiraz etmis ve söyle demislerdir: Doktorlar balin müshil olduguna ittifak ediyorlar. O halde kendisinde ishal bulunan kimseye ne demeli! Yine doktorlar hummali kimsenin soguk su kullanmasinin helâka yakin tehlikeli olduguna ittifak ediyorlar. Çünkü soguk su mesameleri bir araya toplar, buhari içeri tikar ve harareti cismin içerisine çevirir. Böylece telefe sebep olur. Bunlar Zatü'1-Cenp hastaliginin Kust denilen otla tedavi edilecegini de Inkâr eder ve tehlikeli görürler. Halbuki, bu otta siddetli hararet vardir...» Mâzirî bu itirazlarin yersiz oldugunu beyandan sonra hadîslerin serhine geçiyor ve sadedinde bulundugumuz hadîsi söyle izah ediyor : «Bu hadîste açik izahat vardir. Zira malûmdur ki doktorlar: Hastalik cismin tabiî mecrasindan

çikmasidir; tedavi ise cismi tabiî mecrasina iadedir, derler. Hifzissihha cismin tabiî mecrasinda kalmasidir. O halde sihhati korumak, yiyecekleri ve sâireyi isîâh ile cismi tabiî mecrasina döndürmek de hastaliga zit olan muvafik ilâçlarla olur. Bukrat esya zitlariyla tedavi edilir, demistir. Lâkin bazan hastaligin ha-kîkati ile ilâcin hakîkati ince ve karisik olur da hastaliga zit ilâca itimad azalir. Doktorun hatasi da buradan ileri gelir. Bazan ilâcin hararetli maddeden oldugunu sanir. Halbuki ilâç baska maddedendir. Yahut ilâcin soguk maddeden olacagini sanir. Halbuki degildir. Bundan dolayi sifâ hâsil olmaz. îste Peygamber (Saltattahü Aleyhi ve Seltem) hadîsin sonunda : Derdin devasina rastlanirsa düzelir... sözüyle hadîsin basindaki beyanâtina edilebilecek itiraza tenzib buyurmustur. Sayet: Yâ Resûlallah! Sen her derdin devasi vardir, dedin ama biz, birçok hastalarin tedavi gördükleri halde düzelmediklerini görüyoruz, denilirse, O da: Bu ancak tedavinin hakikati bilinmedigi içindir. Yoksa ilâç bulunmadigi için degil» seklinde cevap vermis gibidir.»

71- (2205) Bize Harun b. Ma'rut ile Ebu't-Tâhir rivayet ettiler. (Dediler ki) : BIfe tbni Vehb rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Amr haber verdi. Ona da Bükeyr, ona da Âsim b. Ömer b. Katâde rivayet etmis ki, Câbir b, Abdillah MukannaI dolasmis, sonra:
— Sen kan aldirmadikça buradan ayrilmam. Çünkü ben EesûlüJIah (Saliallahü Aleyhi ve Sellem)'i :
«Bunda sifâ vardir.» buyururken isittim, demis.

71- (...) Bana Nasr b. Alî El-Cehdamî rivayet etti. (Dedi ki) : Bana babam rivayet etti. (Dedi ki) ; Bana Abdurrahman b. Süleyman, Asim b. Ömer b. Katâde'den rivayet etti. Söyle demis: Câbir b. AbdiIIah bize, ailemiz Içine geldf. Bir adam elindeki çibanlardan yahut yaralardan si-;. kâyet ediyordu. Câbir:
— Sikâyetin nedir? dedi. Adam:
— Bendeki çibanlar... Beni çok zorluyor, dedi. Bunun üzerine Câbir:>
— Ey çocuk.' Bana bir hacca m getir, dedi. Adam ona:
— Haccâmi ne yapacaksin? Yâ Ebâ AbdiIIah! [4] diye sordu. Câbir:
— Oraya bir hacemat sisesi takmak istiyorum, cevâbini verdi. Adam:
— Vallahi bana sinekler konuyor. Yahut elbise ilisiyor da eîiyet veriyor. Ve bana güç geliyor, dedi. Câbir onun bundan tiksindigini görünce sunu söyledi:
— Ben ResûIüllah (Sallahü Aleyhi ve Sellem)'i :
«Eger sizin ilâçlarinizdan bir seyde hayir varsa, bu ya nester vurusunda, ya bal serbetinde, yahut atesle daglamaktadir.» buyururken isittim. Resûlüliah (Sallalahü Aleyhi ve Sellem):
«Ama ben daglanmayi sevmemi» buyurdular. Bunun üzerine hizmetçi bir haccâm getirerek ona nester vurdu. Çektigi elem de ondan gitti.

72- (2206) Bize Kuteybe b. Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Leys rivayet etti. H.
Bize Muhammed b. Rumh da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Leys, Ebu's-Zübeyr'den, o da Câbir'den naklen haber verdi kI : Ümmü Seleme kan aldirmak için Resûlüllah (Satîaltahü Aleyhi ve Selîem)"den Izin istemis. Bunun üzerine Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Ebû Taybe'ye ondan kan almasini emir buyurmus.
Hâvi diyor ki: «Zannederim Ebû Taybe Ümmü Seleme'nin süt kardesi idi. Yahut bulûga ermemis bir çocuktu, dedi.»

73- (2207) Bize Yahya b. Yahya ile Ebû Bekr b. EM Seybe ve Ebû KÜreyb rivayet ettiler. Lâfiz Yahya'nindir. Yahya : Ahberanâ; ötekiler ise haddesenâ tâbirlerini kullandilar. (Dediler ki) : Bize Ebû Muâviye A'mes'-den, o da Ebû Süfyan'dan, o da Câbir'den naklen rivayet etti. Câbif söyle demis :
— ResûîUllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Übey b. Kâ'be bir tabib gönderdi. O da ondan bir damar kesti.

Sonra üzerini dagladi.

(...) Bize Osman b. Ebî Seybe de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Cerîr rivayet etti. H.
Bana hhâk b. Mnnsûr dahi rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdurrah-man haber verdi. (Dedi ki) ; Bize Süfyân haber verdi. Her iki râvi A'mes'-den bu Isnadla rivayette bulunmuslar, fakat «Ondan bir damar kesti» cümlesini anmamislardir.

74- (...) Bana Bisr b. Hâlid de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Mu-hammed (yâni Ibnî Cafer) Su'be'den rivayet etti. (Demis ki) : Ben Süleyman'dan dinledim. (Dedi ki) : Ben Ebû Süfyân'dan dinledim. (Dedi ki) : Ben Câbir b. Abdillah'dan dinledim. Sunu söyledi: Azhab (harbi) günü Übey kolundaki can damarindan vuruldu da, Resûlüllah (Salialiahü Aleyhi ve Sellem) onu dagladi.

75- (2208) Bize Ahmed b. Yûnus rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Zü-heyr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebu'z-Zübeyr, Câbir'den rivayet etti. Bize Yahya k Yahya da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Hayseme, Ebu'z-Zübeyr'den, o da Câbir'den naklen haber verdi. Câbir söyle demis: Sa'd b. Mu âz can damarindan vuruldu da, Peygamber (Sallaîlahü Aleyhi ve Sellem) onu elindeki uzun demirle dagladi. Sonra sisti. Ve onu ikinci defa dagladi.
76- (1202) Bana Ahmed b. Saîd b. Sahr Ed-Dârimî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Habbân b. Hilâl rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Vüheyb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdullah b. Tavus babasindan, o da tbni Ab-bâs'dan naklen rivayet etti ki: Peygamber (Saltollahü Aleyhi ve Seîlem) kan aldirmis ve haccâma ücretini vermis ve burnuna ilâç damlatmis.

77- (1577) Bize bu hadîsi Ebû Bekr b. Ebî Seybe ile Ebû Küreyb rivayet ettiler. (Ebû Bekr bize Veki' rivayet etti; Ebû Küreyb ise bize Vekf haber verdi dediler.) Lâfiz Ebû Küreyb'indir. (Veki') Mis'ar'dan, o da Amr b. Amir El-Ensârî'den naklen haber vermis. (Demis ki) : Ben Enes b. Malik'i sunu söylerken isittim: Resûlüllah (Sailailahü Aleyhi ve Sellem) kan aldirdi. Ücreti hususunda kimseye zulmetmezdI.

78- (2209) Bize Züheyr b. Harb Ue Muhammed b. Müsennâ rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Yahya (Bu zat Ibni Saîd'dir.) Ubeydullah'dan rivayet etti. (Demis ki) : Bana Nâfi', Ibni Ömer'den, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Setlem)'den naklen haber verdi ki:
«Humma cehennemin kükremesindendir. Binâenaleyh onu su ile serin-' Jetin.» buyurmuslar.

(...) Bize Ibnü Nümeyr de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babamla Muhammed b. Bisr rivayet ettiler. H.
Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdullah b. Nümeyr ile Muhammed b. Bisr rivayet ettiler. (Dediler ki) ; Bize Ubeydullah, Nâfi'den, o da Ibni Ömer'den, o da Peygamber (Sallatlahü Aleyhi ve Seltem/den naklen rivayet etti:
«Süphesiz hummanin siddeti cehennemin kükremesinclsndir. Binâenaleyh onu su ile serinletin.» buyurmuslar.

79- (...) Bana Harun b. Saîd El-Eylî de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibni Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bana Mâlik rivayet etti. H.
Bize Muhammed b. Râfi1 dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibni Ebî Füdeyk rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ihihhâk (yâni Ibni Osman) haber verdi.
Her iki râvi Nâfi'den, o da Ibni Ömer'den naklen rivayet etmisler ki: Resûlüllah (Sallalîahii Aleyhi ve Sellem);
«Humma cehennemin kükremesindendir. Binâenaleyh siz onu su ile söndürün.» buyurmuslar.

80- (...) Bize Ahmed b. Ahdillah b. Hakem rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muhammed b. Cafer rivayet etti. (Dedi ki) ; Bize Su'be rivayet etti. H.
Bana Harun b. Abdülah dahî rivayet etti. Lâfiz onundur. (Dedi ki) : Bize Bavh rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be, Ömer b. Muhammed b. Zeyd'den, o da babasindan, o da Ibni Ömer'den naklen rivayet etti ki: Resûlüllah (SallallahU Aleyhi ve Sellem) :
«Humma Cehennemin kükremesindendir. Binâenaleyh siz onu su ile söndürün.» buyurmuslar.

81- (2210) Bize Ebû Bekr b. Efcî Seybe Ile Ebû Küreyb rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ibni Nümeyr, Hisam'dan, o da babasindan, o da Aise'den naklen rivayet etti ki: Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Humma Cehennemin kükremesindendir. Binâenaleyh siz onu su ile serinletin.» buyurmuslar,

(...) Bize tshâk b. Ibrahim de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hâlid b. Haris ile Abde b. Süleyman hep birden Hisâm'dan bu isnadla bu hadîsin mislini haber verdiler.

82- (2211) Bize Ebû Bekr b. EM Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abde b. Süleyman, Hisâm'dan, o da Fâtime'den, o da Esmâ'dan naklen rivayet etti ki: Esma'ya hummadan mustarib bir kadin getirilir, o da su isteyerek, onu yakasina döker ve: Gerçekten Resûlüllah (SallallahüAleyhi ve Sellem):
«Onu su ile serinletin.» Bir de:
«O Cehennemin kükremesindendir.» buyurdular, dermis.

(...) Bize bu hadîsi Ebû Küreyb de rivayet etti. (Dedi ki) ; Bize ilmi ile Ebû Üsâme, Hisâm'dan bu Isnadla rivayet ettiler. Ibni Nüme yr'in hadîsinde :
«Suyu kadinla yakasinin arasina döktü.» cümlesi vardir. Ebû Üsâme'-nin hadîsinde :
«O Cehennemin kükremesindendir.» cümlesini zikretmemistir.
Ebû Ahmed dedi ki: Ibrahim sunu söyledi: Bize îlaeen b. Bisr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Üsâme bu Isnadla rivayet etti.

83- (2212) Bize Hennâd b. Seriy rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû'l-Ahvâs, Saîd b. Mesruk'dan, o da Abaye b. Rifâa'dan, o da dedesi Rfift' b-Hadîc'den naklen rivayet etti. Söyle demis : Ben Besûiüllah (Satiallahü Aleyhi ve Sellem)'i:
«Gerçekten humma Cehennemin kükrem es in dendir. Binâenaleyh siz onu su ile serinletin.» buyururken isittim.

84- (...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe ile Muhammed b. Müsennâ, Muhammed b. Hatim ve Ebû Bekr b. Nâfl1 rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Abdurrahman b. Mehdî Süfyân'dan, o da babasindan, o da Abâye b. Kifâa'dan naklen rivayet etti. (Demis ki) : Bana Kâfi' b. Hadic rivayet etti. (Dedi ki) : Ben Resûlüliah (Sallahü Aleyhi ve Sellem) 'i:
«Humma Cehennemin kükremesIndendir. Binâenaleyh siz onu su ile kendinizden serinletin.» buyururken Isittim. Ebû Bekr: «Sizden..,» kaydini zikretmedi ve söyle dedi: «Bana Râfi1 b. Hadîc haber verdi, dedi.»
Bu hadîsin bazi rivayetlerini-bütün sünen sahipleri «Kitâbü't-Tib»'da tahrîc etmislerdir. Nevevî bazi mülhidlerin bu hadîslerde gösterilen tedâvî sekillerinin bir kismina itiraz ettiklerini söylemis ve Calinos gibi bazi eski hekimlerin sözlerinden misaller getirerek kendilerine cevap vermistir. Biz bu itiraz ve cevaplarin nakline lüzum görmedik. Müslümana gereken Peygamber (Sallailahii Aleyhi ve Scltem)'in verdigi habere inanmaktir. Bugün hâlâ birçoklari nazariye olmaktan ileriye geçemeyen cüce bilgilerle âlemlere rahmet olarak gönderilen Peygamber (SallaUahü Aleyhi ve Sellem) Efendimize itirazda bulunmak ne iman serefine yakisir, ne de Islâm'in yüksek terbiye ve nezâketine! Su halde Resûlüliah (Satlallanü Aleyhi ve Sellem):
«Her derdin devasi vardir.» buyurduysa mutlaka vardir. Bugün henüz çaresiz dertler varsa devasi

kesfedilemedigindendir. Reaûlüllah (SallaUahü Aleyhi ve Seilem) kan aldirmanin ve daglamanin birer tedâvî sekli oldugunu haber verdiyse, onlar mutlaka birer sahîh tedâvî seklidir. Bunlarin bu asirda tib âleminden kalkmis olmasi hadîsin sihhatine asla dokunamaz. Çünkü az yukarda îzah ettigimiz vecihle. his ve tecrübeye istinad eden bilgilerin ekseriyetle istinadgâhlan nazariyelerdir. Onlara yüzde yüz îtimad etmeye ise imkân yoktur. Meselâ: Bugün gülmek, neselenmek hayat kaynagidir diye bir nazariye ortaya çikar, yarin bakarsiniz bunun tam aksini iddia eden bir nazariye çikmistir. Aglamanin vücut için daha faydali oldugundan bahseder. Binâenaleyh bunlara itimad olunamaz. Ke-sûlüllah (SallaUahü Aleyhi ve Sellem)'in haber verdigi bir seyin imkânsiz oldugu aklen ve ser'an sabit olursa bu takdirde o haber bizim için mütesâbihattan olur. Ve Islâm'in ruhuna aykiri olmamak sartiyle te'vil edilebilir.

Kaadî Iyâz diyor ki ; «Bu hadîslerde din ve dünya ilimleri ve tababetin sahih oldugu haber veriliyor. Tedavinin caiz oldugu ve bilhassa hacamat ve ilâç içmek, damar kesmek ve rukye yapmak suretiyle tedâvî görmenin müstehab oldugu anlasiliyor.

Peygamber (Sallallahii Aleyhi ve Sellem) 'in :

(Derdi indiren Allah, devayi da indirmistir.) hadîs-i serifi insanlara tedâvîyi bildirmekte ve ona izin vermektedir...

Bazi doktorlar Resûlüllah (Sallallahii Aleyhi ve Sellem)'in nester vurmak, bal içmek ve atesle yakmak tabirleriyle bütün tedâvî sekillerine isaret buyurdugunu söylemislerdir.»

Hummanin Cehennemin kükremesinden sayilmasi meselesine gelince: Bazilarina göre bu bir tesbihtir. Cehennem atesi nasil yakici, yikici ve harâb edici ise humma da öyledir. Bedeni eritir, harâb eder, denilmek istenmistir. Yahut bu hadîs; humma Cehennemden bir numunedir, manasinadir. Fakat bir takim ulemâya göre hadîs-i serîf tesbih degil, hakikattir. Hastanin vücudunda hâsil olan siddetli hararet ve yangin Cehennemden bir cüzdür. Cenâb-i Hak bunu kullar ibret alsin diye gösterir. Tîybî: «Feyh hararetin feveranidir. Hadîste iki vecih vardir. Birinci veçhe göre bu bir tesbihtir. Vücut hararetinin kaynarcasina siddetlenip, soguklugu gidermesi Cehenneme benzetilmistir. Ikinciye göre : Bâzi ulemâ hummanin hakikaten Cehennem hararetinden alindigini, inkâr edenleri korkutmak, ibret alanlara müjde olmak üzere dünyaya gönderildigini söylemislerdir. Çünkü kullarin günahlarina keffâret olur.» diyor.

Kaadî Iyâz'in beyânina göre Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'m hummali kimsenin üzerine su serperek serinletilmesin! emir buyurmasi hekimlerin bu babdaki iddiasina muhaliftir. Ve onu reddeder. Kaadî Iyâz: cHz, Esma ile diger müslümanlar bunun faydasi oldugunu tecrübe etmeseydüer onu kullanmazlardi.» diyor.

Bu rivayetler Cehennemin hâlen yaratilmis olduguna da delildirler. Ki: Ehl-i Sünnetin mezhebi de budur.

27- Ledüdle Tedavinin Keraheti Babi

85- (2213) Bana Muhammed b. Hatim rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yahya b. Saîd, Süfyân'dan rivayet etti. (Demis ki) : Bana Musa b. Ebî Âise, Ubeydullah b. A.bdülah'dan, o da Âise'deti naklen rivayet etti. Söyle demis: Hastaliginda Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in agzina ilâç akittik da : «Bana ilâç akitmayin» diye isaret etti. Biz :

— Hastanin ilâçtan hoslanmamasi, dedik. Ayildigi vakit:

«Sizden agzina ilâç akitilmayan tek bir kimse kalmasin! Yalniz Abbas müstesna! Çünkü o sizi görmedi.» buyurdular.

Bu hadîsi Buhari «Kitâbü'l-Megâzi»ide tahrîc etmistir.

Ledûd : Hastanin agzinin bir tarafindan akitilan yahut parmakla sürülüp ogusturulan ilâçtir. Buna ledîd dahî denilir. Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) bundan hoslanmayarak yapmamalarini isaret etmisse de yanindakiler hasta Ilâçtan hoslanmaz, onun için almak istemiyor zanmyle ilâci akitmislardir. Kaadî Iyâz'in beyânina göre bu hadîsteki «Ke-râhîyyetü» kelimesi rnerfu ve mansub sekillerde rivayet olunmustur. Mer-fu okunduguna göre cümle mübtedâ ile haberden mütesekkildir. Ve: «Bu, hastanin hoslânmamasidir.» manasinadir.

Mensub okunduguna göre kelime mef ulun leh'dîr. Yâni hasta hoslanmadigi için istemiyor, demektir.
Buhârî'nin rivayetinden sarahaten anlasiliyor ki : Peygamber (SaUaUahü Aleyhi ve Sellem) istemedigi halde agzina ilâç akittiklari için yanindakilere gücenmis ve :
«Bu evde Abbas'dan baska agzina ilâç akitilmadik kalmayacak! Hem de benim gözümün Önünde!» buyurarak emrine itaat etmedikleri için oradakileri cezalandirmistir. Ilâci içirenlerle birlikte içirmeyenlere de ayni cezânm verilmesi Peygamfcer (Sallallahü Aleyhi ve Sellemi'm hoslanmadigini gördükleri halde ilâç vermekten men etmedikleri içindir.
Nevevî diyor ki: «Bu hadîs mânâ anlatan bir isaretin bu gibi meselelerde sarih ibare gibi olduguna delildir. Hadîs-i serif mütecavizin kendi fiili cinsinden bir fiiUe cezalandirilacagina da delildir.*'

28- Ud-i Hindi –ki Kustdur- Ile Tedavi Babi

86- (287) Bize Yahya b. Yahya Et-Temîmî ile Ebû Bekr b. Ebî Sey-be, Araru'n-Nâkid, Züheyr b. Harb Ibni Ebî Ömer rivayet ettiler. Jüâfiz Züheyr'indir. Yahya: Ahberanâ; Ötekiler: Haddesenâ tâbirlerini kullandilar. (Dediler ki) : Bize Süfyân b. Uyeyne Zührî'den, o da Ubeydullah b. Abdillah'dan, o da Ükâse b. Mi lisan'm kiz kardesi Ümmü Kays binti Mihsan'dan naklen rivayet ettû Söyle demis: Henüz yemek yemeyen bir oglumla Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Selle/n) yin yanma girdim. Az sonra çocuk onun üzerine bevletti. O da su isteyerek üzerine serpti.

(2214) Ümmü Kays söyle demis: Onun yanma bogaz olup, ilaçladigim bir oglumla girdim de :
«Çocuklariniza neden bw ilâci vuruyorsunuz! Su ûd-i hindî'yi kullanin; çünkü onda yedi sifa vardir. Onlardan biri de Zâtü'l-Cenb'dir. Bogaz olmaya karsi burundan akitilir Zâtü'l-Cenb'e karsi agzin bir yanina sürülür.» buyurdular.

37- (...) Bana Harmele b. Yahya da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibni Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bana Yûnus b. Yezid haber verdi. Ona da Ibni Siha'b haber vermis. (Demis ki) : Bana Ubeydullah b. Abdillah b. Utbe b. iMes'ud haber verdi ki: Ümmü Kays binti M ihsan söyle demis : Bu kadin Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Selle/n)'e bey'at eden ilk muhacirlerdendir. Benî Esed b. Huzeyme'den bir zât olan Ukkâse b. Mih-san'in kiz kardesidir. UbeyduIIah demis ki : Bana Ümmü Kays haber verdi ki : Kendisi henüz yemek yiyecek çaga ermemis bir oglu ile ResuIüllah (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem)'in yanina gelmis. Bogaz oldugu için ona ilâç yapmisrms. (Yûnus demis ki) : A'lakat sikti demektir. Ümmü Kays çocugun bogaz olmasindan korkmustur. Ümmü Kays demis ki: Bunun üzerine Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem);
«Çocuklariniza bu ilâci niye vuruyorsunuz? Su Ûd-i HinaTyi (yâni Kust'u) kullanin. Çünkü onda yedi sifâ vardir. Bunlardan biri de Zâtü'l-Cenb'dir.» buyurdular.

(287) UbeyduIIah söyle demis : Ümmü Kays bana haber verdi ki, fcu oglu Resûlüliah (Saliailahii Aleyhi ve Setlem)'in kucagina bevletmis de, Re-sûlüllah (Sallallahü A leyhi ve Sellem) su isteyerek çocugun bevlinin üzerine serpmis ama onu iyice yikamamis.
Bu hadîsin birinci rivayetini Buhâri «Kitâbü4l-Vudu»'da, diger «Sünen» sahipleri «Kitâbü't-Tahâre»'de tahric etmislerdir. Ikinci rivayetini Buhâri, EbûDâvud ve Nesâi «Kitâbü't-Tib»'da tahrîc etmislerdir.
Üd-i Hindi: Hindistan 'dan getirilen güzel kokulu bîr agaçtir. Hafifçe aciligi vardir. Suyu içilirse mide zaafina, karaciger ve barsak agrilarina iyi geldigi söylenir. Buna Kust dahî denilir.
Ibnü Arabi diyor ki; «Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Ûd-i Hindî'de yedi sifâ oldugunu söylemis. Bunlardan yalniz ikisini bil-Idirerek geri kalanini ya ögrenilmeye havale etmis, yahut meshur olduk-[lan için zikretmemistir. Doktorlar bunda birçok faydalar oldugunu söylemislerdir.
Burada söyle bir sual hatira gelebilir : Ûd -1 Hindî'nin faydalan çok olduguna göre bu hadîste yedidir diye tahsis

buyurmanin hikmeti nedir? Cevâb : Yedi sifâyi Peygamber (Salîallahü Aleyhi ve Sellem) vahy suretiyle bilmistir. Geri kalan fâideleri ise tecrübe ile anlasilmistir. Resulü Ekrem (Satlallahü Aleyhi veSeiiem) yalniz vahiyle bildiklerini söylemistir. Söyle de olabilir. Resûlüllah (Salîallahü Aleyhi ve Sellem) Ûd-i Hindi'nin lü-zumlu olan faydalarini söylemis, o anda söylenmesine hacet olmayanlarini söylememistir. Hadîs-i serifin geri kalan hükümleri «Kitâbü'l-Vudtida görülmüstü.

29- Çörek Otu Ile Tedavi Babi

88- (2215) Bize Muhammed h. Rumh b. Muhacir rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Leys, Ukayl'den, o da Ibni Siliâb'dan, naklen haber verdi. (Demis ki) : Bana Ebû Seleme b. Abdirraliman ile Saîd b. Müseyyeb haber verdiler. Onlara da Ebû Hüreyre haber vermis ki: Kendisi Resûlüllah (Sallalîahü Aleyhi ve SeUem)'\ söyle buyururken isitmis:
«Gerçekten çörek otunda her derde deva vardir. Yalniz sâm müstesna!» Sâm, ölüm demektir. Habbe-i Sevda da Çörek otu'dur.

(...) Bana bu hadîsi Ebu't-Tâhir ile Harmele dahî rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ibni Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bana Yûnus, Ibni Si-hâb'dan, o da Saîd b. Müseyyeb'den, o da Ebû Hüreyre'den, o da Peygamber (Sallallahü A leyhi ve Seüem) 'den naklen haber verdi. H.
Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe ile Amr'un-Nâkid, Züheyr b. Harb ve Ibni Ebî Ömer de rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Süfyân b. Uyeyne rivayet etti. H.
Bize Abd b. Humeyd dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdurrezzâk haber verdi. (Dedi ki) : Bize Ma'mer haber verdi. H.
Bize Abdullah b. Abdirrahman Ed-Dârimi de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebu'I-Yeman haber verdi. (Dedi ki).: Bize Suayb haber verdi.
Bu râvIIerin hepsi Zührî'den, o da Ebû Seleme'den, o da Ebû Hüreyre'den, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'âen naklen Ukayl'in hadîsi gibi rivayette bulunmuslardir. Süfyân ile Yûnus'un hadîslerinde «El-habbetüssevdâ» demis, «Sûnîz» dememistir.

89- (...) Bize Yahya b. Eyyûb ile Kuteybe b. Saîd ve Ibni Hucr'da rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ismail (Bu zât Ibni Cafer'dir.), Alâ'dan, o da babasindan, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti ki: Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seliem) söyle buyurmuslar:
«Hiç bir dert yoktur ki, çörek otunda ona sifâ bulunmasin, yalniz ölüm müstesna!»
Bu hadîsi Buhârî ile Ibni Mâce *KitâbüJt-Tib»'da tah-rîc etmislerdir.
Elhabbetüssevdâ; Çörekotu demektir. Buna sûniz, sûnûz, sînîz ve sehniz de denilir. Hasan-i Basri'nin Elhabbetüssevdâ hardaldir dedigi, bâzilarinin da çitlenbik oldugunu söyledikleri rivayet olunursa da Kurtubî : «Habbe-i Sevdayi Çörekotu diye tefsir etmek iki vecihle evlâdir. Biri ekser ulemânin kavli olmasi, digeri de faydasinin çoklugudur. Hardalla çitlenbikte bu faydalar yoktur.» demistir.

30- Bulamacin Hastanin Kalbini Rahatlandirmasi Babi

90- (2216) Bize Abdü'l-Melik b, Suayb b. Leys b. Sa'd rivayet etti. (Dedi ki) : Bana babam dedemden rivayet etti. (Demis ki) : Bana ükayl b. Hâlid, Ibni Sihâb'dan, o da Urve'den, o da Peygamber (Sailallahü Aleyhi ve Sellem) in zevcesi Âise'den naklen rivayet etti ki: Yakinlarindan biri Ölür de cenazesine kadinlar toplanir, sonra dagilirlar. Ve yalniz Ölenin ailesi ile yakinlari kalirsa bir çömlek bulamaç emreder de pisirilirmis. Sonra tirit yapilir; bulamaç onun üzerine dökülürmüs. Bundan sonra Âise (kadinlara) söyle dermis :
— Bundan yeyin! Çünkü ben Kesûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'i:

«Bulamaç hastanin kalbini rahatlandirir. Bâzi üzüntüleri giderir.» buyururken isittim.
Bu hadîsi Buhârî «Et'ime» ve «Tib» bahislerinde; Tirmizî «Kitâbü't-Tib»'da; Nesâî «Velîme» ve «Tib» bahislerinde muhtelif râvilerden tahrîc etmislerdir.
Telbîne, undan veya kepekten yapilan bulamaçtir. Içerisine çok defa bal da konurmus. Rengi beyaz oldugu için buna sütleme mânâsina gelen Telbîne adi verilmistir.
Hadîs-i serif üzüntülü kimselere bulamaç yedirmenin müstehab olduguna delildir.

31- Bal Serbeti Ile Tedavi Babi

91- (2217) Bize Muhammed b. Müsennâ ile Muhammed b. Bessâr rivayet ettiler. Lâfiz Ibm Müsennâ'nindir. (Dediler ki) : Bize Muham-med b. Cafer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be, Katâde'den, o da Bbu'l-Mütevekkil'den, o da Ebû Saîd-i Hudrî'den naklen rivayet etti. Söyle demis: Bir adam Peygamber (Sallaliahii Aleyhi ve Sellem)'e gelerek:
— Kardesim ishale tutuldu, dedi. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) de:
«Ona bal içir!» buyurdu. O da içirdi. Sonra tekrar ona gelerek:
— Ben kardesime bal içîrdim. Ama onun ishalini artirmaktan baska birsey yapmadi, dedi. Ve bunu ona üç defa (gelip) söyledi. Sonra dördüncüde tekrar geldi. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) (yine) :
«Ona bal içir!» buyurdular. Adam :
— Vallahi içirdim ama onun ishalini artirmaktan baska birsey yapmadi, dedi. Bunun üzerine Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Allah dogru söyledi. Kardesinin karni Ise yalan yapti.» buyurdular. Müteakiben adam ona bal içirdi. Kardesi hemen iyilesti.

(...) Bana bu hadîsi Amr b. Zürâra da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdü'l-Vebhâb (yâni Ibni Atâ'), Saîd'den, o da Katâde'den, o da Ebu'l- Mütevekkil Naci'den, o da Ebû Saîd-i Hudrî'den naklen haber verdi ki: Bir adam Peygamber (Sailaliahii Aleyhi ve Setiem) 'e gelerek: Gerçekten kardesimin midesi bozuldu, demis. O da :
«Kardesine bal içir!» buyurmus.
Râvi Su'be'nin hadîsi mânâsinda rivayet etmistir.
Bu hadîsi Buhari «Kitâbü't-Tib»'da; Nesâi «Tib» ile «Velîme» bahislerinde tahrîc etmislerdir.
Resûlüllah (Sallatlahü Aleyhi ve Setiem) 'in gelen zâta dördüncü defada dahî bali tavsiye buyurmasi vahy suretiyle kardesinin bal içmekle düzelecegini bildigi içindir. Dördüncüde :
«Allah dogru söyledi, kardesinin karni Ise yalan yapti.» demistir. Bu sözden muradi:
«Onda insanlar için sifâ vardir.» Âyet-i kerîmesidir. Yalani kardesinin karnina nisbet etmesi mecazdir. Çünkü yalan söze mahsustur. Kardesinin midesine bal kâr etmeyince yalan isnad etmistir. Maamafih Araplar kezîb kelimesini hata ve fesat mânâsinda da kullanirlar. Bu takdirde mecaza gitmeye lüzum yoktur. Hadîsin mânâsi : «Kardesinin midesi bozulmus.» demek olur.
Bu hadîs
«Onda insanlar içîn sifâ vardir.» [5] Âyet-i kerîmesindeki zamirin Kur'ân'a degil, bala râcî olduguna açik delildir. Dogrusu da budur. Bu kavil Ibni Abbâs, Ibni Mes'ûd, Hasan-i Bas-ri, Katâde ve diger ulemânin kavilleridir.
Ulemâdan bâzilarina göre Âyet-i kerimeden murâd umum degil, husustur. Yâni bâzi ilâçlar bâzi insanlara sifâdir. Midesinden sikâyet eden zât baldan sifâ bulacaklardan oldugu için iyilesmistir. Yoksa Âyet-i kerimede balin mutlak surette her derde deva olduguna dâir bir sarahat yoktur. Lâkin Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Seilem) vahy yoluyla bu zâtin baldan düzelecegini bilmistir.

32- Taun, Tese'üm, Kehanet ve Benzerleri Babi

92- (2218) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Mâlik'e Muhammed b. Münkedir ile Ömer b. Ubeydillah'in azatlisi Ebu'n-Nadr'-dan dinledigim, onlarin da Âmir b. Sa*d b. Ebî Vakkâs'dan, onun da ba basindan naklen rivayet ettigi su hadîsi okudum. Âmir, babasini Üsâme b. Zeyd'e : Sen Resûlüllah (Sallalîahü Aleyhi ve Sellem)1tlen taun hakkindp ne isittin? diye sorarken dinlemis. Üsâme sunu söylemis: Resûlüllah (Saîîallahü Aleyhi ve Sellem):
«Taun bir ricz yahut bir azabdir. Benî Israil'e yahut sizden öncekilere gönderilmistir. Bir yerde onun zuhur ettigini isittiniz mi oraya gitmeyin! Bir yerde zuhur ederse siz de orada bulunursaniz, ondan kaçmak için oradan çikmayin!» buyurdular.
Ebu'n-Nadr: «Sizi ancak ondan kaçmak çikarir.» demistir.

93- (...) Bize Abdullah b. Mesleme b. Ka'neb ile Kuteybe b. Saîd rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Mugîre (Ibni Ka'neb nesebini de belirterek tbni Ahdirraliman El-Kuresî dedi.) Ebu'n-Nadr'dan, o da Âmir b. Sa'd b. Ebî Vakkâs'dan, o da Üsâme b. Zeyd'den naklen haber verdi. Üsâ-me söyle demis : Resûlüllah (Sallatlahü A Ieyhi ve Sellem):
«Taun azab alâmetidir. Allah (Azze ve Celle) onunla kullarindan bâzi kimseleri imtihan eder. Onu isittiniz mi, bulundugu yere girmeyin. Bir yerde zuhur eder de, siz de orada bulunursaniz ondan kaçmayin (»buyurdular.
Bu hadîs Ka'nebî'nindir. Kuteybe'ninki de onun gibidir.

94- (...) Bize Muhammed b. Abdillah b. Nümeyr de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süfyân, Muhammed b. Münkedir'den, o da Âmir b. Sa'd'dan, o da Üsâme'den naklen rivayet etti. Söyle demis: Resûlüllah (Salîalîahü Aleyhi ve Sellem):
«Muhakkak kI bu taun sizden öncekilere yahut Benî Israil'e musallat kilinmis bir azabdir. Bir yerde zuhur ederse, siz ondan kaçmak için oradan çikmayin. O bir yerde bulunuyorsa, oraya da girmeyin!» buyurdular.

95- (...) Bana Muhammed b. Hatim rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muhammed b. Bekr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize tbni Cüreyc haber verdi. (Dedi ki) : Bana Amr b. Dinar haber verdi. Ona da Âmir b. Sa'd haber vermis ki: Bir adam Sa*d b. Ebî Vakkas'a taunu sormus da Üsâme h. Zeyd: Onu sana ben haber vereyim. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«O Allah'in Benî Israil'den bir taifeye yahut sîzden önce geçen bâzi insanlara gönderdigi bir azab yahut riczdir. Bir yerde onu isittiniz mî oraya onun üzerine girmeyin! Bir yerde sîzin üzerinize girerse, ondan kaçarak oradan çikmayin!» buyurdular, demis.

(...) Bize Ebu'r-Rabi1 Süleyman b. Dâvud ile Kuteybe b. Saîd de rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Hammâd (Bu zât Zeyd'dir.) rivayet etti. H.
Bize Ebû Bekr b. EM Seybe dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süf-yân b. Uyeyne rivayet etti.
Her iki râvi Amr b. Dinar'dan, Ibni Cüreyc'in isnadi ile onun hadîsi gibi rivayette bulunmuslardir.

96- (...) Bana Ebut'-TahIr Ahmed b. Amr ile Harmele b. Yahya rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize îbni Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bana Yûnus, Ibni Sihab'dan naklen haber verdi. (Demis ki) : Bana Âmir b. Sa'd, Üsâme b. Zeyd'den, o da Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellemyden naklen haber verdi ki, söyle buyurmuslar:
«Süphesiz bu agri veya hastalik bir azabdir. Onunla sîzden önceki bâzi ümmetler azab olunmuslar; ondan sonra yeryüzünde kalmistir. Bâzan gider, bâzan gelir. Her kim onun bir yerde zuhur ettigini isitirse sakin onun üzerine gitmesin. Ve her kim onun zuhur ettigi yerde bulunursa, sakin ondan kaçmak içirt kendisini oradan çikarmasin!» buyurmuslar.

(...) Bize bu hadîsi Ebû Kâmil El-Cahderî de rivayet etti. (Dedi ki) : BIze Abdü'l-Vâhid (yâni Ibni Ziyâd) rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ma'-mer, Zührî'den Yûiius'un isnadi ile onun hadîsi gibi rivayette bulundu.

97- (...) Bize Muhammed b. Müsennâ rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibni Ebî Âdiy, Su'be'den, o da Habîb'den naklen rivayet etti. (Demis kI) : Medine'de idik, kulagima geldi ki, Kûfe'de taun zuhur etmis. Bunun üzerine bana Atâ' b. Yesar île baskalari sunu söylediler :
— Süphesiz ki Resûlüllah (Sallallohü Aleyhi ve Sellem):
«BIr yerde bulundun da, orada taun zuhur etti mi, artik oradan çikma! Onun bir yerde oldugunu duydun mu, oraya da girme!» buyurdular. Ben:
— (Bu hadîs) Kimden? dedim.
— Âmir b. Sa'd'dan! Onu rivayet ediyor, dediler. Habîh demis ki: Bunun üzerine Âmire geldim, fakat: Evde yoktur, dediler. Derken kardesi Ibrahim b. Sa'd'a rastlayarak ona sordum. O sunu söyledi:
— Ben Üsâme'yi Sa'd'a rivayet ederken gördüm. Söyle dedi: Ben Kesûlüllah (Sallatinhü Aleyhi ve Sellem) 'i:
«Süphesiz ki bu agri bîr ricz veya bir azab yahut bir azabin kaltnti-stdir. Onunla sizden önce geçen bîr takim insanlar azâb olunmuslardir. O bir yerde zuhur eder de, siz de orada bulunursaniz, o yerden çikmayin! Onun bir yerde zuhur ettigini duyarsaniz oraya 6a girmeyin!» buyururken isittim.
Habib demis ki: Bunun üzerine Ibrahim'e : Üsâme'nin Sa'd'a rivayet ettigini, onun da inkârda bulunmadigini sen mi isittin? dedim:
— Evet! cevâbim verdi...

(...) Bize bu hadîsi Ubeydullah b. Muâz dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be bu isnadla rivayet etti. Su kadar var ki o, hadîsin basindaki Ata' b. Yesar kissasini anmadi.

(...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seyhe de rivayet etti. (Dedi ki): Bize Veki' Süfyân'dan, o da Habîb'den, o da Ibrahim b. Sa'd'dan, o da Sa'd b. Mâlik ile Huzeyme b. Sabit ve Üsâme b. Zeyd'den naklen rivayet etti. (Demisler ki): Resûlüllah (SaHallahü Aleyhi ve Sellem) söyle buyurdu... Râvi Su'be'nin hadîsi mânâsinda rivayette bulunmustur.

(...) Bize Osman b. Ebî Seybe ile tshâk b. Ibrahim ikisi birden Ce-rîr'den, o da A'mes'den, o da Habîb'den, o da Ibrahim b. Sa'd b. Ebî Vak-kâs'dan naklen rivayet ettiler. Ibrahim söyle demis : Üsâme b. Zeyd ile Sa'd oturmus konusuyorlardi. Resûlüllah (SaHallahü Aleyhi ve Sellem) söyle buyurdu: ... dediler.
Râvi yukarkilerin hadîsi gibi rivayette bulunmustur.

(...) Bana bu hadîsi Vehb b. Bakiyye dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hâlid (yâni Tahhân) Seybânî'den, o da Habîb b. Ebî Sâbit'ten, o da ibrahim b. Sa'd b. Mâlik/den, o da babasindan, o tla Peygamber (SaltaUahü Aleyhi ve Sellem)'den naklen yukarkilerin hadîsi gibi haber verdi.
Bu hadîsi Buhârî «Kitâbü'l-Enbiya»'da tahrîc etmistir. Taun : Vücûdun dirsek, koltuk, el ve parmak gibi yerlerinde çikan ve siddetli agrilara, siskinliklere sebep olan yaralardir. Yaranin etrafi siyah, yesil veya menekse rengi olur. Hastada kalb çarpintisi ve kusmak gibi araz görünür.
Veba : Bâzilarina göre taundur. Muhakkak ulemâya göre ise yeryüzünün bir tarafinda mûtadin hilâfina zuhur eden pek çok insanlarin yakalandigi bir hastaliktir. Baska zamanlarda hastaliklar muhtelif oldugu halde vebada yalniz bir nevi olur. Bu zevata göre taunla veba arasinda umum ve husus mutlak vardir. Her taun vebadir. Fakat her veba taun degildir. Bu hadîslerde taunun Benî Israil 'e azâb olarak gönderildigi bildirilmektedir. Müslümanlar için ise rahmetdir. Nevevî : <Tâun bu ümmet Için bir rahmet ve sehâdettir. Buhari ile Müslim 'in rivayet ettikleri bir hadîs de :

«Taundan öien sehiddir...» denildigi gibi, baska bir hadîste de :
«Taun bir azâb idi. Allah onu dilediginin üzerine gönderirdi. Nihayet onu mü'minlere rahmet yapti. Eger bir kul tauna tutulur da bulundugu yer* de sabrederek bekler, Allah'in takdirinden baska kendisine bir sey isabet etmiyecegini bilirse, o kimseye sehîd ecri kadar sevab verilir.» buyurul-mustur...» diyor.
Hadîs-i serifteki riczden murad da azabdir. Râvi ricz mi, yoksa azab mi denildiginde ve keza Benî Israil 'e mi, yoksa sizden öncekilere mi buyuruldugunda sekketmistir.
Bu rivayetlerde taun hastaligi zuhur eden yere girmek ve taundan kaçmak için o yerden çikmak yasak edilmektedir. Kaçmak için degil de arizî bir sebeple o yerden çikmakta beis yoktur. Cumhur ulemânin kavli budur. Hattâ Hz. Aise (RadiyaIlahü anhâ);
«Taundan kaçmak, harbden kaçmak gibidir.» demistir. Ulemâdan bâzilari taun hastaligi bulunan yere girmeyi ve ondan kaçmak için o yerden çikmayi caiz görmüslerdir. Bu kavil Hz. Ömer 'le, Ebû Mûsa'1-Es'ârî, Mesrûk ve Esved b. Hilâl 'den rivayet olunmustur. Hattâ Amr b. Âs'm : «Bu azabdan geçitlere, vadilere ve dag tepelerine kaçin!» dedigi rivayet olunur. Bunlar hadîsteki nehyi te'vil ederek: «Resûlüllah (SaUaîiahü Aleyhi ve Sellem) tâunlu beldeye girip çikmayi mukadder olmayan bir sey basa gelir korkusuyla yasak etmemistir. Lâkin fitne çikmasin, halk o yere gelen kimsenin helakini gelisine, kaçanin selâmetini de kaçisma baglamasin diye nehiy buyurmustur...» derler.
Nevevî diyor ki: «Sahîh olan yukarda arzetigimiz gibi taun zuhur eden yere girmenin ve taundan kaçmak için o yerden çikmanin men edilmesidir. Çünkü sahîh hadîslerin zahiri bunu gösterir.»
Taundan kaçmak için degil de, herhangi bir is veya mesguliyetle o yerden disari çikmak bütün ulemâya göre caizdir.
«Sizi ancak ondan kaçmak çikarir...» diye terceme ettigimiz cümlesi bâzi nüshalarda merfu' bâzilarinda mensub olarak rivayet edilmistir. Fakat gerek ibare gerekse mânâ itibariyle ikisi de müs-kildir. Kaadî Iyâz : «Bu rivayet lisan âlimlerine göre zayiftir, mânâyi bozmaktadir. Çünkü zahirine göre herhangi bir sebeple tâunlu yerden çikmak memnu, yalniz taundan kaçmak için çikmak memnu degildir, mânâsina gelir ki, bu da maksadin tam ziddidir.» diyor.
Ulemâdan bir cemâat bu cümledeki «illâ»nin râvi tarafindan yanlislikla getirildigini söylemislerdir. Hadîsin dogru sekli sair rivayetlerde oldugu gibi, onu hazfederek okumaktir.
Hadîs-i serîf zararli seylerden ve onlarin sebeplerinden korunmaya, âfet ve musibet zamaninda Allah'in kazasina teslimiyet göstermeye tesvik etmektedir.

93- (2219) Bize Yahya b. Yahya Et-Temîmî rivayet etti. (Dedi ki) : Mâlik'e, Ihni Sihâb'daii dinledigim, onun da Abdü'l-Hamîd b. Abdirrah-man b. Zeyd b. Hattab'dan, onun da Abdullah b. Abdillah b. Haris b. Nev-fel'den, onun da Abdullah b. Abbas'dan naklen rivayet ettigi su hadisi okudum. Ömer b. Hattâb Sam'a gitmek üzere yola çikmis. Serg denilen yere vardiginda onu ecnadiilar (yâni) Ebû Ubeyde b. Cerrah ve arkadaslari karsilayarak Sam'da veba zuhur ettigini kendisine haber vermisler.
Ibnü Abbas demis ki: Bunun üzerine Ömer : Bana iîk muhacirleri çagir! dedi. Ben de oniari çagirdim, kendileriyle istisarede bulundu. Ve Sam'da veba zuhur ettigini onlara haber verdi. Derken ihtilâfa düstüler. Bâzilari: Sen bir is için yoIa çiktin, biz ondan dönmeni niünâsib görmüyoruz, dediler. Bâzilari da : Senin beraberinde olanlar insanlarin bakiy-yesi ve ResûlÜllah (Sallallahü Aleyhi ve Seilem)'in ashabidir. Onlari bu vebanin üzerine götürmeni münasib görmüyoruz, dediler. Ömer (onlara) : Yanimdan -Lalkin! dedi.
— Bana ensâri çagir! dedi. Onlari da çagirdim ve kendileriyle istisare etti. Fakat onlar da muhacirlerin yolunu tuttular ve onlar gibi ihtilâf ettiler. Ömer (onlara da) : Yanimdan kalkin! dedi. Sonra :
— Bana Fetih muhacirlerinden buruda Ulunan Kureys ihtiyarlarini çagir! dedi. Onlari da çagirdim. Ama onun yaninda iki kisi bile ihtilafa düsmedi. Ve :
— Biz insanlari geri döndürmeni, onlari bu vebanin üzerine götür-meraeni münasib görüyoruz, dediler. Bunun üzerine Ömer cemaata seslendi :

— Ben sabahleyin hayvanin sirtindaydim. Siz de binin! Ebû Ubeyde b. Cerrah :
— Allah'in kaderinden kaçmak için mi? dedi. Ömer :
— Bunu senden baskasi söylemeliydi yâ Ebâ Ubeyde! dedi. (Ömer ona karss gelmekten çekinirdi.) Evet, Allah'in kaderinden, Allah'in kaderine kaçiyoruz. Ne buyurursun. Senin develerin olsa da iki tarafli bir vadiye inseler, taraflarin biri verimli, digeri çorak olsa. verimli yerde ot-latsan Allah'in kaderiyle otlatmis, çorak yerde otlatsan da Allah'in kaderiyse otlatmis olmaz miydin? dedi. Az sonra Abdurrahman b. Avf geldi. Bir hacetine gitmisti. Ve :
— Bu hususta bende bilgi var. Ben Resûiüüah (SaUallahü Aleyhi ve SeHemyi:
«Bir yerde taun oldugunu isitirseniz, o yere gitmeyin! Bir yerde zuhur eder, sîz de orada buiunursamz, ondan kaçmak için o yerden çrlcmaytntz!» buyururken isittim, dedi.
Ibni Aî:bâs : «Bunun üzerine Ömer b. Hattâb Allah'a hani d etti. Sonra oradan gitti.» demis.

99- (...) Bize Ishâk b. Ibrahim Ile Muhammed b. Râfi' ve Abd b. Humeyd de rivayet ettiler. Ibni Râfi': Haddesenâ; ötekiler Ahberanâ tâbirlerini kullandilar. (Dediler ki) : Bize Abdürrezzak haber verdi. (Dedi ki) : Bize Ma'mer bu isnadla Mâlik'in hadisi gibi haber verdi. Ma'mcr'in hadisinde su ziyâde vardir : (Dedi ki) : Ona sunu da söyledi :
— Ne buyurursun! Verimli yeri birakip çorak yeri otlatsa } unu onun beceriksizligine verir miydin?
— Evet! cevâbini verdi.
— O halde yürü, dedi. Ve yürüdü, nihayet Medine'ye geldi de :
— Mahal yahut menzil insaallah burasidir, dedi.»

(...) Bana bu hadîsi Ebu't-Tâhir ile Harmele b. Yahya dahî rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ibni Vehb haber verdi. (Dedi ki). Bana Yûnus, ibni Sihâb'dan bu isnadla haber verdi. Yalniz o: «Gerçekten onu Abdullah b. Haris rivayet etmis.» demis. «Abdullah b. Abdillah» dememistir.

100- (...) Bize Yahya b. Yahya da rivayet etti. (Dedi ki) : MâUke Ibni Sihâb'dan dinledigim, onun da Abdullah b. Âmir b. Rabîa'dan naklen rivayet ettigi su hadîsi okudum. Ömer Sam'a gitmek üzere yola çikmis. Serg denilen yere geldigi vakit Sam'da veba zuhur ettigini duymus. Bunun üzerine ona Abdurrahman b, Avf, Resûlüllah (Sallaîlah'û Aleyhi ve SeItem)'m :
«Bir yerde veba zuhur ettigini isittiniz mi, onun üzerine gitmeyin. Bir yerde veba zuhur eder, siz de orada bulunursaniz, ondan kaçmak için o yerden çikmayin!» buyurdugunu haber vermis. Ömer b. Hattnb da Serg'-dan geri dönmüs.
Ibni Sihâb'dan, o da Salim b. AbdiIIah'dan naklen rivayet olunduguna göre Ömer orduyu ancak Abdurrahman b. Avf'iii hadîsinden dolayi döndürmüstür.
Bu hadîsi Buhârî ile Nesâî «Kitahu't-Ttb»'da; Ebû Dâvud «Cenâiz» bahsinde tahric etmislerdir.
Hz. Ömer'in Sam seyahati bir rivayette Hicretin 011 yedinci, diger rivayete göre on sekizinci yilindadir. Bundan maksadi halkin umumî ahvâHni ve âmirlerle memurlari teftis idi. Bundan önce on alti tarihinde Hz. Ebû Ubeyde Beyt-i Makdis'i muhasara ettigi vakit de teftise çikmis, Kudüslüler sulhu onunla yapacaklarini söylemislerdi.
Serg: Sam'm Hicaz'a giden yolu üzerinde bir köydür. Hz. Ebû Ubeyde 'nin fethettigi bir kasaba oldugunu söyleyenler de vardir. Medîne'ye on üç konak mesafededir. Tebûk yakinlarinda oldugu söylenir. Hadîsin Buhâri rivayetinde Ehlü'LEcnâd yerine Ümerâü'l-Ecnâd denilmistir. Su halde ordu kumandanlari mânâsina gelen bu terkibden murad Ebû Ubeyde b. Cerrah ile arkadaslari Hâlid b. Velîd'e, Yezid b. Ebi Süfyan, Surah bil b. Hasene ve Amr b. Âs 'dir.
Hz. Ebû Bekr memleketi bu zevat arasinda taksim etmis. Harb islerini Hz. Hâ1id'e vermisti. Biâhere Ömer (Radiyailahu anh) bu isi ondan alarak Hz. Ebû Ubeyde'ye tevdî etmistir. Kitabimizdaki Ecnâd tâbirinden murâd Sâm'in bes nâhiyesidir. Bunlar Filistin, Ürdün, H u m s , Kinnisrin ve Dimesk 'dir.

Serg'da Hz. Ömer'e haber verilen veba. Amvas Taunu nâmiyle ma'rufdur. Islâm'da zuhur eden ilk taun budur. Bu taundan Sam'da otuz bin kisinin telef oldugu rivayet edilir.
Hadîsteki ilk muhacirlerden murad iki kibleye karsi namaz kilanlardir. Bunlar kiblenin Mescid-i Aksa oldugu devre yetismis, sonra Kabe'ye çevrildigini de görmüs insanlardir. Fetih Muhacirleri ile ya Mekke fethedildigi sene Medine'ye hicret edenler, yahut o yil müsliman olanlar kastedilmistir. Bundan murad; Mekke 'nin fethinden sonra hicret edenler de olabilir. Gerçi fetihden .sonra hicretin hükmü kalmamissa da seklen Mekke 'den ayrilip, Medine ve göçmek de bir hicrettir.
Görülüyor ki Hz. Ömer istisare için çagirdiklarim fazilet ve rütbelerine göre siraya koymustur. Istisare neticesinde geri dönmeyi teklif edenler çok oldugu ve teklifleri ihtiyata daha muvafik bulundugu için kabul etmistir. Zâten kendi içtihadi da bu idi. Hz. Abdurrahman'in hadîsini isitince Allah'a hamd-ü .senada bulunmasi, içtihadi hadis-i serife uydugu içindir.
Nevevî diyor ki : «Müs1im'in Hz. Ömer ancak ve ancak Abdurrahman 'in hadîsinden dolayi geri dönmüstür. Sözüne gelince : ihtimal ki Salim, Hz. Ö m e r 'in daha önceden geri dönmek azminde oldugunu duymamistir. Bu sözden Hz. Ömer ancak Abdurrahman'in hadîsini dinledikten sonra döndü mânâsi da kastedilmis olabilir.»
Hz. Ömer 'in Ebû Ubeyde 'ye verdigi cevâbin iki veçhe ihtimâli vardir. Birinci veçhe göre : «Bu sözü senden baskasi söyleseydi yâ Ebâ Uheyde, onu te'dîb ederdim. Çünkü ekseriyetin bana uydugu ic-tihadî bir meselede bana itiraz ediyorsun.» demektir. Ikinci veçhe göre : Bu sözü senden baskasi söyleseydi sasmazdim, ama bunca ilim ve fazilet sahibi oldugun halde senin söylemis olmana sasarim, manasinadir. Hz. Ömer bundan sonra Ebû Ubeyde 'ye sahih oldugunda kimsenin süphe edemiyecegi kiyasi-celî delili ile cevap vermistir. Bu cevâbin mânâsi geri dönmek mukadderi degistirir demek degildir. Ondan maksat Allah'in ihtiyatla emrettigini, helak sebeplerinden kaçinmak lâzim geldigini göstermektedir. Yoksa her sey Allah'in kaza ve kaderiyle olur.
Ömer (Radiyallahu anh) : «Allah beni bu insanlarin hasina getirmistir. Binâenaleyh onlar hakkinda ihtiyatli hareket etmem gerekir. Ihtiyati birakirsam acze nispet edilir. Ve cezaya müstehak olurum.» demek istemistir. Hâsili Hz. Ömer her seyin Allah'in takdiri ile oldugunu, bunda dönmenin ve dönmemenin de dahil bulundugunu, bununla beraber ihtiyata riayet gerektigini anlatmak istemistir.

Hadis- i Serif'ten Çikarilan Hükümler

1- Hükümdar ahâlînin ahvâlini görmek, zulüm varsa gidermek, sikintida olanlarin basim çözmek, fesat çikaranlari te'dib vesaire için bizzat ülkesini gezip dolasabilir.
2- Ahâlinin devlet reisini ve diger büyükleri karsilamaya çikmasi ve memleketlerinde, iyi kötü olup bitenleri onlara haber vermesi mes. rudur.
3- Yeni yeni meydana gelen hâdiselerde ilim ve fikir adamlari ile müsaverede bulunmak müstehabdir.
4- Herkese derece ve mertebesine göre muamelede bulunmak gerekir.
5- Ahkam hususunda oldugu gibi. har hakkinda da ictihad caizdir.
6- Haber-i Vâhid makbuldür.
7- Kiyas yapmak sahih ve onunla amel caizdir.
8- ÂIimin kendisine sorulmayan bir seyi söylemesi caizdir.
9- Helake sebep olacak seylerden kannmak gerekir.
10- Tâunlu ynre girmek ve ondan kaçmak için o yerden çikmak memnudur.

33 – Hastalik Bulasmasi, Tese'üm, Hame, Safer, Yildiz Batmasi ve Gul Olmadigi Hasta Develerin Sahibi Saglam Develerin Sahibi Üzerine Deve Getirmeyecegi Babi

101- (2220) Bana Ebu't-Tâhir Ile Harmele b. Yahya rivayet ettiler. Lâfiz Ebu't-TAhir'indir. (Dediler ki) : Bize Ibni Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bana Yûnus haber verdi.

Ibni Sihab dedi ki : Bana da Ebû Seleme h. Abdirrahman Ebû Hü-reyre'den naklen rivayet etti ki: ResûiüIlab (Sallallahü Aleyhi ve Selle m}'.
«Hastalik bulasmasi, karin kurdu ve baykus yoktur.» buyurdugu vakit bir bedevi:
— Yâ Resûîallah! O haîde develere ne oluyor ki, kumda geyik gibi oluyorlar da, uyuzlu deve gelip aralarina geliyor ve hepsine uyuz bulastiriyor, demis. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seliem) ;
«Ya birinciye kim bulastirdi?» buyurmuslar.

102- (...) Bana Muhammed b. Hatim ile Hasen El-Hulvânî de rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ya'kub (bu zat Ibni Ibrahim b. Sa'd'dir.) rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam Sâlih'deii, o da îbni Sihâb'dan naklen rivayet etti. (Demis ki) : Bana Ebû Seleme b. Abdirrahman ve baskasi haber -verdi ki : Ebû Hüreyre söyle demis : Gerçekten Resûiüllah ' SaitaUdh'i Aleyhi ve SeUem):
«Hastalik bulasmasi, tese'üm, karin kurdu ve baykus yoktur.» buyurdular. Bunun üzerine bedevinin biri :
— Yâ Resûlaîlah!.. dedi.
Kavi Yûnus'un hadisi gibi rivayette bulunmustur.

103- (...) Bana Abdullah b. Abdirrahman Ed-Dârimî de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebu'l-Yeman, Suayb'dan, o ila Zühri'deu nakien haber verdi. (Demis ki) : Bana Sinan b. Ebî Sinan Ed-Düelî haber verdi ki: Ebû Hüreyre söyle demis: Peygamber (Sallaliahü A leyhi ve Sellem)
«Hastalik bulasmasi yoktur.» buyurdu. Bunun üzerine bir AraVînin biri ayaga kalkti...
Râvi Yûnus ile Salih'in hadîsleri gibi anlatmistir. Bir de Suayb'dan, o da Zührî'den naklen rivayet olunmustur. Zührî demis ki ; Bana Sâî'b b. Yezîd b. Uht-i Nemir rivayet etti ki: Peygamber (Sallailahü Aleyhi ve Sellem):
«Hastalik bulasmasi, karin kurdu ve baykus yoktur.» buyurmuslar.

104- (2221) Bana Efcu't-Tâhir ile Harmele rivayet ettiler. Lâfizda birbirlerine yakindirlar. (Dediler ki) : Bize Ibni Vehb haber verdi, (Dedi ki) : Bana Yûnus Ibni Sihab'dan naklen haber verdi. Ona da Ebû Seleme b. Abdirrahman b. Avf rivayet etmis ki: Resûlülîah (Sallailahü Aleyhi ve Sellem):
«Hastalik bulasmasi yoktur.» buyurmus ve yine rivayet etmis ki : Re-•îûlüîiah (Sallailahü Aleyhi ve Sellem):
«Hasta develerin sahibi saglam develerin sahibi üzerine deve getirmez.» buyurmuslar.
Ebû Seleme demis ki : Ebû Hüreyre bunlarin ikisini de Resûlülîah
(Sallaîlahü Aleyhi ve Sellem)'dan rivayet ediyordu. Bir zaman sonra Ehû Hüreyre :
«Hastalik bulasmasi yoktur.» sözünden sustu da :
«Hasta develerin sahibi, saglam develerin sahibi üzerine deve getirmez.» sözü üzerinde durdu. Bunun üzerine Haris h. Ehî Zübab (Bu zât Ebû Hüreyre'nin amcasi ogludur. Sunu söyledi) : Ben seni isitiyordum. Yâ Ebâ Hüreyre! Bize bu hadîsle birlikte baska bir hadis daha rivayet ediyordun, ondan sustun, diyordun ki : ResûlüIIah (Sallaîlahü Aleyhi ve Selle m):
«Hastalik bulasmasi yoktur.» buyurdu.
Ama Ebû Hüreyre bunu bilmekten imtina etti. Ve : «Hasta develerin sahibi, saglam develerin sahibi üzerine deve getirmez.» dedi. Hâris'in bu husustaki görüsünü de kabul etmedi. Nihayet Ebû Hüreyre kizdi ve Ha-hesçe mirildandi. Müteakiben Haris':
— Biliyor musun ne dedim? diye sordu. Haris :
— Hayir! dedi. Ebû Hüreyre :
— Imtina ettim, dedi.
Ebû Seleme: Ömrüme yemin olsun Ebû Hüreyre hize Resûîüllah (Sallaîlahü Aleyhi ve Sellem) :
«Hasfahk bulasmasr yoktur.» buyurdugunu rivayet ediyordu. Bilmiyorum Ebû Hüreyre mi unuttu, yoksa iki sözden biri digerini nesh mi etti? demis.

105- (...) Bana Muhammcd b. Hatim ile Hasen El-Hulvânî ve Abd b. Humeyd rivayet ettiler. Abd : Haddesenî; ötekiler: Haddesenâ tâbirlerini kullandilar. (Dediler ki) : Bize Ya'kub (yâni Ibni Ibrahim b. Sa'd) rivayet etti. (Dedi ki) : Bana baham Salih'den, o da Ibni Sihab'dan naklen rivayet etti. (Demis ki) : Bana Ebû Seleme b. Abdirrahman haber verdi ki : Ebû Hüreyre'yi rivayet ederken dinlemis. Resûîüllah (Sallaîlahü Aleyhi ve Selle m):
«Hastalik bulasmasi yoktur.» buyurmus, bununla beraber Yûnus'un hadîsi gibi : «Hasta develerin sahihi, saglam develerin sahihi Üzerine deve getirmez." diye rivayet ediyormus.

(...) Bize bu hadîsi Abdullah b. Abdirrahman Ed-Dârimî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebu'I-Yeman haber verdi. (Dedi ki) : Bize Suayi), Züh-ri'deii bu isnadla bu hadîsin benzerini rivayet etti.

106- (2220) Bize Yahya b. Eyyûb ile Kuteybe ve Ibni Hucr rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ismail (yâni Ibni Cafer) Alâ'dan, o da babasindan, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti ki : Kesûlüllah (Sallallahü A leyhi ve Sellem);
«Hastalik bulasmasi, baykus, yildiz batmasi ve kar n kurdu yoktur.» buyurmuslar.

107- (2222) Bize Ahmed b. Yûnus rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Zü-heyr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebü'z-ZÜbeyr, CâHr'den rivayet etti. H.
Bize Yahya b. Yahya da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Hayseme, Ebii'z-Zübeyr'den, o da Câbir'den naklen haber verdi. Câhîr stiyle demis : Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem'1:
«Hastalik bulasmasi, tese'üm, ve gûl yoktur.» buyurdular.

108- (...) Bana Abdullah b. Hâsim b. Hayvan da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Behz rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yezîd (bu zat Tüsterî'dir.) rivayet etti. Söyle demis: Resûlüllah (Satlallahü Aleyhi ve SeJlein):
«Hastalik bulasmasi, gûi ve karin kurdu yoktur.» buyurdular.

109- (...) Bana Muhammed b. Hatim de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ravh b. Ubâde rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibni Cüreyc rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Elni'z-Zübeyr haber verdi. Kendisi Câbir b. Abdülah'i söyle derken isitmis: Ben Peygamber (Sallallahu Aleyhi ve Sellsmyi:
«Hastalik bulasmasi, karin kurdu ve gûl yoktur.» buyururken Isittim.
Râvi diyor ki: Ebu'z-Züheyr'i dinledim. Câbir'in kendilerine «Karin kurdu yoktur.» sözünü tefsir ettigini anlatiyordu. Ebu'z-Zübeyr dedi ki : «Safer karin demektir.» Bunun üzerine CâbIr'e :
— Bu nasil sey? dediler. Câbir :
— Karin kurtlari oldugu söyleniyordu, dedi. Ama gulu tefsir etmedi. Ebu'z-Zübeyr : «Su renkten renge giren gûl» dedi.
Bu rivayetlerin bâzilarini Buhârî iîe Tirmizî «Kitâbü't-Tibn'da; Nesai «Cenâiz» bahsinde tahrîc etmislerdir.
Adva : Hastalik bulasmasi demektir. Görülüyor ki Hz. Ebû Hüreyre bir müddel «Hastalik bulasmasi yoktur.» cümlesini hadis diye rivayet etmis, sonra bundan vaz geçmis. Sâdece «Hasta develerin sahibi saglam develerin sahibi üzerine deve getirmez.» cümlesini rivayet etmistir. Hattâ kendisine müracaat edildigi halde bu cümlenin hadisten oldugunu itiraf edememistir- Onun için de hadîsin râvilerinden Ebû Seleme : «Bilmiyorum, Ebû Hüreyre mi unuttu, yoksa iki kavilden bIrI digerini nesh mI eîti?» demistir. Ebû Seleme 'nin : «Onun bu hadîsten baska bir hadîs unuttugunu görmedim.» dedigi de rivayet olunur.
Ulemâ, bu iki sahih hadîsin aralarini bulmak vâcibdir, dememislerdir. Iki hadîsin aralari söyle bulunmustur :
. «Hastalik buiasrnass yoktur.» hadîsinden murad câhiliyet devrinden kalma itikadi yikmaktir. O devirde Araplar hastaligin Allah'in fiilî ile dc-gjl de, tabiati icabi bulastigina inanirlardi. Iste, hastalik bulasmasi yoktur, cümlesiyle bunlara cevap verilmis, her seyde oidugu gibi. hastaligin bulasmasinda da Allah'in fiili nazar-i

itibara alinacagina; o yaratmazsa mahlûkatin kendi kendine hiç bir sey yapamayacagina tenbih olunmustur. Ka adiIyâz'in beyânina göre ulemâ bu cümleden murad, onun söylenmesini veya itikad edilmesini yasaklamaktir. Bir takimlari cümlenin haber mânâsinda oldugunu söylemislerdir. Yâni hastalik tabiati icabi kendiliginden geçmez, demektir.

«Hasta develerin sahibi saglam develerin sahibi üzerine deve getiremez.» cümlesine gelince : Bundan murad da Allah'in fiil w- irâctesi ile hâsil olacak zarardan sakindirmaktir. Çünkü hasta develer saglamlarin aracina katildigi vakit, hastaligi saglamlarda da halk etmek Allah'in âdetidir. Cumhur ulemâya göre bu iki hadîsin aralari bu sekilde bulunmustur. Hz. Ebû Hüreyre 'nin:

«Hastalik bulasmasi yoktur.» hadîsini unutmasi hükme tesir etmez. Çünkü curnhûr ulemâya göre râvinin kendi rivayet ettigi bir hadîsi unutmasi, o hadîsin sihhatine dokunmaz. Bilâkis o hadîsle amel vâcib olur. Bir de ayni hadîsi Ebû Hüreyre 'den baska râviler rivayet etmislerdir.

Ulemâdan bâzilari hasta develer hadîsi; hastalik bulasmasi yoktur hadîsiyle neshedilmistir, demislerse de Neve vî bunun iki vecihle hata oldugunu söylemistir.

1- Nesh için hadîslerin tarihleri bilinmek ve nasihin mensuhdan sonra gelmesi sarttir. Burada böyle birsey bilinememektedir.

2- Nesh Iddiasi için iki hadisin aralarini bulmaya imkân olmamalidir. Halbuki burada Iki hadîsin arasi pekâlâ bulunmustur.

Safer Iki suretle te'vil edilmistir. Birinci te'vîle göre bundan murad Muharrem ayinin hürmetini Safer'e te'hir etmektir. Cahiliyet devrinde Araplar bunu yaparlar ve nesî* ismini verirlerdi. Mâlik ile Ebû Ubeyde'nin kavilleri budur. Ikinci te'vîle göre Safer karinda yasayan bir takim kurtlardir. Cahiliyet devri itikadlarindan biri de budur. Araplar karin boslugunda bir hayvanin yasadigina, insan aciktigi zaman o hayvanin heyecanlanip, çok defa sahibini Öldürdügüne inanirlardi. Hatta bunu uyuz hastaligindan daha bulasici sayarlardi. Nevevî'nin beyânina göre bu kelimenin sahîh tefsiri budur. Mutarrîf, Ibni Vehb, îbni Habib, Ebû Ubeyd ve diger birçok ulemânin kavilleri de budur. Maamafih Nevevî burada her iki tarafin kastedilmis olabilecegini söylemekte ve her iki saferin de bâtil ve asilsiz oldugunu bildirmektedir.

Hame dahî iki suretle te'vîl edilmistir. Birinci teVîle göre bundan murâd gece kuslarindan baykustur. Puhu kusu oldugunu söyleyenler de vardir. Eski Araplarca bir evin üzerine baykus konarsa bu ev sahibinin veyahut o aileden birinin yakinda ölecegini haber vermek demekti.

Imam Mâlik 'in tefsiri budur. Ikinci te'vîle göre cahiliyel devri Araplari ölen bir kimsenin kemiklerinin veya ruhunun uçan baykusa in-kilâb ettigine inanirlardi. Ekser ulemânin tefsiri budur. Nevevî bu iki tefsiri dahî vârid görmekte ve ikisinin de bâtil oldugunu bilmektedir. Resûlüllah (Saliallahü Aleyhi ve Sellem) bu gibi seylerin bâtil oldugunu bildirmistir. Bedevinin suâline de :

«O halde iik deveye hastaligi kim geçirdi ?»diyerek belâgatin en yüksek derecesinde bir cevap vermistir. Çünkü baska bir deveden geçmistir dese teselsül lâzim gelir. Teselsül bâtildir. Baska bîr sebeple geçmistir dese îzâhi gerekir. Birinci devede hastaligi kim îcâd etti ise? ikincisinde de o icâd etmistir derse matlub sabit olur. Çünkü hastaligi bütün develerde icâd eden Allah Teâlâ'dir.

Tiyera : Tese'üm yâni ugursuzluk yorumu demektir. Câhiliyet devri Araplari kuslarla ve geyiklerle tese'ümde bulunur, bu da onlari islerinden aîikordu. Seriat bunu iptal ederek yasaklamis, fayda celbinde veya zarar definde bunun hiç bir tesiri olmadigini haber vermistir.

Ncv' : Yildiz batmasidir. Araplar yagmurun yagmasini herhangi bir yildizin batmasina veya dogmasina baglarlar. «Filân yildizin batmasi bize yagmur getirdi.» derlerdi. Bu hususta namaz bahsinde izahat vermistik.

Gûl : Eski Araplarin itikadmca çesitli renk ve kiliklara girerek insanlara görünen ve onlari yollarindan sapitip helak eden bir nevi seytandir. Kirlarda yasar. Peygamber (Saliallahü Aleyhi ve Sellem) bunu da iptal etmistir. Cumhur ulemanin kavli budur. Bir takim ulemâya göre halisin mânâsi gulu inkâr demek degil, sâdece Araplarin itikadini iptaldir. Gûl yoktur.» cümlesinden murad : Gûl hiç kimseyi yolundan sapitamaz, lemektir.

34 – Tese'üm, Fal ve Kendisinde Ugursusuzluk Olan Sey Babi

110- (2223) Bize Abd b. Humcyd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abürrezzâk rivayet etti. (Dedi ki) :Bize Ma'mer, Zühri'den, o da Ubeydullah b. Abdillah b. Utbe'den naklen haher verdi ki : Ebû Hüreyrc söyle demis : Ben Peygamber (SaÜallahü Aleyhi ve Sellem) 'i :
«Tese'üm yoktur. Onun en hayirhsi faldir.» buyururken isittim.
— Yâ Resûlallah! Fal nedir? denildi.
«Bir hanginizin isirîigi güzel sözdür.» buyurdular.

(...) Bana Abdu'l-Melik b. Suayb b. Ley s dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebu'l-Yeman haber verdi. (Dedi ki) : Bize Suayb haber verdi. Her iki râvi Zührî'den bu isnadla bu hadîsin mislini rivayet etmislerdir.
Ükayl'in hadîsinde «Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'den» ibaresi vardir, «isittim» dememistir. Suayb'in hadîsinde Ise Ma'mer'in dedigi gibi «Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'den isittim» cümlesi vardir.

111- (2224) Bize Heddâb b. Hâlid rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hem-mam b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Katâde, Enes'den naklen rivayet etti ki: Nebiyyullah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Hastalik bulasmasi ve tese'üm yoktur. Ama fal güze! söz, iyi söz hosuma gider.» buyurmuslar.

112- (...) Bize bu hadîsi Muhammed b. Müsenna ile Ibni Bessar da rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Muhammed b. Câfer haber verdi. (Dedi ki) : Bize Su'be rivayet etti. (Dedi ki) : Ben Katâde'yi, Enes b. Mâlik'den, o da Peygamber (Sallatlahü Aleyhi ve Sellemi 'âvn naklen rivayet ederken dinledim :
«hastalik bulasmasi ve tese'üm yoktur. Ama fal hosuma gider.» buyurmuslar. Enes demis ki : Fal nedir? diye soruldu :
«Güzel sözdür.» buyurdular.

113- (2223) Bana Haccâc b. Sâir rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Mu-alla b. EseNI rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdü'I-Aziz b. Muhtar rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yahya b. Atik rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muhammed b. Sîrin Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti. Söyle demis : Resûlülîah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Hastali bulasmasi ve fese'üm yoktur. Ama güze! fali severim.» buyurdular.
114- (..... Bana Züheyr b. Harb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yezîd b- Harun rivâyet etti. (Dedi ki) : Bize Hisâm b. Hassan, Muhammed b. Sîrin'den, o da Ebû Hüreyre'den naklen haber verdi. Söyle demis : Resûlulllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) :
«Hastalik bulusmasi, baykus ve Jese'üm yoktur. Ama güze! fali severim.» buyurdular.
Bu rivayetleri Buhârî «Kitâbü't-Tib»'da tahric etmistir.
Az yukarda da görüldügü gibi tetayyur tese'üm yani ugursuzluga ve kötüye yormaga de lir. Esas itibariyle tese'üm söz, fiil veya görülen bir seyin kötüsü, sevilmeyeni mânâsina geiir. Arablar kuslari ve geyikleri ür-kütürler, hayvan sag tarafa giderse onunla tefaerrük eder, islerine güçlerine veya yollarin;, devam ederler, sol tarafa giderse yapacaklari seyden dönerler, tese'ümde > ani ugursuzluk yorumunda bulunurlardi. Bu suretle birçok zamanlar yapa -aklari islerden geri kalirlardi. Seriat bunu yikmis, men etmis, zarar ve/a fayda hususunda hiçbir tesiri olmadigini haber vermistir. Iste tese'üm yoktur hadîsinin mânâsi budur. Baska bir hadîste ;
«Tese'üm sirkdir.» Duyurulmustur. Yâni tese'ümün fayda veya zarar
verdigine inanmak sirktir, demektir. Çünkü eanitiyyet devri Arablari tese'ümün tesirine inanirlardi. Bu sirktir.
Fala gelince: Peyga fiber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) bunu iyi söz, güzel söz diye tefsir buyurmustur. Ulemânin beyânina göre fal hem sevindirici, hem üzücü hususata olabilirse de ekseriyetle sevinçte kullanilir. Tese'ümse sadece üzücü ve kötü hususatia olur. Yalniz mecazen bazi yerlerde sevinç mânâsinda kullanilir.

Resûiüllah (Saitaliahü Aleyhi ve Seltem) in fali sevmesi netice itibariyle Allah Teâlâ'dan bir hayir ve fâide ummayi gösterdigi içindir. Çünkü insan kuvvetli veya zayif bir sebepten dolayi Allah'tan bir fâide beklerse ümit cihetinde hatâ etmis bile olsa onun bu bekleyisi hayirdir. Fakat Allah'tan tamamiyle ümidini keserse bu kendisi için ser olur. Tese'ümde suizan ve belâyi beklemek vardir. Meselâ; bacasina baykus konan adam hanesinden birinin ölecegi zannina kapilir ve artik onu için için bekler durur. Falin misâli hastasi olan bir kimsenin disardan birinin : Ey salim sözünü isiterek hayra yormasi, insaallah bizim hasta da selâmete erer demesi yahut ihtiyaç sahibi birinin disardan bulan mânâsina gelen (Yâ Vâcid) sözünü isiterek hayra yormasi ve içinden, insaallah aradigini buluyorum, demesidir.
Tenbih : Buradaki faldan anlasilan yalniz budur. Yâni bir isi hayra yormaktir. Fal denilince zamanimizda her yerde âdet olan avuca bakmak, tasa bakmak, kahve fincanina bakmak veya bu isi sanat edinen falcilara müracaat ederek islerinin iyi gidip gitmeyecegine baktirmak gibi hurafeler fal degil, dogrudan dogruya kehânete dâhildir. BunJara inanmak da küfürdür. Bu bati] itikad bazi çevrelerde o kadar ragbet görmüstür ki : «Fala inanma! Fakat falsiz da kalma!» sözü darb-i mesel olmustur. Bu hususa din kardeslerimizin nazari dikkatlerini celbederiz.

115- (2225) Bize Abdullah Ii. Meslcme h. Ka'neb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Mâlik b. Enes rivayet etti. H.
Bize Yahya b. Yahya da rivayet etti. (Dedi ki) : Mâlike, Ibni Sihâb'-dain dinledigim, onun da Abdullah b. Ömer'in iki oglu Hamza ile Sâlim'den, onlarin da Abdullah b. Ömer'den naklen rivayet ettikleri su hadîsi okudum. ResûlüIlah (Salîailahü Aleyhi ve Seliem) :
«Ugursuzluk evde, kadinda ve attadir.» buyurmuslar.

116- (...) Bize Ehu't-Tâhir ile Harmele b. Yahya da rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ibni Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bana Yûnus IbuI Sihâb'dan, o da Abdullah b. Ömer'in iki oglu Hamza ile Sâlim'den, onlar da Abdullah b. Ömer'den naklen haber verdi ki : ResûlüIlah (Sailallahu Aleyhi ve Seliem):
«Hastalik bulasmasi ve tese'üm yoktur. Ugursuzluk ancak üç seydedir. Kadin, at ve evde!» buyurmuslar.

(...) Bize Ibni Ebî Ömer de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süfyân, Zührî'den, o da Peygamber (Salalilahü Aleyhi ve Sellem) 'den naklen rivayet etti. H.
Bize Yahya b. Yahya ile Amru'ii-Nâkid ve Züheyr b. Harb da Süf-yân'dan, o da Zührî'den, o da Sâlim'den, o da babasindan, o da Peygamber (Sailallahü Aleyhi ve Sellemyden naklen rivayet etti. H.
Bize Amru'n-Nâkid dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yâ'kub b. Ibrâhim b. Sa'd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam Sâlih'den, o da Ihni Sihab'dan, o da Abdullah b. Ömer'in iki oglu Salim ve Hamza'dan, onlar da Abdullah b. Ömer'den, o da Peygamber (Saliallahü Aleyhi ve Sellem) 'den naklen rivayet etti. H.
Bana Abdü'l-Melik b. Suayb b. Leys b. Sa'd dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bana babam dedemden rivayet etti. (Demis ki) : Bana Ukayl b. Hâ-lid rivayet etti. H.
Bize bu hadîsi Yahya b. Yahya da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Bisr b. Mufaddal, Abdurrahman b. Ishâk'dan naklen haber verdi. H.
Bana Abdullah b. Afcdirrahman Ed-Dârimî de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebu'l-Yeman haber verdi. (Dedi ki) : Bize Suayb haber verdi.
Bu râvilerin hepsi Zührî'den, o da Sâlim'den, o da bahasindan, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Seltem)'den ugursuzluk hakkinda Mâlik'in hadîsi gibi rivayette bulunmuslar, Yûnus b. Zeyd'den baska hiçbiri Iîrni Ömer hadîsinde hastalik bulasmasini ve tese'ümü anmamistir.

117- (...) Bize Ahmed b. Abdillah b. Hakem de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muhammed b. Cafer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be, Ömer b. Muhammed b. Zeyd'den rivayet etti. O da babasini Ibni Ömer'den, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'den naklen rivayet ederken dinlemis :
«Eger ugursuzluk nâmina dogru h\v sey varsa (bu) afda, kadin ve evdedir.» buyurmuslar.

(...) Bana Harun b. Abdillah da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ravh b. Ubâde rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be bu isnadla bu hadîsin mislini rivayet etti. Ama (Hak) kelimesini söylemedi.

118- (...) Bana Ebû Bekr b. Ishâk dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibni Ebî Meryem rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süleyman b. Bilâl haber verdi. (Dedi ki) ; Bana Utbe b. Müslim, Hamza b. Abdillah b. Ömer'den, o da babasindan, naklen rivayet etti ki : Resûlüllah (Sallallahü
A leyhi ve Sellem):
«Eger bîr seyde ugursuzluk varsa (bu) atda, mesken ve kadindadir.» buyurmuslar.

119- (2226) Bize Abdullah b. Mesleme b. Ka'neb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Mâlik Ebû Hâzim'den, o da Sehl b. Sa'd'dan naklen rivayet etti. Sehl söyle demis; Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) ugursuzlugu kas-tederek :
«Eger varsa kadinda, atta ve meskendedir» buyurdular.

(...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Fadl b. Dükeyn rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hisâm b. Sa'd Ebû Hâzim'den, o da Sehl b. Sa'd'dan, o da Peygamber {Sallallahü Aleyhi ve Sellem) den naklen bu hadîsin mislini rivayet etti.

120- (2227) Bize bu hadîsi Ishâk b. tbrâhim El-Hanzelî dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdullah b. Haris, Ibni Cüreyc'den naklen haber verdi. (Demis ki) : Bana Ebu'z-Zübeyr haber verdi. Kendisi Câbir'i Resûlüllah (Saliallahü Aleyhi ve Sellem)'den naklen haber verirken isitmis:
«Eger bir seyde (ugursuzluk) varsa (o da) hanede, hizmetçide ve attadir.» buyurmuslar.
Bu rivayetlerden îbni Ömer "hadîsini Buhari «Küâbü't-TIb»'da, Seh1 hadîsini «Cihad» ve «Siyer» bahsinde; ayni hadîsi Nesâî «Isrâtü'n-NisâVda tahrîc etmislerdir.
Ulemâ bu rivayetlerde bildirilen üç seyde ugursuzluk olup olmadiginda ihtilâf etmislerdir. Imam Mâlik ile bir cemaata göre rivayetlerden murad : Zahirî mânâlardir. Allah Teâlâ evi zarar veya ölüme sebep halkeder. Muayyen bir kadin ve at yahut hizmetçi de Allah'in kaza ve kaderiyle bazan helake sebep olabilir. Hadîsin mânâsi: Bazan bu üç seyde ugursuzluk hâsil olur, demektir. Hattâbî ile diger birçok ulemâ bu rivâyetlerdeki üç seyin memnu olan tese'ümden istisna edildigine kail olmuslardir. Yâni tese'üm yasaktir. Yalniz içinde oturmaktan hoslanmadigi ev, beraberce yasamaktan hoslanmadigi kadin veya hoslanmadigi at, hizmetçi gibi seyler olursa, bunlardan ayrilsin, demektir. Bâzilari: «Evin ugursuzlugu; darligi ve komsularinin kötülügünden ibarettir. Kadinin ugursuzlugu dogurmamasi, gevezeligi ve süpheli isler yapmasidir. Atin ugursuzlugu üzerinde harb edilememesi yahut fiatinin pahaliligi; hizmetçinin ugursuzlugu ise kötü ahlâkli olmasi, kendisine ismarlanan seylere kulak asmamasi gibi seylerdir.» demislerdir.
Aynî diyor ki: «Bu babda sahîh olan mânâ : Tese'ümün bütün nevileriyle nefiy ve iptal edilmesidir. Resûlüllah (Saliallahü Aleyhi ve Sellem) in: «Tese'üm yoktur.» buyurduktan sonra *. «Ugursuzluk üç seydedir.» buyurmasi câhiliyyet devrinin itikadini hikâyedir. Çünkü o devirde Arab-lar bu üç seyde ugursuzluk olduguna inanirlardi. Yoksa bu hadîs müslü-manlarm îtikadinca da bu üç seyde ugursuzluk vardir mânâsini ifâde etmeze
Bu rivayetlerin bâzisinda Resûlüllah (Salîallahii Aleyhi ve Sellem) 'in :
«Eger ugursuzluk nâmina bir sey varsa (bu) atta, kadinda ve evdedir.» buyurmus olmasi bizce bu babdaki ihtilâfa meydan vermeyecek kadar açiktir. Çünkü hadîsin mânâsi sudur : Eger ugursuzluk nâmina bir sey sabit olsaydi su üç seyde sabit olurdu. Lâkin ugursuzluk nâmina bir sey sabit olmamistir. Binâenaleyh bunlarda da ugursuzluk yoktur.
Hz. Âise'nin bu hadîsi isittigi vakit kizdigi ve üzerinden bir elbise parçasinin havaya uçtugu, diger bir parçasinin da yere düstügü rivayet olunur. Aise (Radiyallahü anha) yemin ederek sunlari söylemistir;

«Kur'ân'i Muhammed (SaHallahü A leyhi ve Sellem) Je indiren Allah'a yemin olsun ki, Resûlüllah (SallaUahu Aleyhi ve Sellem) bu sözleri asla söylememistir. O ancak câhiliyyet devri insanlarinin bunlardan tese'üm eder-diklerini söylemistir.»
Kaadî Iyâz'm beyânina göre bu babda ulemâdan bâzilari sunlari söylemistir : «Hadîslerde geçen bu kisimlar bir araya getirilirse üç 'nevi hâsil olur. Birincisi : Zarar kendisiyle hâsil olmayan ve âmmenin hâssanin âdetini de teskil etmeyen kisim ki buna iltifat edilmez. Seriat da buna kiymet vermeyi yasak etmistir. Bu tiyera yâni tese'ümdür. Ikincisi : Nadiren vuku bulan ve umumî zarara sebep olan kisimdir. Taun gibi. Onun bvlundugu yere gidilmez ve o yerden çikilmaz. Üçüncüsü hususîdir. Ev, at ve kadin gibi. Ki : Böylelerinden kaçmak mubahtir.»

35- Kehanetin ve Kahinlere Gitmenin Haram Kilinmasi Babi

121- (537) Bana Ebu't-Tâhir ile Harmele b. Yahya rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ibni Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bana Yûnus, Ibni Sihab'dan, o da Ebû Seleme b. Abdirrahman b. Avf'dan, o da Muâviye b. Hakem Es-Sülemî'den naklen haber verdi. Muâviye söyle demis : Ben :
— Yâ Resûlüllah! Bir takim seyleri biz câhiliyyet devrinde yapiyorduk, kâhinlere gidiyorduk, dedim.
«Artik kâhinlere gitmeyin!» buyurdu. Ben:
— Tese'ümde bulunuyorduk, dedim.
«Bu sizden birinizin nefsinde buldugu bir seydir. Sakin size mâni olmasin!» buyurdular.

(...) Bana Muhammed b. Râfi' de rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Huceyn (yâni Ibni Müsennâ) rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Leys Ukayl'den rivayet etti. H.
Bize Ishâk b. Ibrahim Ile Abd b. Humeyd de rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Abdürrezzâk haber verdi. (Dedi ki) : Bize Ma'mer haber verdi. H.
Bize Etû Bekr b. Ebî Seybe dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Sebâ-be b. Sevvâr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibni Ebî Zi'b rivayet etti. H.
Bana Muhammed b. Râfi' de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ishâk b. Isa haber verdi. (Dedi ki) : Bize Mâlik haber verdi. Bu râvilerin hepsi Zührî'den bu isnadla Yûnus'un hadîsi mânâsinda rivayette bulunmuslardir. Yalniz Mâlik kendi hadîsinde tsse'ümü zikretmistir. Ama onda kâhinler zikredilmemistir.

(...) Bize Muhammed b. Sabbâh ile Ebû Bekr b. Ebî Seybe dahî rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ismail (bu zât Ibni Uleyye'dir) Haccâc Es-Savvâfdan rivayet etti. H.
Bize Isliâk b. Ibrahim de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Isâ b. Yûnus haber verdi. (Dedi ki) : Bize Evzâî rivayet etti. Her iki râvi Yahya b. Ebî Kesîr'den, o da Hilâl b. Ebî Meymûne'den, o da Atâ' b. Yesar'dan, o da Muâviye b. Hakem Es-Sületnî'den. o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellemi'den naklen, Ztihrî'nin Ebû Seleme'den, onun da. Muâviye'den rivayet ettigi hadîs mânâsinda rivayette bulunmuslardir. Yahya b. Ebî Kesîr'in hadîsinde su ziyâde vardir : «Dedi ki: Ben bizden de bir takim adamlar var ki. hat çiziyorlar, dedim. Buyurdular ki : Peygamberlerden bir Peygamber hat çizerdi. Imdi kimin hatti onunkine uyarsa onun gibi olur.» '
Kâhin, gâibden haber verdigini iddia eden kisidir. Bu hususta kitabimizin namaz bahsinde söz geçmisti. Kaadî Iyâz'm beyânina göre Arablarda üç kisim kâhinlik vardi. Birinci kisim kâhinin cinlerden bir dostu olup gökyüzünden çaldigi haberleri ona verirdi. Bu kisim Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Seiîem)'in gönderilmesiyle bâtil olmustur. Ikinci kisim kâhine cInnî yeryüzünde olup bitenleri uzakta ve yakinda vuku bulan gizli seyleri haber verirdi. Nevevî : «Bu kismin mevcut olmasi ihtimalden uzak degildir.» diyor. Mu'tez i1e taifesi ile kelâm ulemâsindan bâzilari bu iki nevî kâhinligi kabul etmemis; muhalattan saymislardir. Nevevî: Bunda muhal sayacak ihtimalden uzak görecek birsey yoktur. Lâkin insanlar bu kâhinleri tasdik ve tekzîb ederler. Yasak olan onlari dinlemek ve tasdik etmektir.» diyor. Üçüncü kisim kâhinler müneccimlerdir. Bunlar yildizlara bakarak bir takim hükümler çikarmaya çalisirlar. Nevevî bu hususta sunlari söylemektedir : «Bu

nevîde Allah Teâlâ bazi kimselere bir gûna kuvvet halkeder. Lâkin burada yalan galibdir. Arraflik denilen fen de bunda dâhildir. Arraf : Hâdisâta.bir takim mukaddime ve sebeplerle istidlal eden ve hâdisâtm meydana gelecegini bunlarla bildigini iddia eden kimsedir...
Bu kisimlarin hepsine kehânet denilir. Ve seriat hepsinin yalan oldugunu meydana çikarmis, kâhinleri dinleyip, tasdik etmeyi yasak etmistir.» Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Settem) 'in Hz. Muâviye'ye': «Bu sizden birinizin nefsinde buldugu bir seydir. Sakin sîze mâni ol-masinl» diyerek verdigi cevâbin mânâsi: Âdete göre sizin içinize ugursuzluk diye bir sey siner. Ama siz buna bakmayin, niyet ettiginiz isten geri kalmayin, demektir.
Tenbih : Astronomi ve kozmografya gibi gökteki varliklardan bahseden ilimlerin kehânetle bir ilgisi yoktur.
Hat çizmekten murad reml'dir. Hat çizen Peygamberlerin kim oldugu ihtilaflidir.
Bazilari Danya1 , bir takimlari daIdris (Aleyhisselâm) oldugunu söylemislerdir.
«Kimin hatti onunkine uyarsa onun gibi olur.» cümlesinden murad:
Bazen onun hatjina isabet edilecegini haber vermektir. Yoksa onun hattina isabet ederse caiz olur demek degildir. Nitekim remi ve nücûm gibi bâzi fenler bâzi peygamberlere mucize olarak verilmis, sonra bunlar seriat tarafindan men edilmislerdir. Hadîsin bu kismi hakkinda namaz bahsinde izahat verilmisti.

122- (2228) Bize Ahd b. Humeyd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ab-dürrezzâk haber verdi. (Dedi ki) : Bize Ma'mer Zührî'den, o da Yahya b. Urve b. Züheyr'den, o da babasindan, o da ÂIse'den naklen haber verdi. Âise söyle demis : Ben :
— Yâ Resûlallah! Kâhinler bize bir sey söyler de onu hakikat bulurduk, dedim.
«Bu dogru olan sözdür, onu cinni kapar da velîsinin kulagina atar; ona yüz tane de yalan katar.» buyurdular.

123- (...) Bana Seleme b. Sebîb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ha-sen b. A'yen rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ma'kil (bu zât Ibni Ubeydil-lah'dir) Zührî'den rivayet etti. (Demis ki) : Bana Yahya b. Urve hafcer verdi ki: Urve'yi söyle derken isitmis : Âise sunu söyledi:
— Bir takim insanlar Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellemj'e kâhinleri sordular, Resûlüllah (Sallallahil Aleyhi ve Scllem) de onlara :
«Kâhinler bir sey degildirler.» cevâbim verdi.
— Yâ Resûlallah! Onlar hazan birsey söylüyorlar da hakikat çikiyor, dediler. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem);
«Bu söz cinlerdendir. Cinni onu kapar da velîsinin kulagina tavugun gidaklamasi gibi gidaklar. 8u suretle ona yüz yalandan daha fazlasin? karistirirlar.» buyurdular.

(...) Bana Ebu't-Tâhir de rivayet ttfti. (Dedi ki) : Bize Abdullah b. Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bana Muhammed b. Amr, Ibni Cüreyc'-den, o da Ibni Sihab'dan naklen bu isnadla Ma'kil'in Zührî'den rivayeti gibi haber verdi.

124- (2229) Bize Hasen b. Ali El-Hulvânî ile Abd b. Humeyd rivâyet ettiler. Hasen: Bize Ya'kub rivayet etti, dedi. Ya'kub (Demis ki) : Bize babam Sâlih'den, o da Ibni Sihab'dan naklen rivayet etti. (Demis ki) : Bana Ali b. Hüseyn rivayet etti ki: Abdullah b. Abbas sunlari söylemis: Bana Peygamber (Saîlaîlahü Aleyhi ve Sellem) 'in ashabindan ensar-dan bir zat haber verdi ki, kendileri bir gece Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellemyie birlikte otururlarken bir yildiz göçmüs ve ortalik aydinlanmis. Bunun üzerine Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seîlem) onlara:
«Böyle bir sey göçtügü vakit cahiliyye devrinde ne derdiniz?» diye sormus.
— Allah ve Resulü bilir. Biz bu gece büyük bir adam dogdu ve bu gece büyük bir adam öldü derdik, cevâbim vermisler. Kesûlüllah (Sailaliahü Aleyhi ve Seliem):
«Yildiz ne bir kimsenin ölümü için göçer, ne de hayati için. Lâkin Rab-bimiz Tebâreke ve Teâlâ bir sey takdir

buyurdu mu arsi tasiyan melekler tesbih eder. Arkasindan onlardan sonra gelen gök ehli tesbih öder. Tâ ki fcsbih su alt semânin sakinlerine ulasir. Sonra arsi tasiyanlarin arkasindan gelenler arsi tasiyanlara :
— RabbIniz ne buyurdu? diye sorarlar. Onlar da ne buyurdugunu kendilerine haber verirler. Böylece semâvât sakinleri birbirleriyle haber-lesir, nihayet haber su alt semâya ulasir. Ve cinler isitilen! kaparak onu velîlerine aktarir ve bu yildizla taslanirlar. Oldugu gibi getirdikleri (haber) haktir. Lâkin onlar ona yalan karistirirlar ve ziyâde ederler.»

(...) Bize Züheyr b. Harb da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Velid b. Müslim rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Amr'Evzâî rivayet etti. H.
Bize Ebu't-Tâhir ile Harmele de rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ibni Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bana Yûnus haber verdi. H.
Bana Seleme b. Sebib dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hasen b. A'yen rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ma'kil (yâni Ibni Ubeydillah) rivayet etti.
Bu râvilerin hepsi Zührî'den bu isnadla rivayette bulunmuslardir. Su kadar var ki Yûnus : «Abdullah b. Abbas'dan rivayet olunmustur. (Demis ki) : Bana Resûlüllah (SallaUahü Aleyhi ve Seilcm) 'in ashabindan ensar-dan bir takim adamlar haber verdi.» demistir. Evzâî'nin hadîsinde : «Lâkin ona yalan karistirirlar ve ziyâde ederler.» Yûnus'un hadîsinde ise : «Lâkin onlar ona ilâve ve ziyâde ederler.» denilmistir. Yûnus'un hadîsinde su ziyâde de vardir : «Allah buyurdu ki: Nihayet kalblerinden korku giderilince :
— Rabbiniz ne buyurdu? diye sorarlar. (Onlar da) :
— Hakki söyledi, derler.» [6]
Mâkil'm hadîsinde ise Evzâîrnin dedigi gibi: «Lâkin onlar bu habere yalan karistirir ve ziyâde ederler.» cümlesi vardir.
Cinnînin semâdan kaptigi sözü velîsi yâni dostu olan kâhine tavugun gidaklamasina benzer bir sekilde aktarmasini Hattâbî ile diger bâzi âlimler söyle izah etmislerdir: «Cinnî isittiklerini kâhinin kulagina söylerken onu diger seytanlar da isitirler. Nitekim tavuk arkadaslarina bir sey buldugunu sesiyle bildirir. Onlar da ona cevâp verirler. Burada bir
vecih daha var ki o da sudur: Rivayet yâni sisenin siriltisi gibi seklinde olabilir. Bu takdirde cinnî kâhinin kulagina sürahideki suyun çikardigi ses gibi siriltili bir sesle söyler demek olur.»

125- (2230) Bize Muhammed b. Müsennâ El-Anezî rivayet etti. .(Dedi ki) : Bize Yahya (yâni Ibni Saîd) Ubeydullah'dan, o da Nâfi'den, o da Saflyye'den, o da Peygamber (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem)'in bir zevcesinden, o da Peygamber (Sallallahii Aleyhi ve Sellem) 'den naklen rivayet etti:
«Her kim bir ar rafa gelir de ona bir sey sorarsa, kirk gecelik namazi kabul olunmaz.» buyurmuslar.
Arrâfin kâhinlerden sayildigini yukarda görmüstük.
Ibni Esir Arrâf gibi bildigini iddia eden müneccim -yahut kâhindir. Halbuki bu ilmi Allah kendine tahsis etmistir, demis. Hattâ-b î ve baskalari ise söyle tarif etmislerdir : Arrâf, çalinan ve kaybolan malin yerini bulacagini iddia eden kimsedir.
Arrâfa bir sey soran kimsenin namazinin kabul edilmemesinden mu-rad sevabinin yoklugudur. Namazi iade etmesi gerekmez. Nitekim gasbe-dilen bir yerde namaz kilmak mekruhtur. Fakat kazasi îcâb etmez. Bu hususta ulemâ müttefiktirler.

36- Cüzzamli Ile Benzerinden Sakinma Babi

126- (2231) Bize Yahya b, Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hür seym haber verdi. H.
Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Serik b. Abdillah ile Hüseym b. Besir, Ya'Ia b.

Atâ'dan, o da "Amr b. Serid'den, o da babasindan naklen rivayet etti. Söyle demis : Sekif hey'etinin içinde cüzzamli bir adam vardi. Peygamber (Sallaîlahü Aleyhi ve Selîem) ona:
«Biz senin bey'atini yaptik, sen don!» diye haber gönderdi.
Bu hadîs Buh âr î 'nin rivayet ettigi: .
«Cüzzamlidan aslandan kaçar gibi kaç!» hadîsine muvafiktir. Keza az yukarda geçen :
«Hasta develerin sahibi, sanlnm develerin sahibi üzerine deve getiremez.» hadîsine de muhalif degildir.
K a a d 1 lyâz'in beyânina göre cüzzamli kissasi hakkinda Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Seüent) 'den muhtelif hadîsler rivayet olunmustur. Zikrettigimiz iki hadîsten mâda da Câbir ve Âiçe (Radîyallahû anhüma) 'dan hadîsler rivayet olunmustur. Hz. Câbir hadîsinde :
«Peygamber (SallallahÜ Aleyhi ve Sellem) cüzzomli Ile birlikte yemek yedi ve ona : "Allah'a güvenerek ve ona tevekkül ederek ye!" buyurdu.» denilmektedir. Bundan dolayi Hz. ö m e r-'le diger bazi Selef ricali mec-zumlu ile beraber yemek yenilebilecegine ve ondan kaçinma hususundaki emrin neshedildigine kail olmuslardir.
Nevevî diyor ki: «Ekser ulemânin kail oldugu vecihle sahih olan ve kabulü gereken kavil sudur ki; burada nesih yoktur. Belki iki hadîsin arasini cem etmek ve cüzzamlidan sakinma emrini vucûba degil de Is-tihbab ve ihtiyat mânâsina hamletmek gerekir. ResûlüUah (Sallallahü Alevhi ve Sellem) in cüzzamli ile beraber yemek yemesi ise caiz oldugunu göstermek içindir.»
Bazi ulemâ bu ve benzeri hadîslerle istidlal ederek kocasi cüzzamli olan kadina nikâhi fesh hususunda muhayyerlik isbat etmislerdir. Kaadî îyâz'in beyânina göre cüzzamli bir kimse mescide gitmekten ve kalabahk insanlar arasina karismaktan men edilir. Yalniz cuma namazina gidebilir.

37- Yilanlarin ve Onlardan Baskalarinin Öldürülmesi Babi

127- (2232) Bize Ebû Bekr b. Etî Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abde b. Süleyman ile I'cni Nümeyr, Hisam'dan rivayet ettiler. H.
Bize Ebû Küreyb de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abde rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hisam babasindan, o da Âise'den naklen rivayet eUi. Âise söyle demis: Rcsûlüllah (SaIlaîlahü Aleyhi ve Sellem) iki çizgili yilanin öldürlmesini emir buyurdu. Çünkü o gözü kapar ve gebelige dokunur.

(...) Bize bu hadîsi Ishâk b. Ibrahim de rivayet etti. (Dedi ki) : BIze Ebû Muâviye haber verdi. (Dedi ki) : Bize Hisam bu isnadla haber verdi ve ebterle iki çizgili dedi.

128- (2233) Bana Amr b. Muhammed En-Nâkid rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süfyân b. Uyeyne Zührî'den, o da Sâlim'den, o da babasindan, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'den naklen rivayet etti:
«Yilanlari ve iki çizgili ile ebteri öldürün. Çünkü onlar cenîni düsürür; gözü kaparlar.» buyurmuslar.
Râvi demis ki: Ibnü Ömer buldugu her yilani öldürüyordu. Derken Ebû Lübâbe b. Abdil-Münzir yahut Zeyd b. Hattâb onu bir yilan kovalarken gördü de gerçekten evlerde yasayan yilanlarin öldürülmesi yasak edildi, dedî.

129- (...) Bize Hâcib b. Velid de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muhammed b. Harb Zübeydî'den, o da Zührî'den naklen rivayet etti. (Demis ki) : Bana SâHm b. Abdillah, Ibni Ömer'den naklen haber verdi. Ibni Ömer söyle demis: Ben Resûlüllah (SaIlallahü Aleyhi ve Seltem) 'i köpeklerin öldürülmesini emrederken isittim:
«Yilanlarla köpekleri öldürün, iki çizgili yilanla ebteri de öldürün. Çünkü onlar gözü kapar ve gebelere çocuk düsürtürler.» buyuruyordu.
Zührî demis ki: Biz bunu bu iki yilanin zehirlerinden zannediyoruz. Allah daha iyi bilir.
SâHm sunu söylemis : Abdullah b. Ömer dedi ki : Artik ben bir yilan gördüm mü onu öldürmeden birakmaz oldum. Bir gün ben evlerde yasayan yilanlardan birini kovalarken yanimdan Zeyd b. Hattâb yahut Efcû Lübâbe geçti. Ben (hâlâ) yilani kovaliyordum.

— Yavas ol yâ Abdellah! dedi. Ben :
— Resûiüllah (Saliallahii Aleyhi ve Sellem) onlarin öldürülmesini emir buyurdu, dedim.
— Resûiüllah (Saliallahii Aleyhi ve Sellem) evlerde yasayanlari öldürmekten nehiy buyurdu, dedi.

130- (...) Bana bu hadîsi Harmele b. Yahya da rivayet etti, (Dedi ki) : Bize Ibni Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bana Yûnus haber verdi. H.
Bize Abd b. Humeyd dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdürrezzâk haber verdi. (Dedi ki) : Bize Ma'mer haber verdi. H.
Bize Hasen EI-Hulvânî de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ya'kûb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam Sâlih'den rivayet etti.
Bu râvilerin hepsi Zührî'deii bu isnadla rivayette bulunmuslardir. Yalniz SâlIh söyle demistir : «Tâ ki beni Ebû Lübâbe b. Abdi'l-Münzir ile Zeyd b. Hattâb gördüler de Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Selleni) evlerde yasayan yilanlari öldürmeyi yasak etti, dediler.»
Yûnus'un hadîsinde:
«Yilanlari öldürün!» cümlesi vardir.
«Iki çizgili ile ebteri...» dememistir.

131- (...) Bana Muhammed b. Rumh da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Leys haber verdi. H.
Bize Kuteybe b. Saîd dahî rivayet etti. Lâfiz onundur. (Dedi ki) : Bize Leys Nâfi'den rivayet etti ki, Ebû Lübâbe mescide yaklasmak için evinde kendisine bir kapi açmasi hususunda Ibni Ömer'le konusmus. Derken hizmetçiler bir küçük yilan derisi görmüsler. Abdullah : Onu yakalayin ve öldürün, demis. Ebû Lübâbe ise : Onu öldürmeyin! Çünkü Re-sûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) evlerdeki küçük yilanlari öldürmekten nehiy buyurdu, demis.

132- (...) Bize Seybân b. Ferruh da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Cerîr b. Hâzim rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Nâfi' rivayet etti. (Dedi ki) : Ibni Ömer bütün yilanlari Öldürüyordu. Nihayet bize Ebû Lübâbe b. Ab-di'I-Münzir El-Bedrî, Resûlüllah (Sallallahü Alevhi ve Seliem) 'in ev yilanlarini öldürmekten nehiy buyurdugunu söyledi. O da vaz geçti.

133- (...) Bize Muhammed b. Müsennâ rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yahya (Bu zât Kattan'dir) Ubeydullah'dan rivayet etti. (Demis ki) : Bana Nâfi' haber verdi. Kendisi Ebû Lübâbe'yi Ibnü Ömer'den naklen haber verirken isitmis ki, Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Selîem) ufak yilanlarin öldürülmesini yasak etmis.

134- (...) Bu hadîsi bize Ishâk b. Musa El-Ensârî de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Enes b. Iyâz rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ubeydullah, Nâfi'den, o da Abdullah b. Ömer'den, o da Ebû Lübâbe'den, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Seliem) 'den naklen rivayet etti. H.
Bana Abdullah b. Muhammed b. Esma' Ed-Dubaî de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Cüveyriye, Nâfi'den, o da Abdullah'dan, naklen rivayet etti. Ona da Ebû Lübâbe haber vermis ki: Resûlüllab (SallallahüAleyhi ve Seliem) evlerdeki küçük yilanlarin öldürülmesini yasak etmis.

135- (...) Muhammed b. Müsennâ rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ab-dü'1-Vehhâb (yâni Sekafî) rivayet etti. (Dedi ki) : Yahya b. Saîd'i sunu söylerken isittim : Bana Nâfi' haber verdi. Ki: Ebû Lübâbe b. Abdil-Münzir EI-Ensârî —Bu zâtin evi Küba'da idi. Sonra Medine'ye tasindi.— Bir defa beraberinde Abdullah b. Ömer oldugu halde oturmus kendine bir dehliz açarken ansizin evlerde yasayan bir yilan görmüsler ve onu öldürmek istemisler. Bunun üzerine Ebû Lübâbe evlerde yasayan yilanlari kastederek : Gerçekte bunlari öldürmek yasak edildi. Ebter ile iki çizgiliyi öldürmek ise emir buyuruldu, demis. Bu iki yilanin gözü kör ettikleri, kadinlarin çocuklarini

düsürttükleri söylenir.

136- (...) Bana Ishâk b. Mansûr da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muhammed b. Cehdam haber verdi. (Dedi ki) : Bize Ismail (bu zât bizce Ibni Cafer'dir.) Ömer b. Nâfi'den, o da babasindan naklen rivayet etti. Söyle demis: Bir gün Abdullah b. Ömer kendine ait bir yikintinin yaninda bulunuyordu. Derken bir yilan pariltisi gördü ve bu yilani takib ederek öldürün, dedj, Ebû Lübâbete'l-Ensârî:
— Ben Resûlüllah (Saltallahü Aleyhi ve Sellemj'i evlerde olan küçük yilanlarin Öldürülmesini yasak ederken isittim. Yalniz ebterle iki çizgilisi müstesna. Çünkü onlar gözü kör eder ve kadinlarin karinlarindaki ceninleri arastirirlar.

(...) Bize Harun b. Saîd £1-Eylî de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibni Vehb rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Üsâme rivayet etti. Ona da Nâfi' rivayet etmis ki : Ibni Ömer, Ömer b. Hattâb'in evinin yanindaki köskte bir yilan gözetirken yanina JLübâbe ugramis...
Râvi Leys b. Sa'd'in badîsi gibi rivayette bulunmustur.

137- (2234) Bize Yahya b. Yahya ile Ebû Bekr b. Ebî Seybe Ebû Küreyb ve Ishâk b. Ibrahim rivayet ettiler. Lâfiz Yahya'nindir. Yahya ile Ishâk ahberana; ötekiler haddesenâ tâbirlerini kullandilar. (Dediler ki) : Bize Ebû Muâviye A'mes'den, o da Ibrahim'den, o da Esved'den, o da Ab-dullah'dan naklen rivayet etti. Abdullah söyle demis : Peygamber (Saltaiiahü Aleyhi ve Setlem) 'le birlikte magarada idik. Ona mürselât sûresi indirilmis, biz de bu sûreyi onun agzindan taze taze aliyorduk. Birden üzerimize bir yilan çikti:
«Onu öldürün.» dedi. Biz de öldürmek için davrandik, fakat yilan bizden önce kaçti. Bunun üzerine Kesûlüllah (Sailaitahü Aleyhi ve SeiIem) :
«Allah sizi onun serrinden korudugu gibi, onu da sizin serrinizden korudu.» buyurdular.

(...) Bize Kuteybe b. Said ile Osman b. Ebî Seybe de rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Cerîr A'mes'den bu isn^dla hu hadisin mislini rivayet etti.

138- (2235) Bize Ebû Küreyb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hafs (yâni Ibni Giyas) rivayet etti. (Dedi ki) : Bize A'mes Ibrahim'den, o da Esved'den, o da AbduIIah'dan naklen rivayet etti ki : Kesûlüîîaa (SallaliahU Aleyhi ve Sellem) Mina'da ihramh bir haciya bir yilani öldürmesini emir buyurmus.

(2234) Bize Ömer b. Hafs b. Giyas rivayet elti. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti. (Dedi ki) : Bize A'mes rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Ibrahim, Esved'den, o da Abdullah'daii naklen rivayet etti. Abdullah söyle demis: Bir defa Hz Kesiilüüah (Salla'lahü Aleyhi ve Sellem/\e birlikte bir magarada iken...
Kavi, Cerîr'ie Ebû Muâviye'nIn hadîsi gibi rivayette bulunmustur.

139- (2236) Bana Ebu't-Tâhir Ahmed b. Amr b. Serh rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdullah b. Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bana Mâlik b. Enes, Sayfî'den —Bu zât bizce Ibiii Eflah'in âzâtlisidir.naklen haber verdi. (Demis ki) : Bana Hisam b. Zührc'niii azatlisi Ebu's-Sâib haber verdi ki : Kendisi Ebû Saîd'i Hudrî'nin evinde yanina girmis. (Demis ki) : Onu namaz kilarken buldum ve oturarak namazini bitirinceye kadar onu bekledim. Derken evin bir tarafinda çatidaki çubuklar arasinda bir kipirti isittim de bakindim. Ne göreyim bir yilanmis. Hemert öldürmek için üzerine siçradim. Fakat Ebû Said bana otur diye isaret etti. Ben de oturdum. Namazdan ayrildiktan sonra hânesindeki bir eve isaret ederek:
— Su evi görüyor mu?.un? dedi,
— Evet! cevâbini verdim.
— Bunda bizden yeni evlenmis bir genç vardi. Derken Resûlüllah (Sallaliahu Aleyhi ve Sellem)e birlikte

hendek gazasina çiktik. Bu genç günün yarisinda Resûlüllah (Sallaliahu Aleyhi ve Sellem) 'den izin alarak evine dönüyordu. Bir gün yine ondan izin aldi. Resûlüllah (Sallaliahu Aleyhi ye Seilem) ona :
«Üzerine silâhim ali Çünkü Kureyza'nin sana düsmanlik edeceginden korkarim.» dedi. Adam da silâhini aîdi. Sonra evine döndü. Bir de ne görsün karisi iki kapinin arasinda ayakta degil mi! Hemen süngüsü ile onu vurmak için üzerine yürüdü. Kiskançligi kabarmisti. Kadin ona :
— Yapma! Süngünü çek! Eve gir de beni disariya ne çikardi bîr gör! dedi. O da girdi. Bir de bakti ki büyük bir yilan!.. Dösegin üzerine kivrilmis yatiyor! Hemen süngü ile yilanin üzerine vararak onun isini bitirdi. Sonra disari çikarak süngüyü avluya dikti. Derken yilan üzerine atildi. Artik hangisi çabuk öldü. yilan mi, yoksa genç mi? Bilinemedi, Biz hemen HcsûlüUahfSalîallahü Aleyhi ve Sellem) 'e gelerek bunu kendisine anlattik ve :
— Allah'a dua et, onu bizim için diriltsin! dedik. «Arkadasiniz için istigfar edin!» buyurdu. Sonra sunu ilâve etti :
«Gerçekten Medine'de müslümen olmus cinler vardir. Onlardan birini görürseniz, kendisine üç gün ihtarda bulunun. Sâyeî bundan sonra size iyine) görünürse onu Öldürün! Çünkü o bir seytandir.»

140- (...) Bana Muhammed b. Kâfi' de rivayet etli. {Dedi ki) : Bize Vehb b. Cerîr b. Hâzim rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti. (Dedi ki) : Esma' b. Ubeydi Sâib denilen bir adamdan rivayet ederken dinledim. Bizce bu zât Ebû Sâib'dir.— (Demis ki) : Ebû Saidi îludri'-nin yanma girdik. Otururken bir ara yataginin altinda l.ir kipirti isittik de baktik. Ne görelim!.. Bir yihmmis!..
Râvi hadîsi kissasiyle Mâlik'in Sayfî'Jen rivayet ettigi badis gibi nak-letmistir. O bu hadîste sunu da söylemistir :
«Bunun üzerine Resûlülfah (Sallallahü Aleyhi ve SctU'nij:
«Gerçekten bu evlerin yilan sakinleri vardir. Onlardan birini görürseniz üzerine üç defa zorlama yapin; giderse ne âlâ.. Aksi ta!:dirde onu Öldürün! Çünkü o bir kâfirdir.» dedi. Yanindakilere de :
«GIdin arkadasmîzi defnedin.» buyurdu.»

141- (...) Bize Zübeyr b. Har'» da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yahya b. Saîd, ILni Aclan'dan rivayet etti. (Demis ki) : Bana Sayfî, Ebu's-Sâib'dcii, o da Ebû Sâîdi Hudrî'den naklen rivayet etti. (Demis ki) : Ebû Saîd'i sunu söylerken isittim: Kcsûlüllali (Sallallahü Aleyhi ve Selle/n}:
«Süphesiz ki Medine'de cinlerden müslüman olmus bir taife vardir, imdi her kim bu yilanlardan bîr sey görürse ona üç defa Ihtarda bulunsun, ondan sonra kendisine görünürse artik onu öldürsün. Çünkü o bir seytandir.» buyurdular.
Bu rivayetlerden Ibni Ömerle Ebû Lübâbe hadîsim Buhârî «Eed'ü-1-Halk» bahsinde; Ibni Mes'ûd hadîsini «Mürselât Sûresinin Tefsirinde tahric etmistir.
Zü't-Tufyeteyn iki tufyeli demektir. Tufye mukl denilen yemisin yapragidir. Bu yemisin yapragi üzerinde iki çizgi bulunurmus. Yilanin da sirtinda iki beyaz çizgi bulundugu için benzetme sureliyle ona tufyeli yilan denilmistir. Biz çizgili yilan demekle iktifa ettik.
Ebter : Kisa kuyruklu son derece zehirli bir yilandir. Gebe bir kadin bu yilana bakar bakmaz çocugunu düsürürmüs. Ihtimal bunun sebebi ka-dinin birdenbire korkmasidir. Maamafih Hattâbî ile diger bazi ulemânin beyânina göre gerek çizgili yilanin, gerekse ebterin gözlerinde Ce-nâb-i Hak öyle bir hassa halketmistir ki bir bakista insani kör ederlermis.
Can : Küçük yilan demektir. Bâzilari ince ve hafif, bir takimlari da ince beyaz yilan demek oldugunu söylemislerdir.
Ebîerle çizgili ysUimn kadinlarin kanvnd'aki ceninleri arastirmalarindan murad onlari düsürtmeleridir. Yâni çocuk düsürtmeye -mecazen arastirma denilmistir. Maamafih Allah Teâfâ'mn kendilerinde yarattigi bir hassa sebebiyle hakikaten arastirma yapmalari da mümkündür.
Mâzirî diyor ki : <«M e d i n e 'nin yilanlari bu hadislerde beyân edildigi sekilde ihtar verilmeden öldürülmez.

Fakat ihtar verilir de yine gitmezlerse Öldürülürler. Sair yerlerin ve evlerin yilanlarini ise ihtarsiz Öldürmek menduptur. Çünkü bu babda birçok sahih hadisler vardir. Medine yilanlarinin Ihtarsiz öldürülememesi hadîste beyân buyuruldugu üzere yilan seklindeki cinlerden bir taifenin Medine 'de müslüman-ligi kabul ettigindendir.»
Ulemâdan bir cemâat hadîsteki nehyin umûmî olduguna, binâenaleyh nerede olursa olsun evlerde yas.v/an yilanlarin ihtarsiz Öldürülemiyece-gine kail olmuslardir. Kirlarda yasayanlar ise onlara göre de ihtarsiz Öldürülür, îmam Malik'e göre mescidlerde bulunanlar öldürülür. Ihtarin keyfiyeti hakkinda Ibni Habib Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)in :
«Bizden Süleyman b. Davud'un aldigi söz hakki için bize eziyet vermemenizi ve bize görünmemenizi dilerim.» dedigini rivayet etmistir.
Üç defa zorlamaktan murad Imam Mâlik'e göre : Seni Allah ve âhiret günü askina bize görünmemeye ve eziyet vermemeye zorluyorum, demektir. Ihtardan sonra yilan yine görünmekte devam ederse evlerde yasayan yilan veya rnüslüman olan cin olmadigi anlasilir. Bunun seytan oldugu bildirildiginden öldürülmesinde beis yoktur.
Bu rivayetlerden ihramli bir kimsenin yilan öldürebilecegi, yilanin Harem-i Serîfde de öldürülmesi caiz oldugu anlasilmaktadir.

38- Kertenkele Öldürmenin Müstehab Olusu Babi

142- (2237) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe ile Amru'n-Nâkid, Ishâk b. Ibrahim ve Ibni Ebî Ömer rivayet ettiler, tshâk ahberanâ; ötekiler had-desenâ tâbirlerini kullandilar. (Dediler ki) : Bize Süfyân b. Uyeyne A)>-du'î-Hamid b. Cüheyr b. Seybe'den, o da Saîd b. Miiseyyeb'den, o da Üm-mü Serik'den naklen rivayet etti ki : Peygamber (Sallallahü A leyhi ve Seliem) ona kertenkeleleri Öldürmesini emir buyurmus.
Ibni Ebî Seybe'nin hadîsinde (Ona tâbiri yoktur. Sâdece) emir buyurdu, denilmistir.

143- (...) Bana Elu't-Tâhir de rivayet etti. (Dedi ki): Bizr Irni Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bana Ibni Cüreyc haber verdi. H.
Bana Muhammed b. Ahmed b. Ebî Halef dahî rivayet etti. (Dedi ki) : BIze Ravh rivayet etti. (Ded; ki) : Bize Ibni Cüreyc rivayet etti. H.
Bize Abd b. Humeyd dahi rivayet etti, (Dedi ki) : Bize Muhammed b. Bekir haber verdi. (Dedi ki) : Bize îbiii Cüreyc haber verdi. (Dedi ki) : Bana Abdül-Hamid b. Cüreyc b. Seybe haber verdi. Ona da Saîd b. IVlüseyyeb haber vermis. Ona da Ümmü Serik haber vermis ki; kendisi kertenkeleleri öldürmek hususunda Peygamber (SaUallahü Aleyhi ve SeHem)'den emir istemis, o da onlarin Öldürülmesini emir buyurmus.
Ümniü Serik Benî Âmir b. Lüey kabilesi kadinlarindan biridir. Ibni Ebî Halet ile Abd b. Humeyd'in hadîsleri lâfiz itibariyle birdir. Ibni Vehb'in hadîsi de ona yakindir.

144- (2238) Bize Ishâk b. Ibrahim ile Abd b. Humeyd rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Abdürrezzak haber verdi, (Dedi ki) : Bize Ma'-mer, Zührî'den, o da Âmir b. Sa'd'dan, o da babasindan naklen haber verdi ki; Peygamber (Sallaltahü Aleyhi ve Sellem) kertenkelenin Öldürülmesini emir buyurmus ve ona fasikcik adini vermis.

145- (2239) Bana Efcu't-Tâhir ile Harmele rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ibni Vehb haher verdi. (Dedi ki) : Bana Yûnus, Zührî'den, o da Urve'den, o da Aise'den naklen haber verdi ki : Resûlüllah (Sallalkihü Alevhi ve Sellem) kertenkele için fâsikçik demis.
Harmele sunu ziyâde etmistir. Âise : Ben onun kertenkeleyi Öldürmeyi emrettigini isitmedim demis.

146- (2240) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. {Dedi ki) : Bize Ha-lid b. Abdülah, Süheyl'den, o da bahasindan, o da Ebû Hüreyre'den naklen haber verdi. Söyle demis; Resûlüllah (Saliailahü Aleyhi ve Sellem) :

«Her kim bîr kertenkeleyi ilk vurusta öldürürse ona su ve su kadar sevâb vardir. Ve her kim onu ikinci vurusta Öldürürse, birinciden asagi olmak üzere ona su kadar sevab vardir. Ve her kim onu üçüncü vurusta öldürürse ona da ikinciden asagi olmak üzere su ve su kadar sevab vardir.» buyurdular.

147- (...) Bize Kuteybe b. Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Avâne rivayet etti. H.
Bana Züheyr b. Harb da rivayet etti, (Dedi ki) . Bize Cerîr rivayet etti. H.
Bize Muhanimed b. Sabbah dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ismail (yâni tbni Zekeriyya) rivayet etti. H.
Bize Ebû Küreyb de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Veki' Süfyan'dan rivayet etti. Bu râvileriii hepsi Süheyl'den, o da babasindan, o da Ebû Hiireyre'den, o d;t Peygamber (SaHallahü Aleyhi ve Selîem) 'den naklen Hâ-lid'in Süheyl'den rivayet ettigi hadîs manâsiyla rivayette bulunmuslardir. Yalniz Cerîr müstesna! Çünkü onun hadîsinde :
«Her kim bir vurusta bIf kertenkele öldürürse ona yüz sevab yazilir, ikincide bundan daha asagi, üçüncüde ondan daha asagi yazdir.» ifâdesi vardir.

(...) Bize Aluhammed b. Sabbah da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Is-mâil (yâni îbiii Zekeriyya) Süheyl'den rivayet etti. (Demis ki) : Bana kiz kardesim Ehû Hüreyre'den, o da Fey^am'-er tSüllaliahü Aleyhi ve SeUein) den naklen rivayet etti ki :
«Ilk vurusta yetmis sevab vardir.» buyurmuslar,
Hz. Â i s e hadîsini Buhari" «Bcd'ül-Halk» bahsinde tahrîc etmistir.
Vezega: Kertenkele demektir. Biraz daha büyügüne Arabiar Sam ebras derler. Ulemâ kertenkelenin eziyet verici haserattan sayildiginda ittifak etmislerdir. Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in onun öldürülmesini emir buyurmasi bundandir. Bir vurusta öldürmenin çok sevabli. ikinci vurusta Öldürmenin ondan daha az sevabli olmasi bu hususta dikkat göstermeye tesvik içindir. Çünkü bir vurusta öldürülemezse kaçabilir. Resûlüllah (SaUaUahü Aleyhi ve Sellem) hilde ve haremde öldürülen zararli hayvanlar gibi buna da fâsikcik adi vermistir. Fâsik yoktan çikandir. Bu hayvanlar da fazla zarar yapmak ve eziyet vermek suretiyle âdeta diger haserâtin içinden çikmislardir. Imam Ahmed'in Hz. Â i s e 'den rivayet ettigi bir hadîste söyle denilmektedir : «Aise'nin evinde dayali bir süngü vardi. Bu kendisine soruldu da sunlari söyledi: Biz onunla kertenkele öldürürüz. Çünkü Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) haber verdi ki: Ibrahim (AleyhIsseîâm) atese atildigi vakit yeryüzündeki bütün hayvanlar onu söndürmeye çalismis, yalniz kertenkele istisna teskil etmistir. Çünkü o atesi üfürmüstür. Bu sebeple Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem} onun öldürülmesini emir buyurdu.» Yine Hz. Âise'den rivayet olunduguna göre Beyt-i Makdis yandigi vakit kertenkeleler atesi üfürmüslerdir. Bu hadîsler kertenkelenin fitratinda kötülük oldugunu beyân için vârid olsa gerektir.

39- Karinca Öldürmenin Yasak Edilmesi Babi

148- (2241) Bana Ebu't-TâhIr ile Harmele b. Yahya rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ibni Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bana Yûnus, Ibni Sihab'dan, o da Saîd b. Müseyyeb ile Ebû Seleme b. Abdirrahman'-dati, onlar da Ebû Hüreyre'den, o da Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) den naklen haber verdi ki : Peygamberlerden birini bir karinca isirmis da emir vererek karinca yuvasini yaktirmis. Bunun üzerine Allah ona : Seni bir karinca isirdi diye ümmetlerden tesbihde bulunan bir ümmeti helak mi ettin? diye vahy buyurmus.

149- (...) Bize Kuteybe b. Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Mu-gîre yâni Ibni Ahdirrahman El-Hizâmî Ebu'z-Zînad'dan, o da A'rac'dan, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti ki: Peygamber (SaHailahü Aleyhi ye Sellem) söyle buyurmuslar :
«Peygamberlerden biri bir agacin altina indi de kendisini bîr karinca isirdi. O da esyasini emrederek agacin altindan çikartti. Sonra emir verdi ve karinca yuvasi yakildi. Bunun üzerine Allah ona bir tek karinca yak-saydin

ya! diye vahy buyurdu.»

150- (...) Bize Muhammed b. Kâfi' de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdürrezzak rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ma'mer, Hemmam b. Müneb-bih'den naklen haber verdi. Hemmam: Ebû Hüreyre'nin Resûlüllah (Sallalîahü Aleyhi ve Sellem)"den bize rivayet ettikleri sunlardir diyerek bir takim hadîsler zikretmistir. Onlardan biri de sudur : Resûlüllah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) söyle buyurmus:

«Peygamberlerden biri bir agacin altinda indi de kendisini bir karinca isirdi. O da esyasini emrederek agacin altindan çikartti. Ve emir vererek karinca yuvasi ateste yakiIdi. Bunun üzerine Allah ona : Bir tek karinca yaksaydin ya! diye vahy buyurdu.»

Bu hadîsi Buhârî «Kitâbü'î-Cihad»'da; Ebû Dâvud «Edeb» bahsinde; Nesâî ile Ibni Mâce «Kitâbü's-Sayd»'da muhtelif râvilerden tahric etmislerdir.

Karincalan yakan peygamberin Musa (Aleyhisselâm) oldugu söylenir.

Ulemânin beyânina göre bu hadîs o peygamberin seriatinda karinca öldürmenin caiz olduguna ve yakmak suretiyle öldürmenin de mesru' bulunduguna hamledilmistir. Çünkü Cenâb-i Hak o peygamberi öldürmek veya yakmak isini neden yapti diye muaheze etmemis, bir karincadan fazlasini yaktigi için mes'ul tutmustur.

«Bir tek karinca yaksaydin ya!» cümlesinden murad yalniz seni isiran karincayi yaksaydin ya! Cinayeti Isleyen oydu. digerlerinin kabahati yoktu, demektir.

Bizim seriatimizda diri diriye bir hayvani yakmak caiz cegildir. Çünkü Peygamber (Saliallahü Aleyhi ve Sellem) «Atesle Allah'dan baska kimse azâb edemez.» buyurmustur. Bu hadis meshurdur. Karincayi yakmadan öldürmek de caiz degildir.

Ibni Abbâs (Radiyallahü anh) 'dan rivayet olunan bir hadîste :

«Peygamber (Saliallahü Aleyhi ve Sellem) dört hayvanin öldürülmesini yasak etti. Bunlar : Karinca, ari, hüdhüd ve göçgen kusudur.» denilmistir. Mezkûr hadîsi Ebû Dâvud, Buhârî 'nin sarti üzere sahîh bir isnadla rivayet etmistir.

Hadîs-i Serif karincanin ve bütün hayvanlarin tesbih ettigine delildir, îbni Tin: «Bu da karincayi yakmak caiz degildir diyenlere delildir.» diyor. Ibnü Habib karinca yakmayi caiz görmüstür. Karinca ve diger canlilari yakmak ancak zaruret icab ettigi takdirde caiz olabilir. Bugün birçok yerlerde tarlalardaki anizin yakilmasi dinen düsünülecek bir mes'eledir. Zira yanan anizla birlikte milyonlarca karinca ve-sâir haserâtm da teIef oldugunda süphe yoktur. Isittigimze göre bundan elde edilen raide cüz'i bir gübre yerini tutmasi imis. Binâenaleyh zaruret derecesini bulmayan bu ise dinen cevaz verilemez.

40- Kedi Öldürmenin Haram Edilmesi Babi

151- (2242) Bana Abdullah b. Mubammed b. Esma1 Ed Dubâî rivayet etti. (Dedi ki) Bize Cüveyriye b. Esma', Nâfi'den, o da Abduîlah'dan naklen rivayet etti ki: Resûlüllah (SallaUahü Aleyhi ve Sellem)

«Bir kadin bir kedi sebebiyle azâb o'unmustur. Kediyi ölünceye kadar hapsetmis ve onun sebebiyle cehenneme girmistir. Onu hapsettigi müddetçe ne doyurmus, sulamis, ne de yerin haserâtmdan yemesine müsaade et-mistir.» buyurmuslar.

(...) Bana Nasr b. Alî El-Cehdamî de rivayet etti. (Dedi ki) ; Bize Abdü'I-A'lâ, UbeydüIIah b. Ömer'den, o da Nâfi'dcn, o da Ibni Ömer'le Saîd El-Makburî'den, onlar da Ebû Hüreyre'den, o da Peygamber (Saîîailahii Aleyhi ve Seliem)den naklen bu hadîsin mânâsi gibi rivayette bulundu.

Bize bu hadîsi Harun b. Abdillah ile Abdullah b. Cafer Mân b. Isa'dan, o da Mâlik'den, o da Nâfî'den, o da Ibni Ömer'den, <j da Peygamber (Sallailahü Aleyhi ve Seliem) 'den naklen fcu mânâda rivayette bulundu.

152- (2243) Bize Ebû Küreyb dahî rivâyei etti. (Dedi ki) : Bize Ab-de, Hisam'dan, o da babasindan, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti ki: Resûlüllah (SaUallahü Aleyhi ve Seîlem) :

«Bir kadin doyurup, suiamadtgt ve yerin haserâtindan yemesine müsaade etmedigi bir kedi sebebiyle azâb olunmustur.» buyurmuslar.

(...) Bize yine Ebû Küreyb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Muâviye rivayet etti. H.
Bize Muhammed b. Miisennâ da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hâlid b. Haris rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hisam bu isnadla rivayette bulundu.
Her iki raviniii hadîsinde «Onu bagladi...» cümlesi vardir. Ebû Muâ-viye'nin hadîsinde (Hasâsilerd yerine) Hasarati'1-Erd denilmistir.

(...) Bana Muhammed b. Râfi' ile Abd b. Humeyd de rivayet ettiler. (Abd ahberana; Ibni Kâfi' ise baddesena tâbirlerini kullandilar. Dediler ki) : Bize Abdürrezzak rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ma'mer haber verdi. (Dedi ki) : Zührî sunu söyledi: Bana da Humeyd b. Abdir-rahman Ebû Hüreyre'den o da Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'den naklen Hisam b. Urve'nin hadîsi mânâsinda rivayette bulundu.

(...) Bize Muhammed b. Kâfi' de rivayet etti. (Dedi kî) : Bize Abdür-rezzak rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ma'mer, Hemmâm b. Münebbih'den, o da Ebû Hüreyre'den, o da Peygamber (Sallaliahu Aleyhi ve Sellem) 'den naklen yukarkilerin hadîsi gibi haber verdi.
Bu hadîsi Buhârî «Kitâbü'J-Enbiyâ»!da tnhric etmistir. Hadîs-i Serif kedi öldürmenin ve aç susuz kediyi hapsetmenin haram olduguna delildir. Kedi sebebiyle azâb olunan kadinin müslüman olup olmadigi ihtilaflidir. Nevevî: «Hadîsin zahirine göre bu kadin müslümandir. Cehenneme girmesi kedi sebebiyledir.» diyor. KaadiIyâz : «Caiz ki bu kadin kâfirmis ve küfründen dolayi azâb edilmistir. Kedi sebebiyle ise bu azabin üzerine azâb ziyâde edilmistir. Çünkü bunu kadin hak etmistir...» demektedir. Kadinin isledigi mâsiyet esas itibariyle küçük günahlardan Ise de israrla devam ettigi için büyük günah olmustur. Kadinin ebedî cehennemde kalacagini gösteren bir delil yoktur. Hadîs-i serif hayvanin nafakasi sahibine vâcib olduguna delildir.

41- Dokunulmaz Hayvanlari Doyurup Sulamanin Fazileti Babi

153- (2244) Bize Kuteybe b. Saîd Mâlik b. Eiies'den kendisine Ehû Bekr'in azatlisi Sümeyy tarafindan, Ehû Salih Es-Semnian'dan, o da Ebû Hüreyre'den naklen okunanlar meyânmda rivayet etti ki : Resûlüllah (Sallalkihü Aleyhi ve Sellem) söyle buyurmuslar :
«Bir defa bir adam yolda giderken siddetle susamis ve bir kuyu bularak içerisine inmis, su içmis. Sonra çikmis. Bir de baksa bir köpek dilini çikarmis soluyor. Susuzluktan çigili topragi yiyor. Bu adam kendi kendine bu köpegin susuzlugu benim susuzlugum derecesini bulmus, demis. Ve kuyuya inerek mestini su Ife doldurmus, sonra onu agziyle tutarak yukariya çikmis ve köpegi sulamis. Allah da ona sükretmis ve onu affetmis.»
Ashâb:
— Yâ Resûlallah! Gerçekten bu hayvanlarda bizim için bir ecir var mi? diye sormuslar.
«Her bir yas karaciger hakkinda ecir vardir.» buyurmuslar.

154- (2245) Bize Ebû Bekir b. Ebî Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Hâlid EI-Ahmer. Hisâm'dau, o da Muhammed'den, o da Ebû Hüreyre'den, o da Peygamber ISalîalîahü Aleyhi ve Sellem)"den naklen rivayet etti. Söyle buyurmuslar :
«Fahise bir kadin sicak bir günde bir köpegin su kuyusu etrafinda dolastigini görmüs. Hayvan susuzluktan dilini sarkiîmtsmis. Ve ona mesti ile su çikarmis da; kadina magfiret buyurulmus.»

155- (...) Bana Ebu't-Tâhir de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize AndtiI-!ah b. Vehb ha her verdi, i Der! i \i) . Bana Orîr b. Hnzim Eyyiîbu Snhti-yaniden, o da Miil;;toimrîî. h. SirînMe». o da Ehû Hür ey re A en naklen haber

verdi. Söyle demis: :Resulüllah (Salallâhü Aleviii ve Sellem):
«Bir defo bir köpek bir su efrafinda dolasiyordu Az daha susuzluk onu öldürüyordu. Anîden onu Benî îsrâii fâbiseierinden bir fahise gördü. Hemen mestini çikararak onunla köpege su çekîi ve hayvani suladi Bu sebeple de kendisine magfiret olundu.» buyurdular.
Bu hadisi E1lhâri «Müsâkat», «Mezâlim», «Edeh» ve «Enbiyui bahislerinde; Ebû Dâvud «Kitâ"î)ü'l-Cihâd>.'da tahric etmislerdi*
«Her bir yas karaciger hakkinda ectr vardir.» cümlesinden murad Her canliyi doyurup sulamakta ve yardimda bulunmakta sevab vardn demektir. Çatiliya yas kaiaciger denilmesi Ölünün cismi ve cigerleri ku rudugu içindir. N e v e v î diyor ki : "Bu hadiste muhterem olan hay vana iyilikte bulunmaya tesvik vardir. Muhterem hayvan öldürülme; emredilmeyendir. Öldürülmesi emroîunan hayvan hakkinda ise seriati: emrine imtisal olunur. Öldürülmesi emredilen harbi kâfir, mürted, kudu köpek hadîste sayilan bes fasik hayvan ve bu mânâda olanlardir. Muh terem hayvani sulamak ve doyurmak gibi iyiliklerde bulunmakh: seva hasil olur. Bu hususta hayvanin sâhibli olup olmamasi, kendinin vey baskasinin olmasi müsavidir.»
Davudi: «Bu hadis bütün hayvanlar hakkinda âmmdir.» demi Ebû Abdü'1-Me1ik ise onun Beni îsrâi1'e ait oldugi nu söylemis, müslümanlikta köpeklerin öldürülmesi emrolundugunu h; tuiattiktan sonra hadîsin bazi zararsiz hayvanlar hakkinda vârid oldugi nu iddia etmis : *Çünkü domuz gibi öldürülmesi emroîunan hayvan zara artsin diye su vererek kuvvetlendiriiemez.» demistir. Allâme aynî Ebû Abdü'1-Me1ik'e cevab vermis hadisin Benî Israil âit oldugu iddiasini delilsiz bir iddia olarak vasiflandirmis.'köpeklerin ö dürülmesi emrinin de neshedildigini hatirlatmis, bu h'uüsm b;îzi zarara hayvanlara mahsus olusu iddiasini da tehakküm saymistir. Bu.ician som sözü Nevevi'ye nakleden Ayni sunlari söylemistir : Neveviye de sasarim, hadîsin muhterem hayvanlar hakkinda umumi nlduCn nu iddia edi^ or. Bu dahi delilsiz bil1 davadir. Hadisin asli Allah mahlûklanna sefkat göstermeye mehnidir. Sefkat göstermezse zarni hayvani öldürmeye münâfI degildir. Böyle bir hayvani evvelâ sular c sonra öldürür. Çünkü biz Öldürrnevi bile qüzel yapmakla me'muruz,-
Allah'u. sükretmesinden murad. onun amelim kabul buyu imasi,sevab yazmasi ve affetmesidir.

Bu Rivayetlerden Çikarilan Hükümler:

1- Hadîs-i serif insanlarn iyilik etmeye tesvik .savilir. Zira bir pek sebebiyle magfirete nail olan kimse elbette insana daîr fazla ecir kazanacaktir.
2- Su dagitmak en büyük hasenattandir.
3- Kiyamet gününde haytr ve serrin karsiligi ameller emsinden çaktir.

---

[1] Sûre-i Mücadele, Âyet: 8.
[2] Hayalari çikarilmis demettir.
[3] Cmraü Abcüllah Hz. Esma'rim künyesidir.
[4] Ebû Abdullah : Câbir'In künyesidir
[5] Sûre
[6] Sebe' Sûresi, Âyet : 23